ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»
Інститут мистецтв

ДЗВОНИ НАДІЙ

Хорові твори на слова Степана Пушика

Упорядник: Ганна Карась

Івано-Франківськ
2015

УДК 78.087.68 (477)
ББК 85.941.0 (4УКР) я 436
Д43

Друкується за ухвалою вченої ради Інституту мистецтв
Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника
Протокол № 4 від 20.11. 2012 р.

Упорядник:
Карась Ганна Василівна – доктор мистецтвознавства, професор, завідувач кафедри академічного та естрадного співу Інституту мистецтв Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, заслужений працівник культури України

Рецензенти:
Дерев'янко Богдан Петрович – професор кафедри хорового і оперно-симфонічного диригування Львівської національної музичної академії імені Миколи Лисенка, заслужений артист України
Зваричук Жанна Йосипівна – доцент кафедри хорового диригування імені В. Їжака Інституту мистецтв Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, кандидат мистецтвознавства, заслужений працівник культури України

«Дзвони надій» : хорові твори на слова Степана Пушика : Д43 навчальний посібник / упорядкування, методичні поради, коментарі та вступна стаття Ганни Карась. – Івано-Франківськ, 2015. – 74 с.
ISBN -978-966-640-410-0

Посібник є продовженням циклу навчального хорового репертуару для студентів, які опановують мистецтво диригування на музичному факультеті.

Видання розраховане на викладачів та студентів вищих музичних навчальних закладів II–IV рівнів акредитації, професіоналів та на широке коло виконавців хорової музики.

УДК 78.087.68 (477)
ББК 85.941.0 (4УКР) я 436

ISBN -978-966-640-410-0

© Карась Г., упорядник, 2015
© Видавництво ДВНЗ «Прикарпатський національний університет ім. Василя Стефаника», 2015

ПУШИК Степан Григорович (народився 26 січня 1944 року в с. Вікторів Галицького району Івано-Франківської області) – український поет, прозаїк, драматург, есеїст, фольклорист, літературознавець, публіцист, журналіст, економіст, громадсько-культурний і політичний діяч, кандидат філологічних наук (1991, тема дисертації «Слово о полку Ігоревім і слов'янська міфологія»), професор (2000) Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника і Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Заслужений діяч мистецтв України (2007), член Національної спілки письменників України (з 1971) та Українського ПЕН-клубу (1989), Міжнародної асоціації україністів (1989), Наукового товариства імені Тараса Шевченка (2000), народний депутат Верховної Ради України першого демократичного скликання (1990–1994) від Коломийщини, член Комісії з питань культури і духовного відродження, голова підкомісії національних меншин. Належав до опозиційної Народної Ради, яка зуміла схилити на свій бік частину компартійної більшості для проголошення Декларації про суверенітет (16. VII 1990) і Акту про незалежність України (24. VIII 1991). Ім'я С. Пушика увіковічнене на панно у Верховній Раді в числі 346 народних депутатів, які проголосили незалежність України. За прийняття Декларації про суверенітет і закону про без'ядерний статус у складі депутатського корпусу був висунений на здобуття Нобелівської премії Миру, депутат Івано-Франківської обласної ради 6-го скликання від партії «Наша Україна» (очолював виборчий список), заступник голови комісії.

Закінчив Тлумацький сільсько-господарський технікум (1964), Літературний інститут ім. О. М. Горького у Москві (1973). Деякий час навчався на загально-науковому факультеті Чернівецького державного університету при Івано-Франківському педагогічному інституті, в докторантурі Інституту мистецтвознавства, фольклору та етнології ім. М. Рильського НАН України.

Три роки (1964–1967) служив на ракетній базі Московського округу ППО (майор запасу, полковник Українського Козацтва). Працював рахівником та старшим економістом-плановиком у колгоспах на Гуцульщині (1963–1964), кореспондентом обласної газети «Прикарпатська правда» (1967–1972), головою ради Клубу творчої інтелігенції (1972–1987), керівником літературної студії педагогічного інституту (1987–1990), 1989–1990 – голова оргкомітету і перший голова Івано-Франківського крайового Товариства української мови ім. Т. Шевченка «Просвіта».

1992–2000 – асистент, старший викладач, доцент Київського національного університету ім. Тараса Шевченка, Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, Івано-Франківської медичної академії, професор кафедри української літератури (з 2000) Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

Член редколегій часописів «Дзвін», «Березіль», «Перевал», «Дзвіночок». 1991–2011 – член Головної Ради Спілки письменників України, правління Українського фонду культури, голова Ради Всеукраїнського Товариства «Просвіта», голова Ради Товариства охорони пам'яток історії та культури і інші.

Публікуватися в пресі почав у п'ятнадцятирічному віці (у квітні 1959 р.) в галицькій районній газеті «Радянське село» як сільський кореспондент та член літературної групи при цій газеті. Коли райони було укрупнено, то творчо зростав при редакціях газет «Прапор перемоги» (м. Галич), «Нове життя» (смт. Богородчани), «Радянська Гуцульщина» (м. Косів), в літературних групах і об'єднаннях, де обирався головою, заступником, членом бюро. Певною школою журналістики були стінгазети, радіо та світлові газети, бойові листки, які випускав у школі, технікумі, колгоспах та у військовій частині. Вони займали перші місця на районних, корпусних і окружних оглядах, здобував нагороди. За найкращу стінгазету в Московському військовому окрузі ППО, як редактора було нагороджено відпусткою додому. З 1962 року – нештатний кореспондент Івано-Франківського обласного радіо, керівник корпункту обласної молодіжної газети «Комсомольський прапор», сількор обласної газети «Прикарпатська правда», член обласного літературного об'єднання. 1964 року письменником і журналістом Р. Федорівим був залучений до автури республіканської газети «Молодь України». Був учасником Республіканської наради молодих кореспондентів у Києві У числі членів Івано-Франківського обласного літературного об'єднання звітував про творчий доробок у Спілці письменників та ЦК комсомолу. Брав участь у створенні молодіжного мистецького клубу «Іскри юності». Тоді ж почав друкуватися в «Колгоспному селі», в «Літературній Україні». З 1965 року друкується в республіканських часописах «Україна», «Хлібороб України», «Жовтень», «Дніпро», у всесоюзних армійських журналах «Советский воин», газеті «На боевом посту», виступає на всесоюзному телебаченню, про своїх однополчан публікує замальовки й нариси в газеті «Радянська Донеччина», башкирських та інших газетах. Постійний автор редакції «Молода гвардія» Українського радіо та Всесоюзної радіостанції «Юность». Тоді ж вийшов на телеекрани, вперше знявся в документальному кіно. Брав участь у районних, обласних та республіканських нарадах-семінарах робсількорів та юнкорів.

С. Пушик належить до шістдесятників. У 1963–1964 роках був підданий критиці на районній та обласній нарадах секретарями райкому та обкому Компартії України за добірки «ідейно незрілих» поетичних творів.

За активну громадянську позицію, непідкупність та творчу і громадську діяльність неодноразово піддавався серйозній компартійній критиці. За статтю «Пам'ять совісті» був звільний з роботи, неодноразово піддавався таємним обшукам працівниками обласного

управління КДБ. Категорично відмовився осуджувати в пресі дисидентів, заарештованих і засуджених літераторів, листувався з поетом-політв'язнем Тарасом Мельничуком, допомагав йому чим міг.

Його перша поетична книжка «Зелена хвоя» видана на правах рукопису мистецько-літературним молодіжним клубом «Іскри юності» (1964). Автор поетичних збірок «Молоді громи» (1967), «Золотий Тік» (1971), «Писаний Камінь» (1973), «Задума гір» (1980), «Головиця» (1985), «Луни» (1988), «Галич» (1990), «Заплаканий промінь» (1992), «Хмаролом» (1998), «Тайна» (2002), «Сонети» (2004); книжок для дітей та фольклорних видань «Чарівне горнятко» (у співавторстві, 1971), «Маленьке шпаченя» (1976), «Казки Підгір'я» (1976), «Золота вежа» (1983, літературний запис), «Ходили опришки» (у співавторстві, 1984), «Золотий човник» (1986), «Срібні воли» (1995), «Зелена борода» (2004), «Новинкар» (2004); книжок повістей, оповідань та новел «Перо Золотого Птаха» (1978, 1979, 1982, 1989, 2004), «Ключ-зілля» (1981), «Дараби пливуть у легенду» (1991), «Славетний предок Кобзаря» (2001), «Ватра на Чорній горі» (2001), «Блискавиці б'ють у найвищі дерева. Повість про Володимира Івасюка і не тільки про нього» (2011), романів «Страж-гора» (1981, 1982, 1985, 1989, 2004, 2005), «Галицька брама» (1989, 2006); публіцистичних книжок «Івано-Франківщина» (1984), «Українці в Тюмені» (у співавторстві, 1998), передмов і текстів до фотоальбомів В. Пилип'юка, Б. Мінделя: «Землі нев'януча краса. Івано-Франківщина» (1985), «Місто на Бистрицях. Івано-Франківськ» (1999), «З верховини тисячоліть. Івано-Франківщина» (1999), «Де шум потоків і смерек» (2003); досліджень про «Слово о полку Ігоревім» (першим запропонував автором цього твору і «Моління» вважати сина Ярослава Осмомисла – князя Володимира, перекладу цих творів сучасною українською мовою); збірників пісень «Любисток» (1971), «Над горою місяць повен» (1972), «Співають гори» (1982), записів народних пісень про кохання «Сміються, плачуть солов'ї» та ін.

Автор досліджень з давньої української літератури, історії, краєзнавства, міфології, етнології та фольклористики, записів фольклору «Українські тости» (1997, 2002), «Приповідки почув, записав і видав Степан Пушик» (2010).

Автор передмов і післямов до видань творів О. Стрілець, Т. Мельничука, Ю. Бундзяка, Б. Радиша, В. Колодія, О. Слоньовської, Б. Томенчука та ін.; упорядкував і видав творчу спадщину Ольги Стрілець, книжку перекладів письменників Новгородщини «Біля Ільмень-озера» (1982). Записувач і видавець легенд, казок, пісень і інших жанрів народно-поетичної творчості, статей до енциклопедій, перевидав «Народний календар» А. Онищука.

С. Пушик – автор багатьох грамзаписів музичних творів, аудіо і відеозаписів (альбомів, кліпів); автор тексту до музики танцю «Аркан», автор сценаріїв і ведучий у фільмах «Де біс каміння накидав», «Храм богів-велетів» (2008), брав участь у створенні телефільмів «Тарасові шляхи» (1978), «Червона рута», «Карпатське літо» (1981), «Живе джерело» (1979) та інших, есе про І. Миколайчука, В. Івасюка, Я. Барнича, І. Недільського.

Ініціатор проведення конкурсу на встановлення пам'ятника І. Франкові в м. Івано-Франківську, відкриття меморіальної дошки Д. Січинському у с. Вікторові, святкування 1100-річчя Галича, надання статусу гірських населеним пунктам західних областей України і інше.

Відомий як перекладач з російської, польської, литовської, караїмської та інших мов. На сцені Івано-Франківського обласного музично-драматичного театру імені Івана Франка поставлено п'єси С. Пушика за творами В. Стефаника «Земле моя» (у співавторстві з В. Смоляком, 1971), «Заплакані вікна» (1996). За поемами та поезіями С. Пушика створено і йшли на сцені моновистави «Золотий Тік» (1998), «Я іду по своїй землі» (2005).

Лауреат Національної премії України ім. Т. Шевченка в галузі художньої літератури (1990) за роман «Галицька брама» та книгу «Страж-гора» (роман, повісті, оповідання), премій ім. П. Чубинського (1999), ім. Івана Нечуя-Левицького (2007), ім. О. Копиленка (за поему-казку «Новинкар», 1988), премій ім. І. Франка (2013, за значні літературні здобутки) та ім. В. Стефаника (1998, за збірку вибраних творів «Хмаролом»), Мирослава Ірчана (1971), Першої премії української фундації Українського вільного університету в Нью-Йорку ім. Воляників-Швабінських, премії імені Р. Федоріва (2012), перший лауреат Міжнародної літературної премії «Русалка Дністрова» (2013), премії м. Галича ім. Памво Беринди (2001), літературного конкурсу на кращий роман, повість про сучасника (повість «Перо Золотого птаха», ІІІ премія, 1977), премій часописів «Україна», «Жінка» (1972), «Березіль» (1980), дипломант фестивалю «Шлягери ХХ століття» (пісня «А яблука падають» увійшла до числа переможців), лауреат фестивалю «Галицький шляґер» (пісня «Файні люди», 2014).

Почесний член «Просвіти», почесний член Спілки краєзнавців. Нагороджений орденом «За заслуги» ІІІ ст. (1997), орденом Св. Рівноапастольського князя Володимира Великого ІІІ ступеня, орденом Андрія Первозванного, знаком «Рицар Українського козацтва», медалями, Почесними відзнаками Національної спілки письменників України, «За заслуги перед Україною», «За заслуги перед Прикарпаттям», Товариства «Просвіта», Гвардієць Помаранчевої революції і ін. Нагороджений відзнаками Івано-Франківською обласної ради та Івано-Франківського міського голови. Почесний житель села Яворів Косівського району Івано-Франківської області.

Вибрані твори С. Пушика видані у 6-ти томах, 7-ми книгах. Т. 1: поезії, рубаї, лелітки-мініатюри, притчі (2004); Т. 2: поеми, пісні, вірші для дітей, переклади, повісті (2005); Т.3: роман, оповідання (2006); Т. 4: роман, повість (2008); Т. 5: повість, есеї, нариси, наукові статті (2010); Т. 6: кн. 1 – Бусова книга (історичні дослідження про праукраїнську міфологію); кн. 2: Бусова книга (2013). Автор низки окремих видань та записів фольклору.

Твори С. Пушика перекладені на російську (в Москві видано дві прозові й поетична книжки), болгарську (у Софії видано поетичну збірку), англійську, башкирську, білоруську, есперанто, італійську, казахську, киргизьку, литовську, молдавсько-румунську, непальську, польську, ромів (циганську), словацьку, угорську, узбецьку та інші мови. Роман «Страж-гора» виданий авдіокнигою, як і пісні, хори, картини, сюїти на грамплатівках, аудіо й відеозаписах.

Друкувався в багатьох вітчизняних і зарубіжних збірниках, альманахах, часописах, газетах. Відкрив десятки скельно-печерних та інших дохристиянських святилищ, носіїв народної творчості.

ПІСНІ ПОЕТОВОГО СЕРЦЯ

Споконвіку українці відзначалися співучістю, а пісенність і мелодичність, як відзначає доктор мистецтвознавства Любов Кияновська були «однією з особливих ментальних характеристик українського мистецтва», що притаманна всім його видам: живопису, театру, прозі й особливо – поезії»[1]. Поетичне слово українських авторів часто наснажувалося музичними інтонаціями і знаходило відгук у творах композиторів. Одним із музичних жанрів, де поетичне слово у співдружності з музикою творить непотворні художні зразки, є хоровий.

Хоровий спів є провідним жанром української музичної культури спокон віків. Пройшовши складний еволюційний розвиток від прадавньої гуртової народної пісні, церковної монодії з часів Київської Руси, партесного концерту XVII– XVIII століть, утвердивши класичні зразки хорового жанру у творчості основоположника української музики Миколи Лисенка в XIX ст., українська хорова музика XX ст. явила світові унікальні зразки.

Міцною є хорова традиція в Галичині і зокрема на Прикарпатті. Потужна діяльність хорових товариств «Боян», «Бандурист», читалень «Просвіти» на зламі XIX–XX ст. стала підвалиною для утвердження професійного хорового виконавства та композиторської творчості видатних українських композиторів Станіслава Людкевича, Дениса Січинського, пізніше – Миколи Колесси, Анатолія Кос-Анатольського, Євгена Козака та інших. Ними започатковано традицію створення хорових творів на слова місцевих поетів.

Увібравши багаті інтонації рідної народної пісні, здобутки професійної української та зарубіжної музики XIX – першої половини XX ст., композитори України у другій половині минулого століття вельми активно і продуктивно працюють над створенням хорової літератури.

Поезія відомого і знаного у всій Україні Степана Пушика стала натхненням для написання нових хорових полотен українськими композиторами Анатолієм Кос-Анатольським, Богданом Дерев'янком, Іваном Легким, Василем Їжаком, Іваном Фіцаловичем, Богданом Шиптуром, Романом Долчуком, бандуристом Миколою Литвином. Ці твори – різні за тематикою та жанрами, однак більшість із них сповнені карпатського музичного колориту, залишаючись при цьому оригінальними авторськими творами.

Хорові твори на слова Степана Пушика сьогодні є в репертуарі відомого мистецького колективу України – Гуцульського ансамблю пісні і танцю, Івано-Франківського муніципального камерного хору «Галицькі передзвони», студентського хору Інституту мистецтв Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, аматорських хорів Прикарпаття.

Вперше зібрані в одній збірці, хорові твори на слова Степана Пушика йдуть до виконавських колективів України, студентів, які опановують техніку диригування. Віримо, що вони звучатимуть на концертній естраді, у класах індивідуального диригування навчальних закладів, а отже, житимуть.

Карась Ганна – доктор мистецтвознавства, професор, завідувач кафедри академічного та естрадного співу Інституту мистецтв Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, заслужений працівник культури України

[1] Кияновська Л. Пісенні обертони поета // Стельмах Б. Світлиця : пісні. – Львів : СПОЛОМ, 2009. – С.5.

Дзвони надій

Маршово **музика Богдана Шиптура**

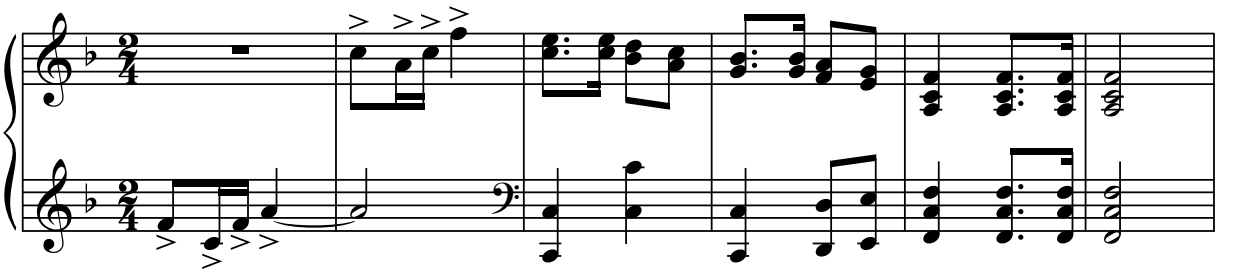

Урочисто і бадьоро

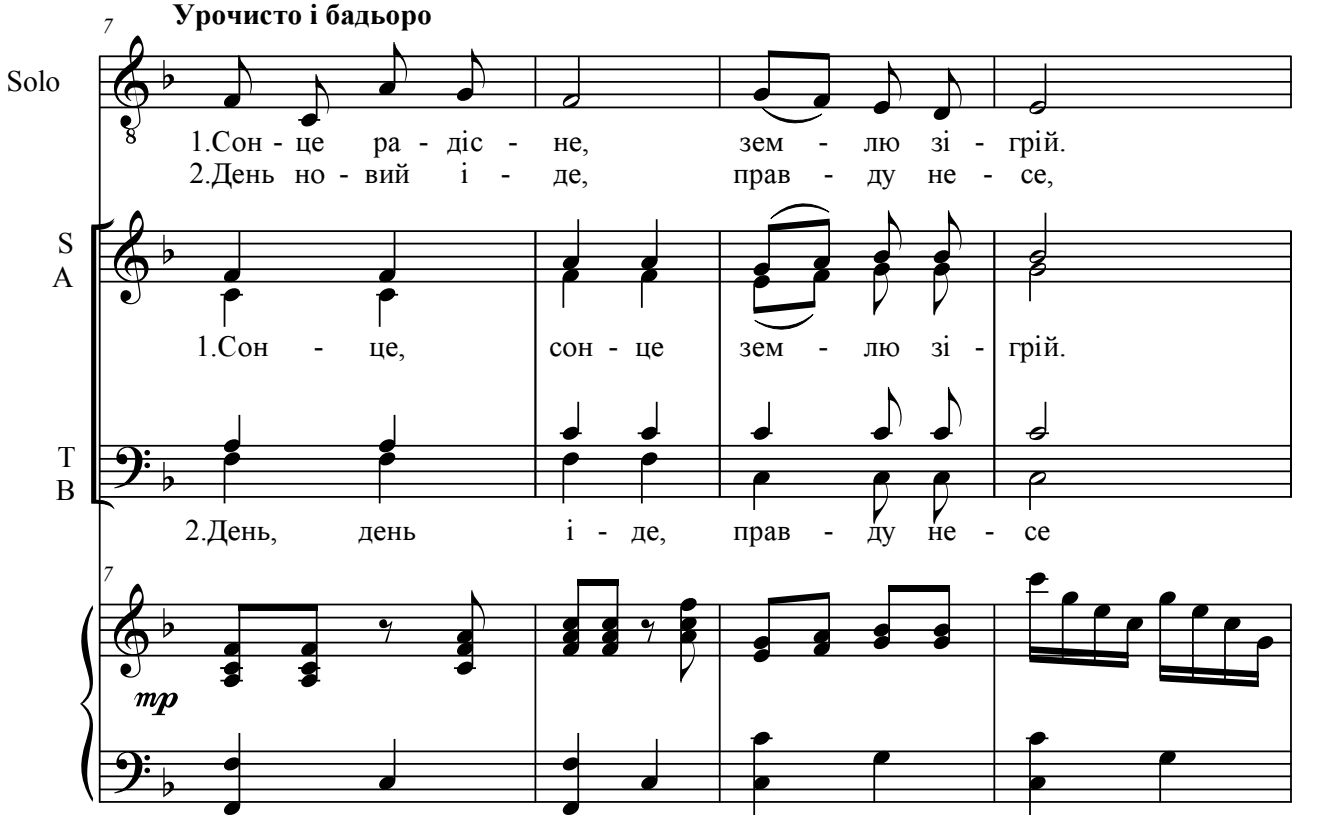

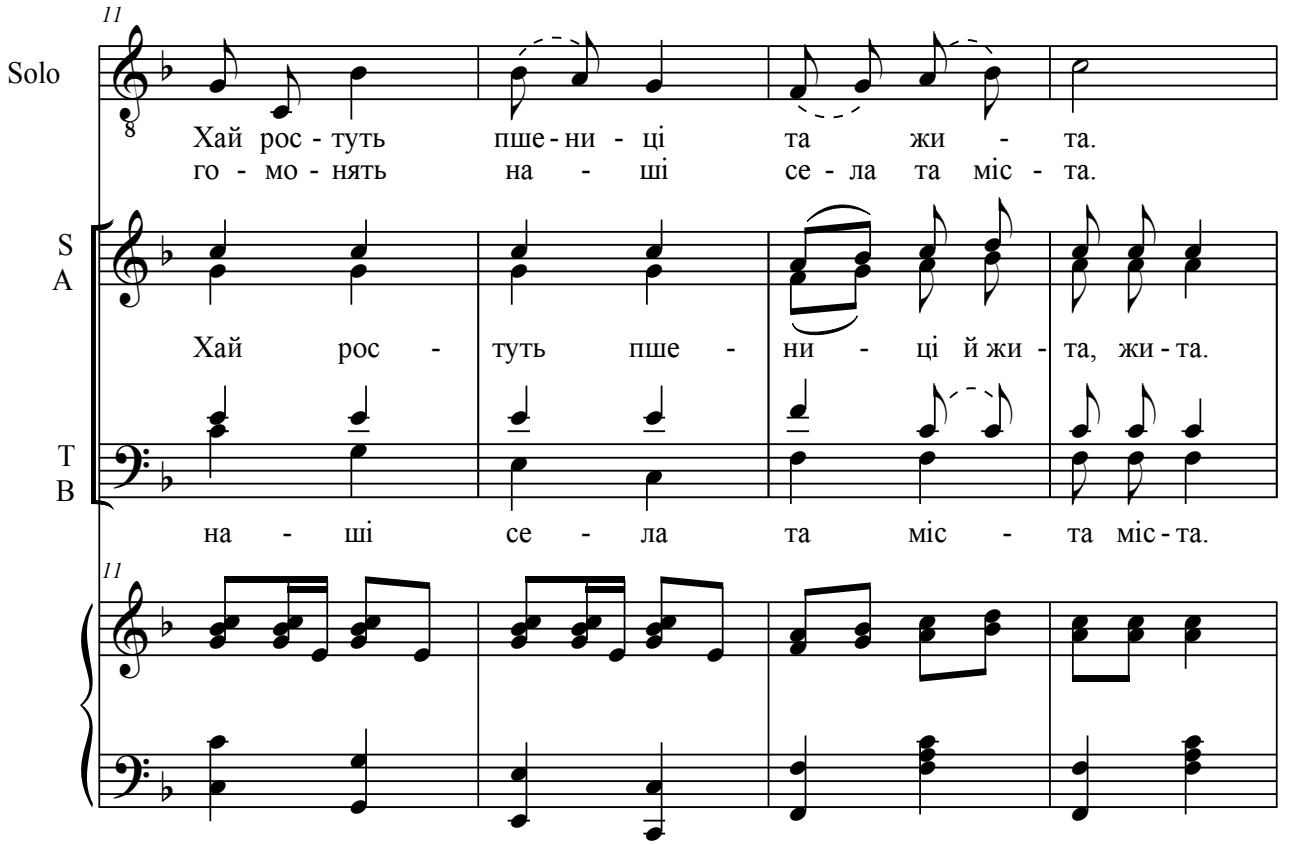
11
Solo
Хай рос - туть пше - ни - ці та жи - та.
го - мо - нять на - ші се - ла та міс - та.
S
A
Хай рос - туть пше - ни - ці й жи - та, жи - та.
T
B
на - ші се - ла та міс - та міс - та.
11

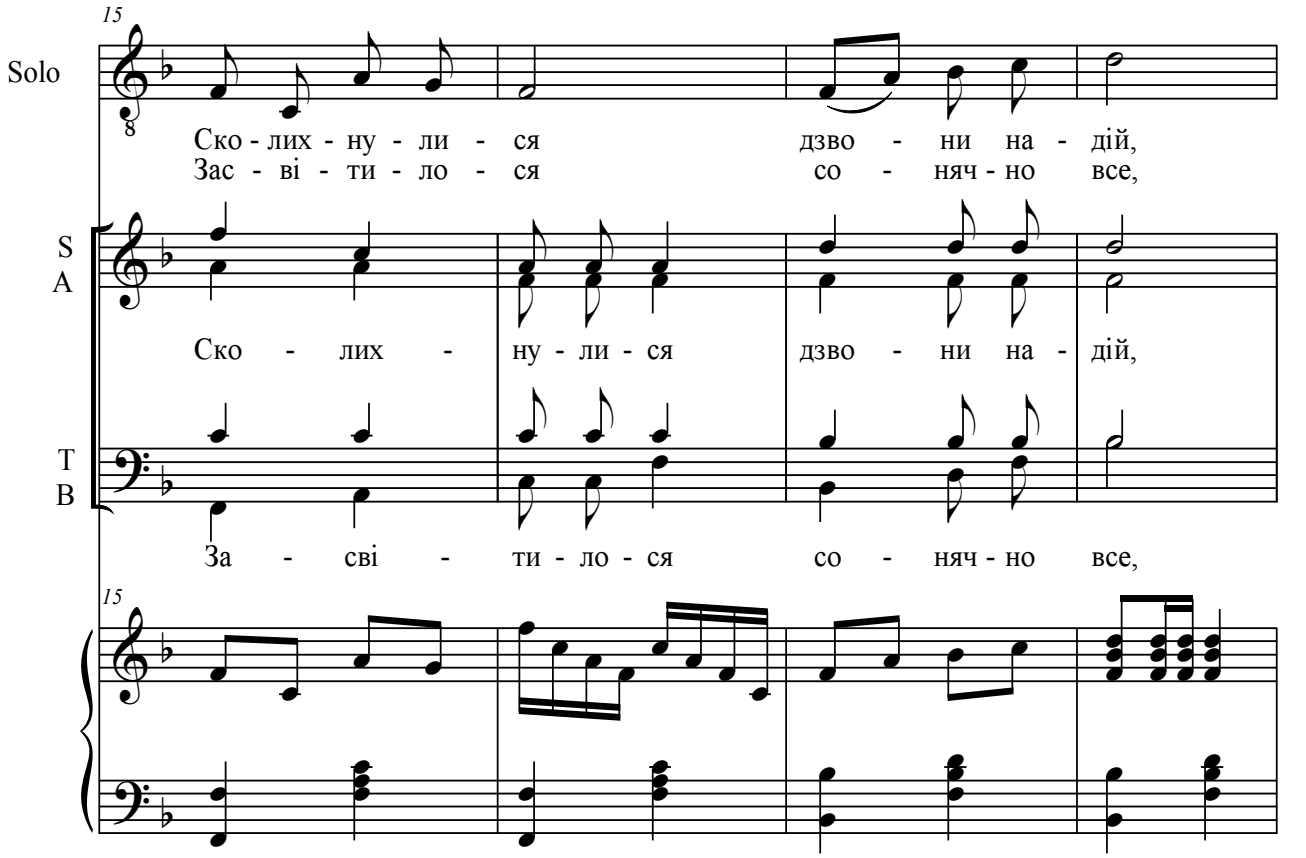
15
Solo
Ско - лих - ну - ли - ся дзво - ни на - дій,
Зас - ві - ти - ло - ся со - няч - но все,
S
A
Ско - лих - ну - ли - ся дзво - ни на - дій,
T
B
За - сві - ти - ло - ся со - няч - но все,
15

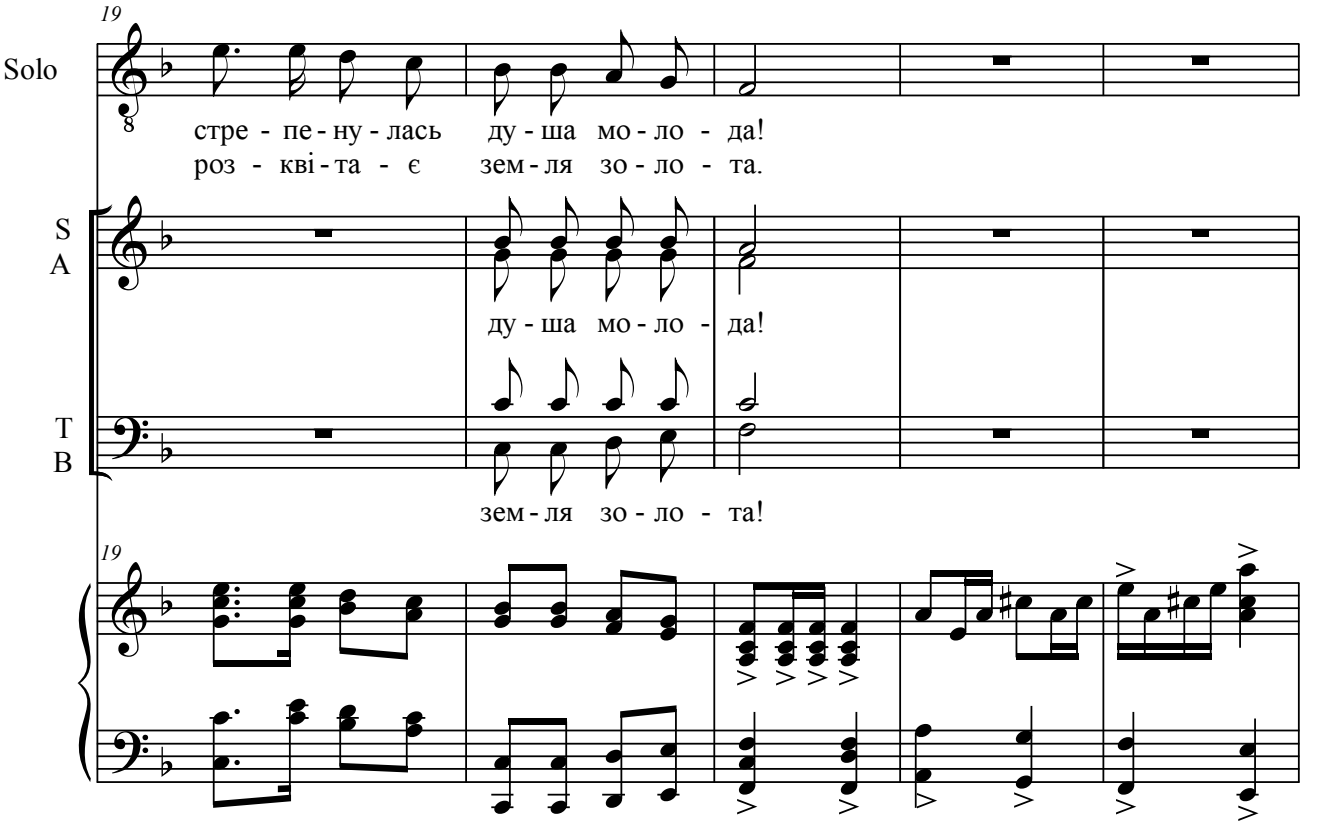
19
Solo
стре - пе - ну - лась ду - ша мо - ло - да!
роз - кві - та - є зем - ля зо - ло - та.
S
A
ду - ша мо - ло - да!
T
B
зем - ля зо - ло - та!
19

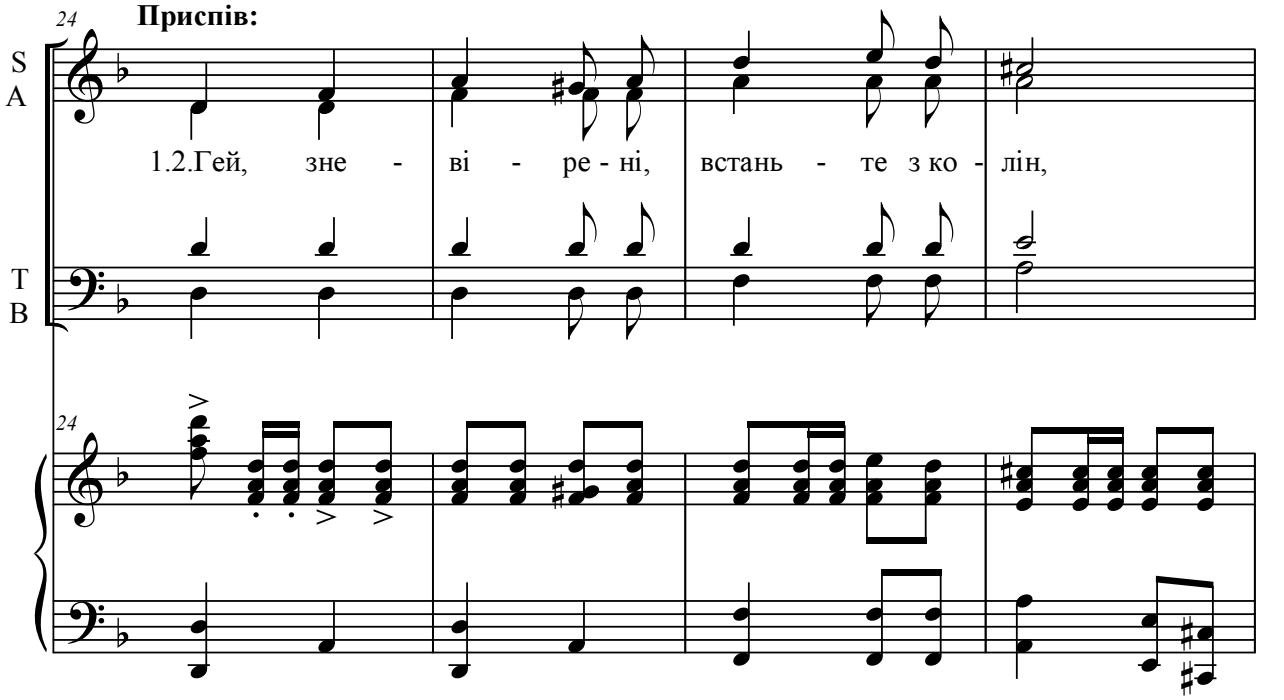
24
Приспів:
S
A
1.2.Гей, зне - ві - ре - ні, встань - те з ко - лін,
T
B
24

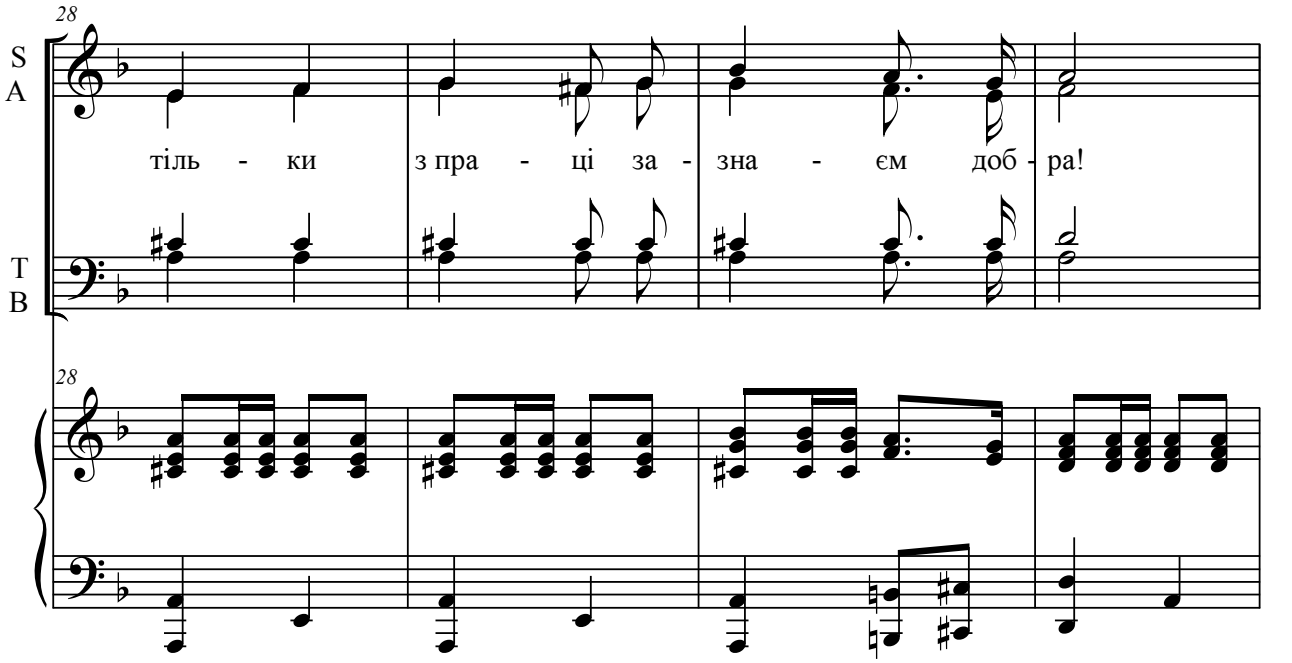
28
S
A
тіль - ки з пра - ці за - зна - єм доб - ра!
T
B
28

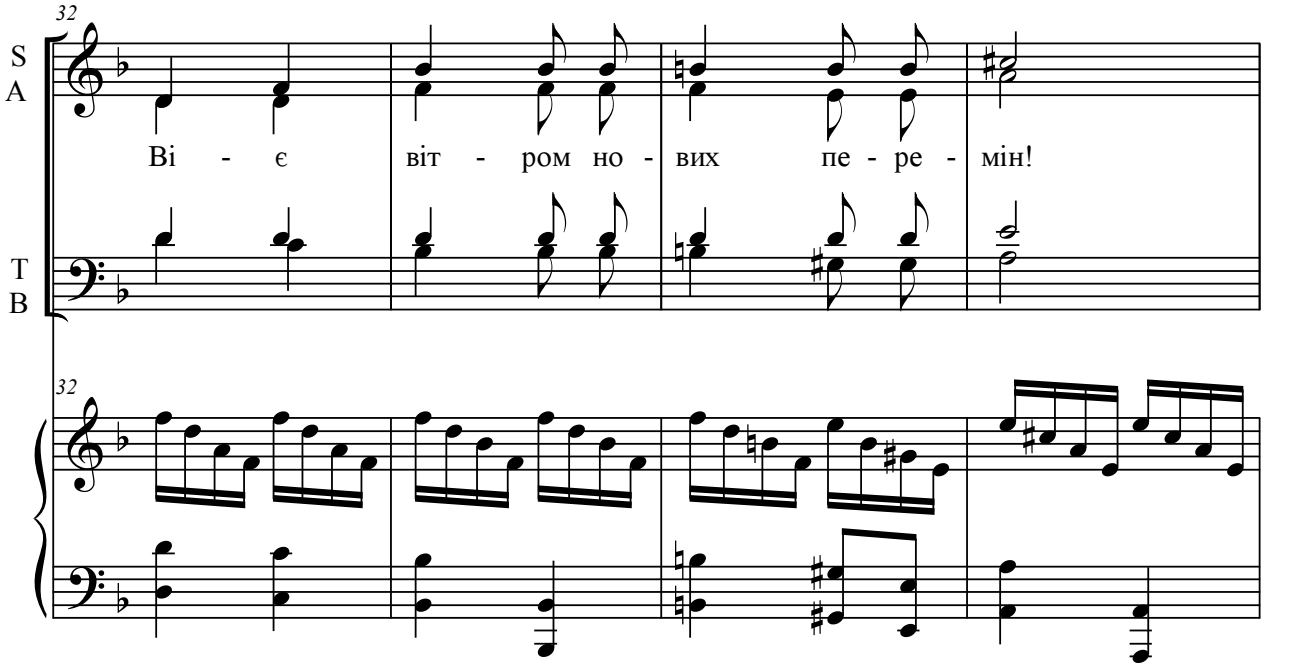
32
S
A
Ві - є віт - ром но - вих пе - ре - мін!
T
B
32

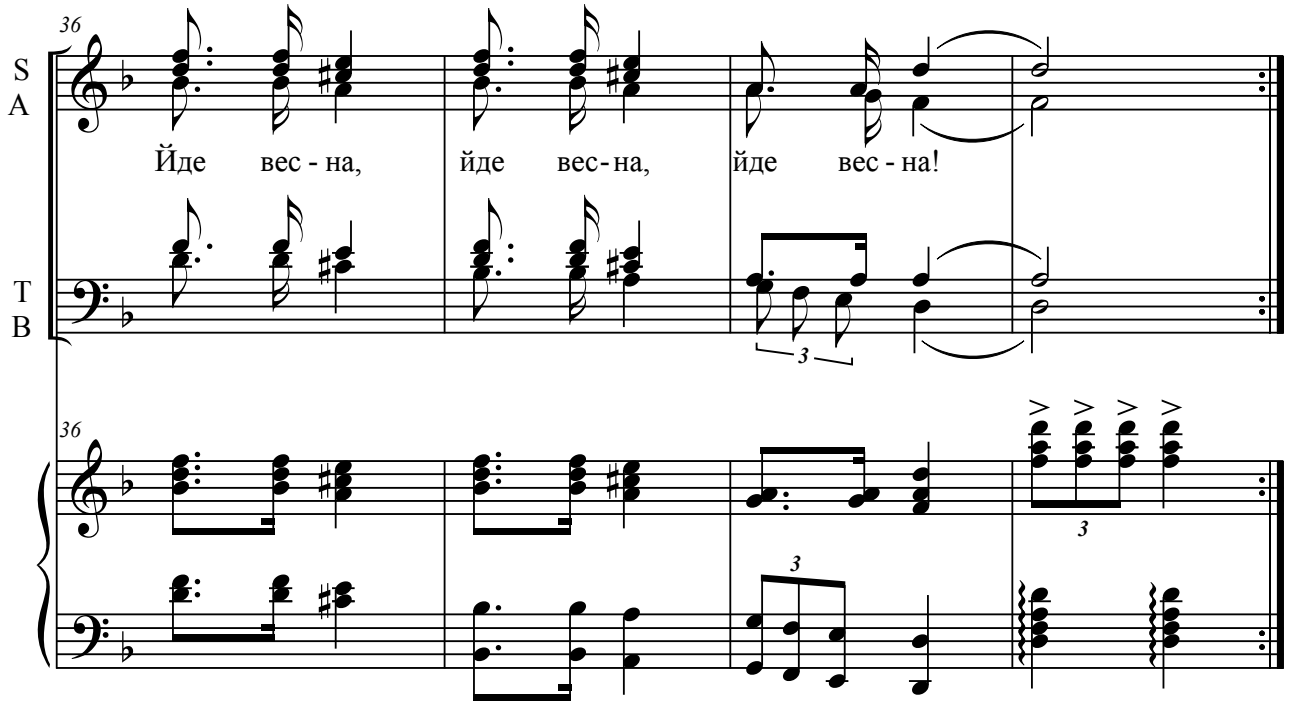
36
S
A
Йде вес - на, йде вес - на, йде вес - на!
T
B
3
36
3
3

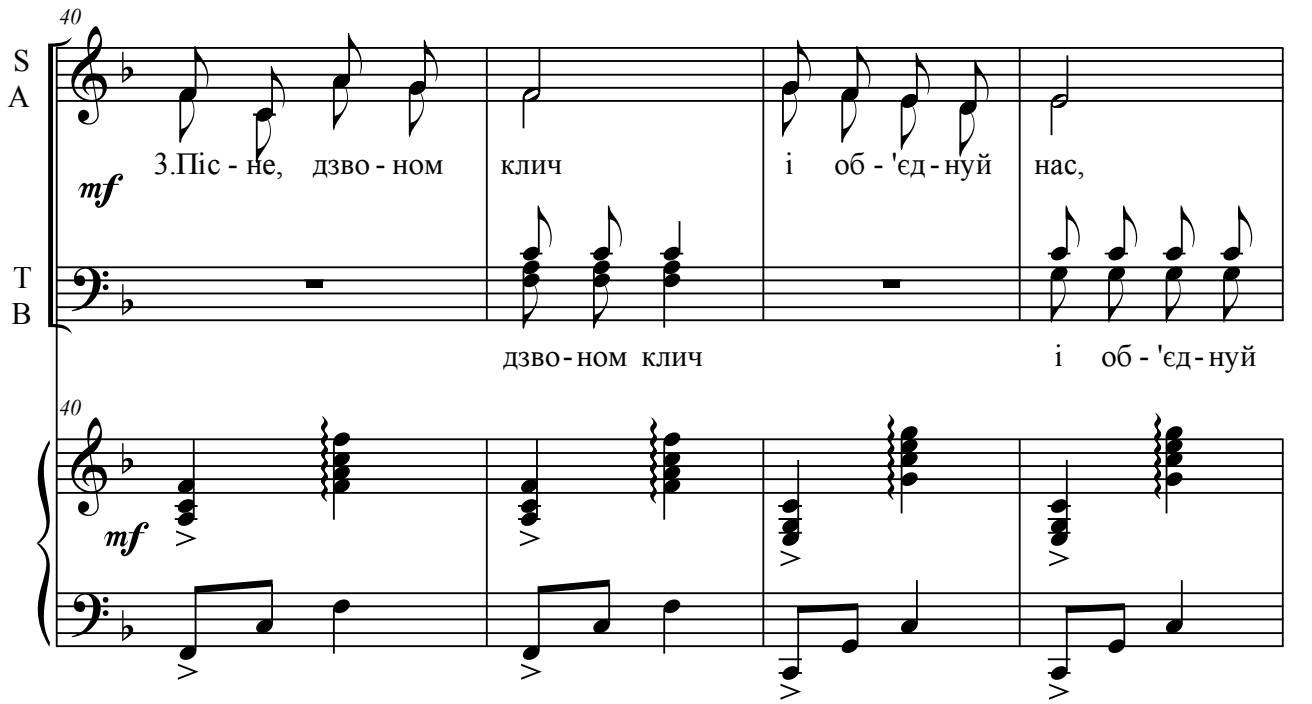
40
S
A
3.Піс - не, дзво - ном клич і об - 'єд - нуй нас,
mf
T
B
дзво - ном клич і об - 'єд - нуй
40
mf

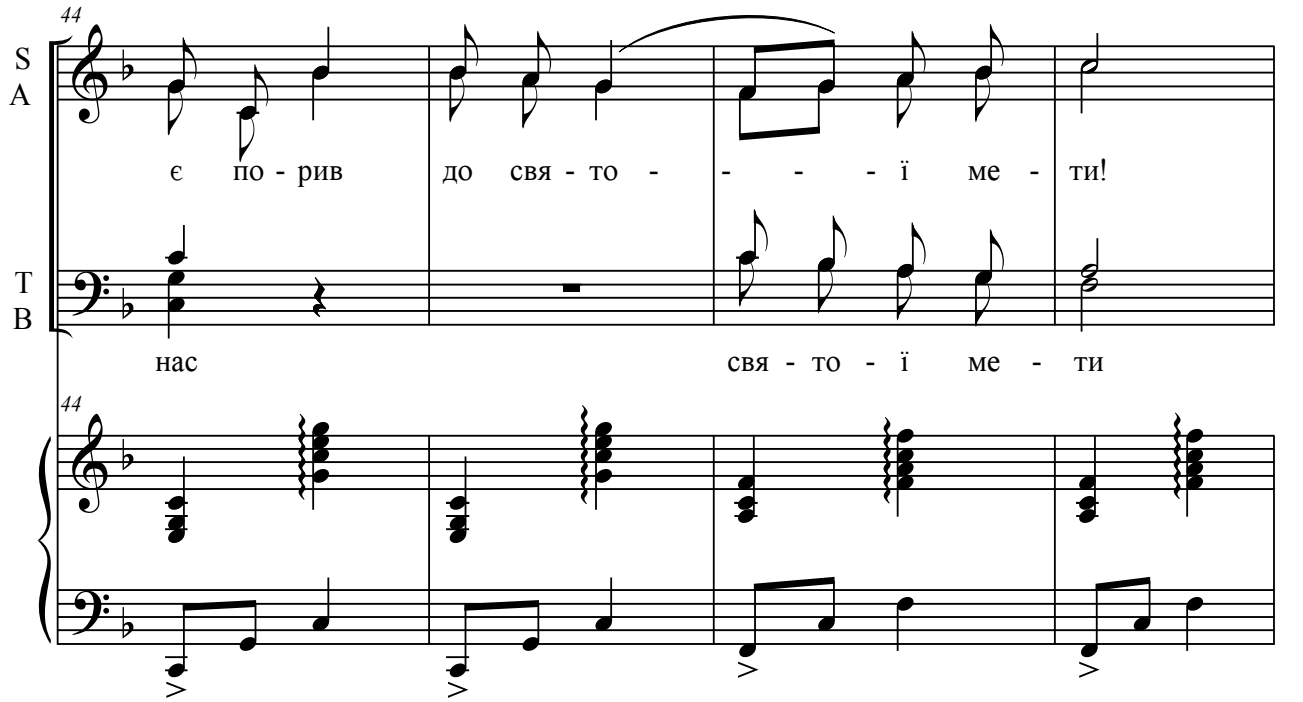
44
S
A
є по - рив до свя - то - - - - ї ме - ти!
T
B
нас свя - то - ї ме - ти
44

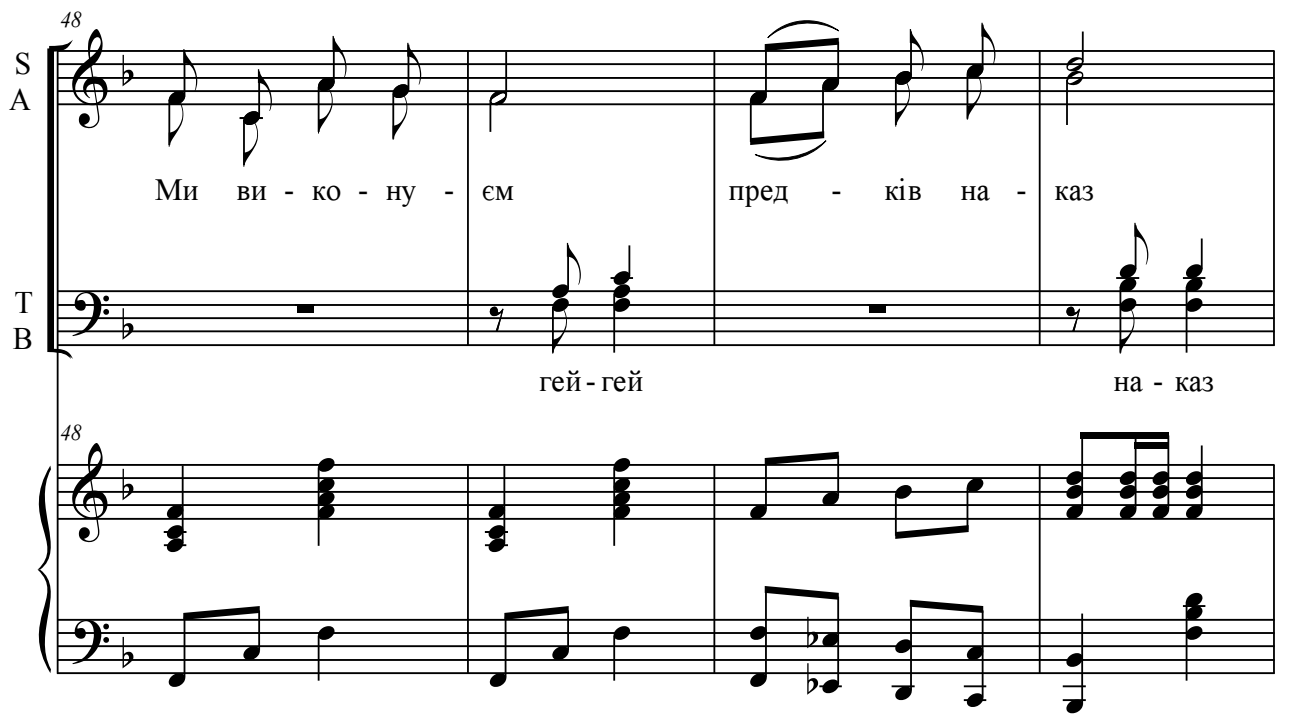
48
S
A
Ми ви - ко - ну - єм пред - ків на - каз
T
B
гей - гей на - каз
48

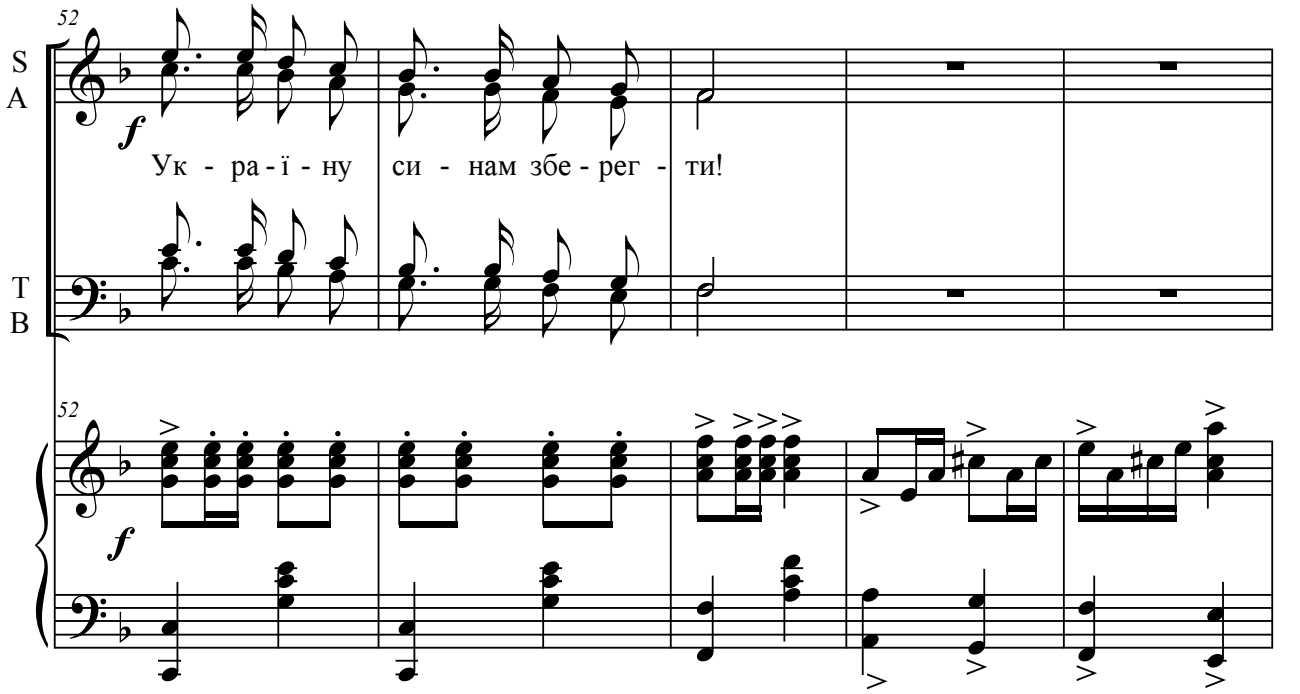
52
S
A
T
B
f
Ук - ра - ї - ну си - нам збе - рег - ти!
52
f

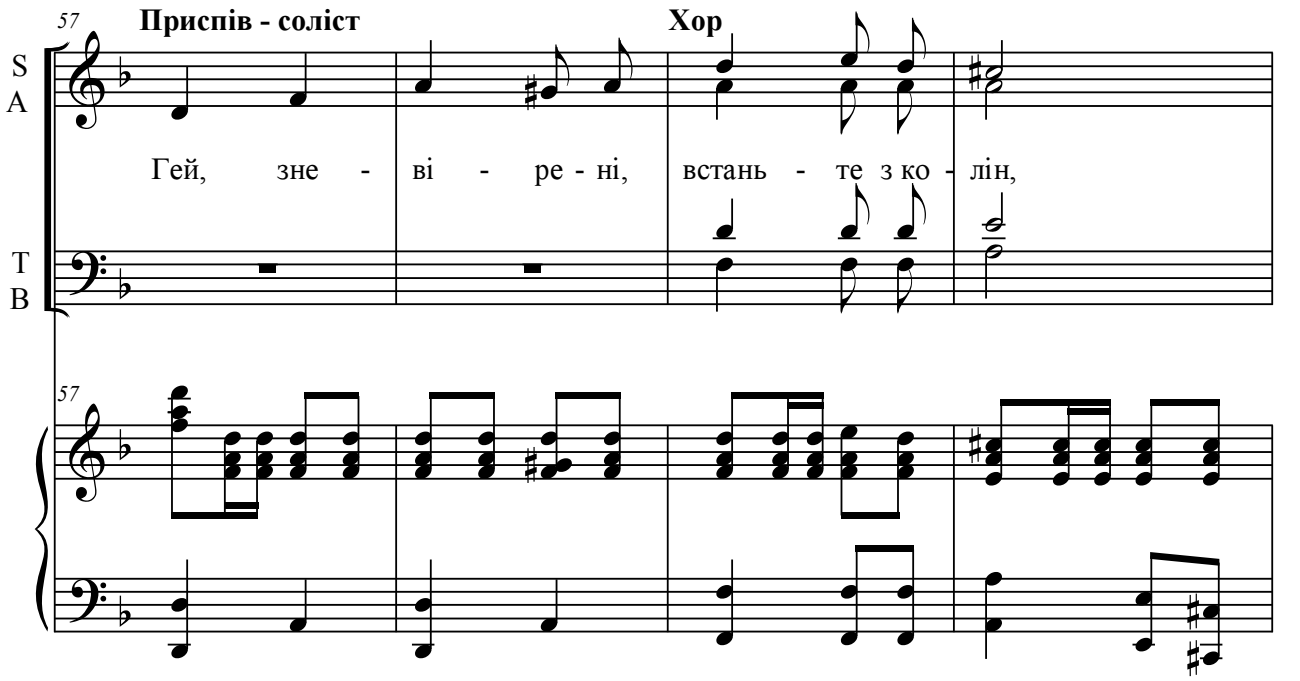
57
Приспів - соліст
Хор
S
A
Гей, зне - ві - ре - ні, встань - те з ко - лін,
T
B
57

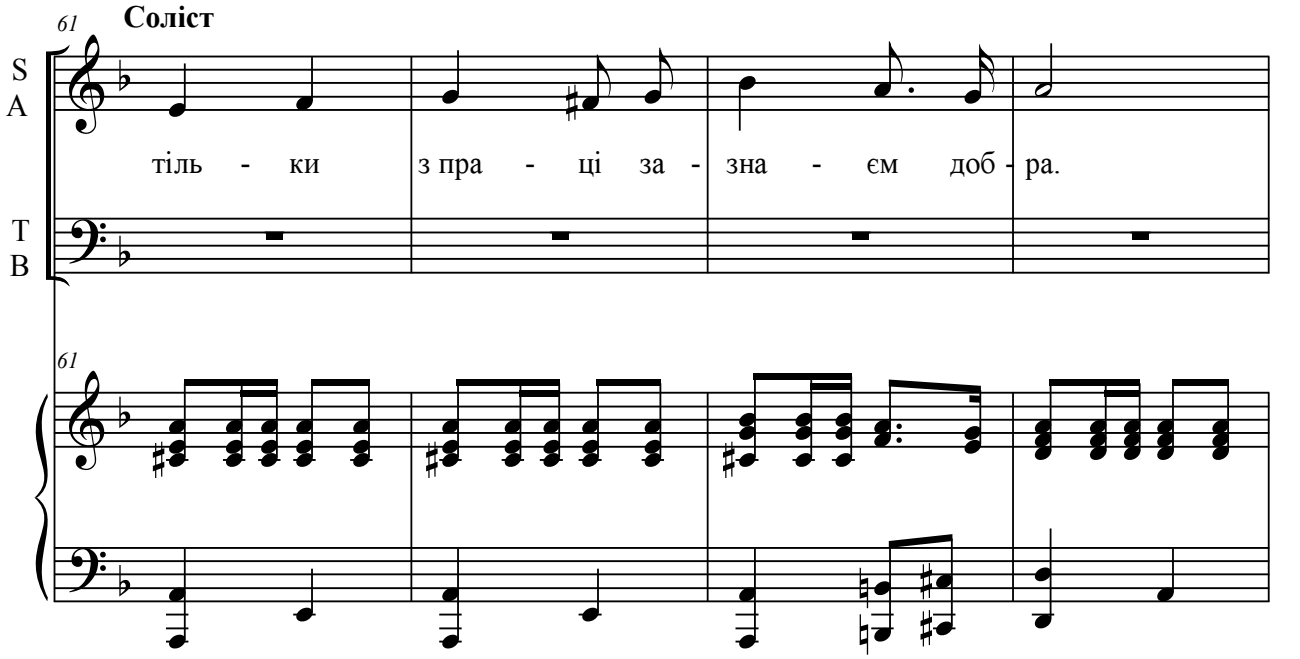
61
Соліст
S
A
тіль - ки з пра - ці за - зна - єм доб - ра.
T
B
61

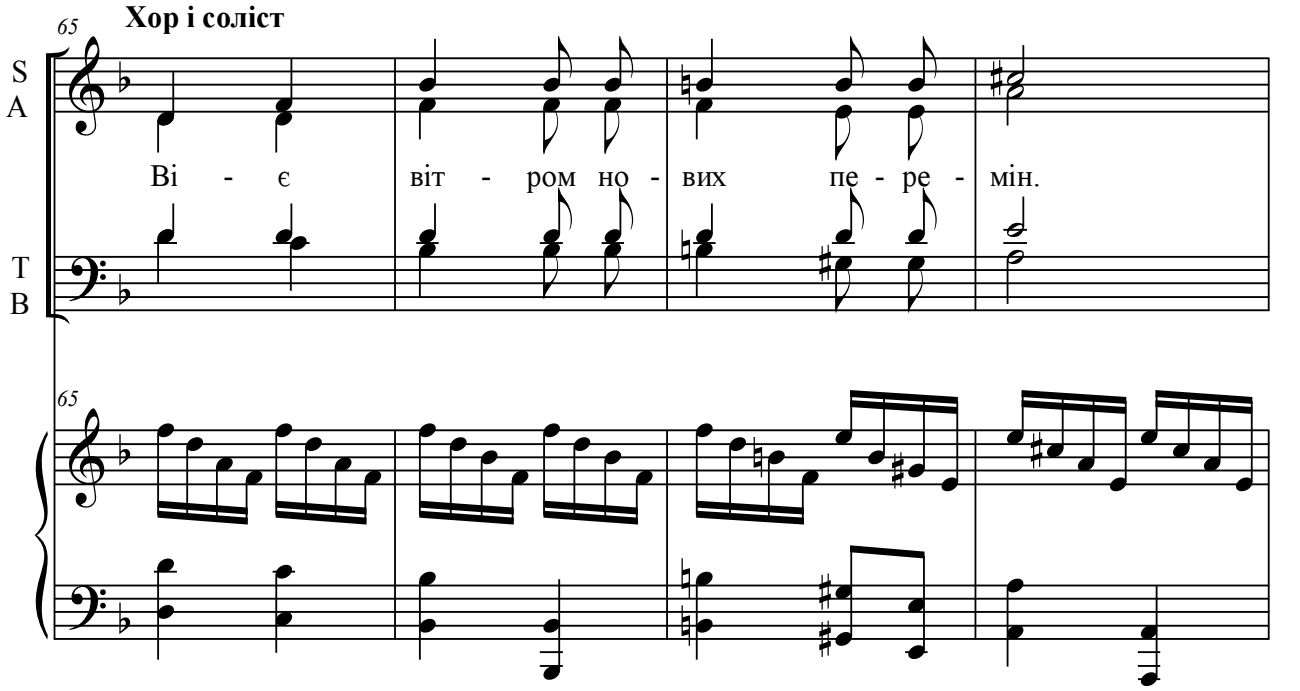
65
Хор і соліст
S
A
Ві - є віт - ром но - вих пе - ре - мін.
T
B
65

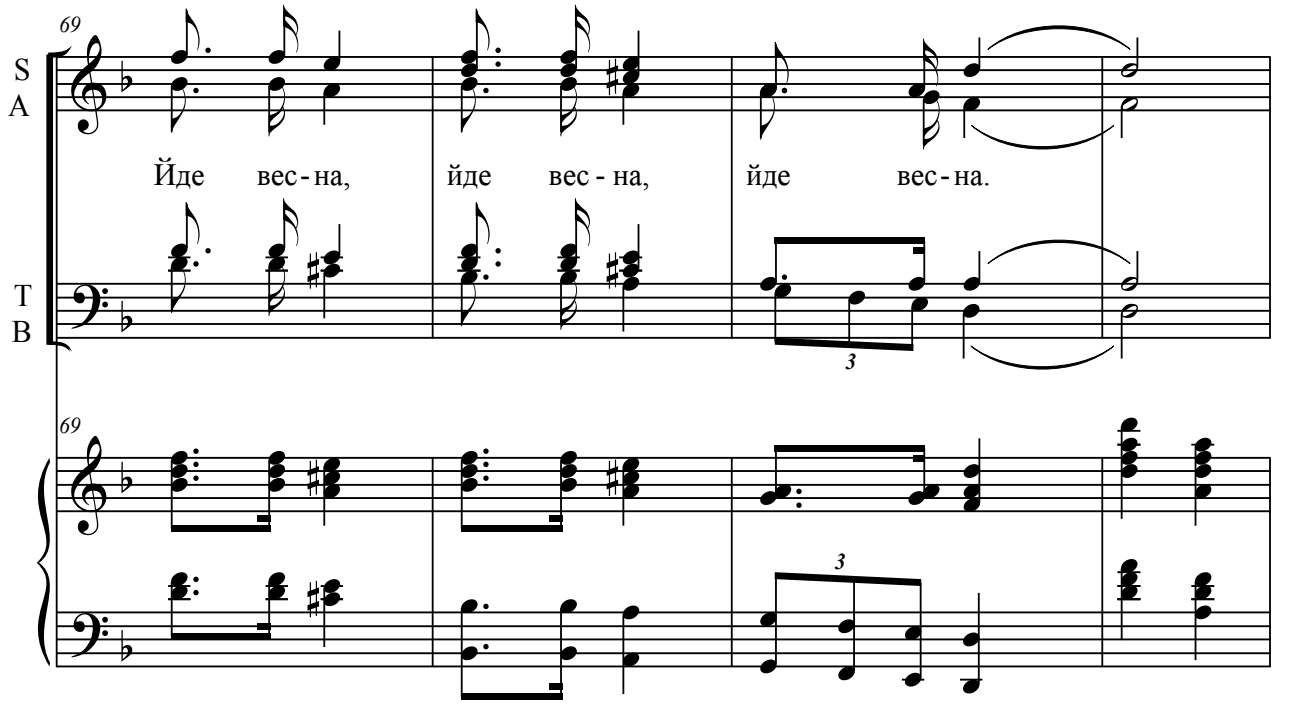
69
S
A
Йде вес - на, йде вес - на, йде вес - на.
T
B
3
69
3

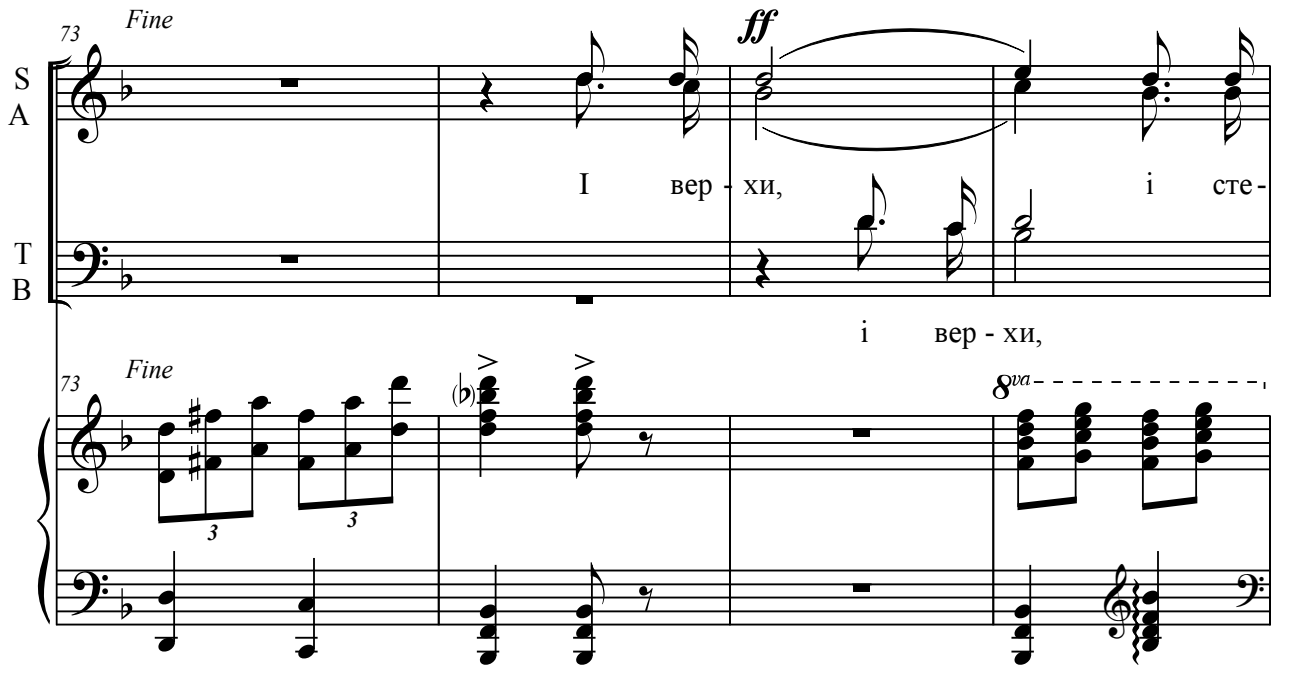
Fine
73
ff
S
A
І вер - хи, і сте -
T
B
і вер - хи,
Fine
73
3
3
8va

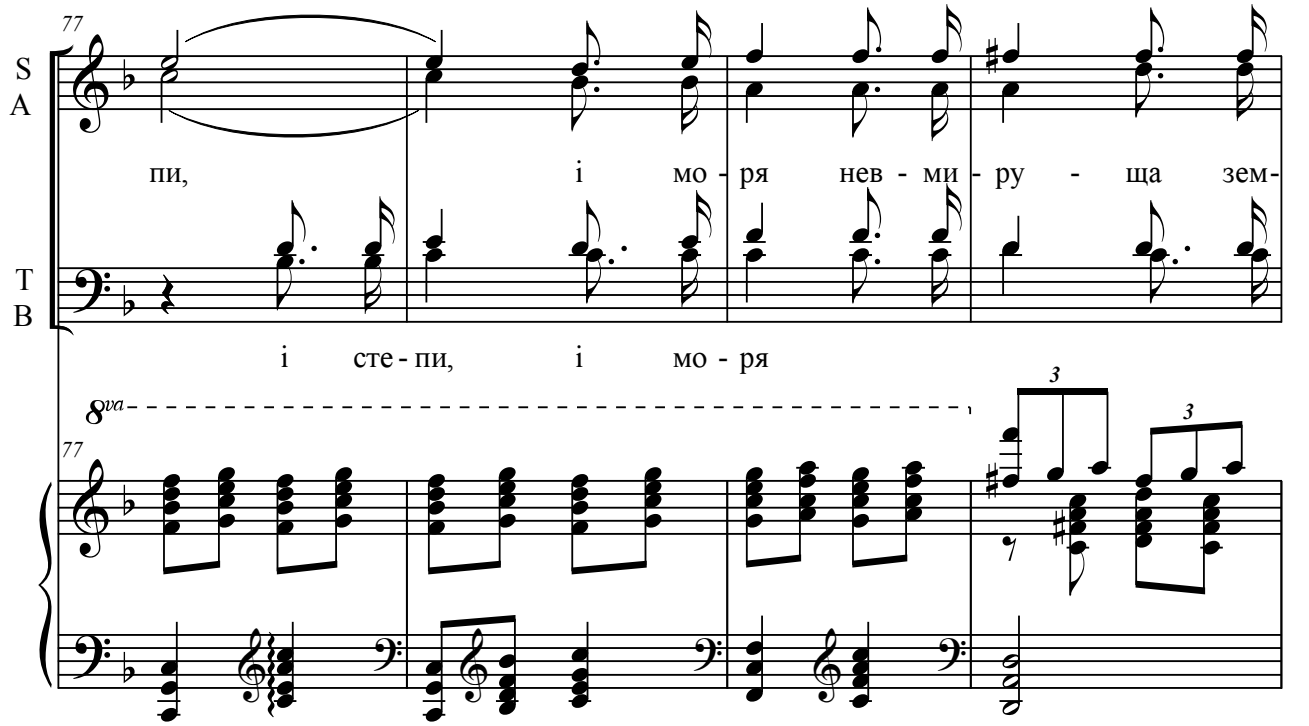
77
S
A
пи, і мо - ря нев - ми - ру - ща зем-
T
B
і сте - пи, і мо - ря
8va
77
3
3

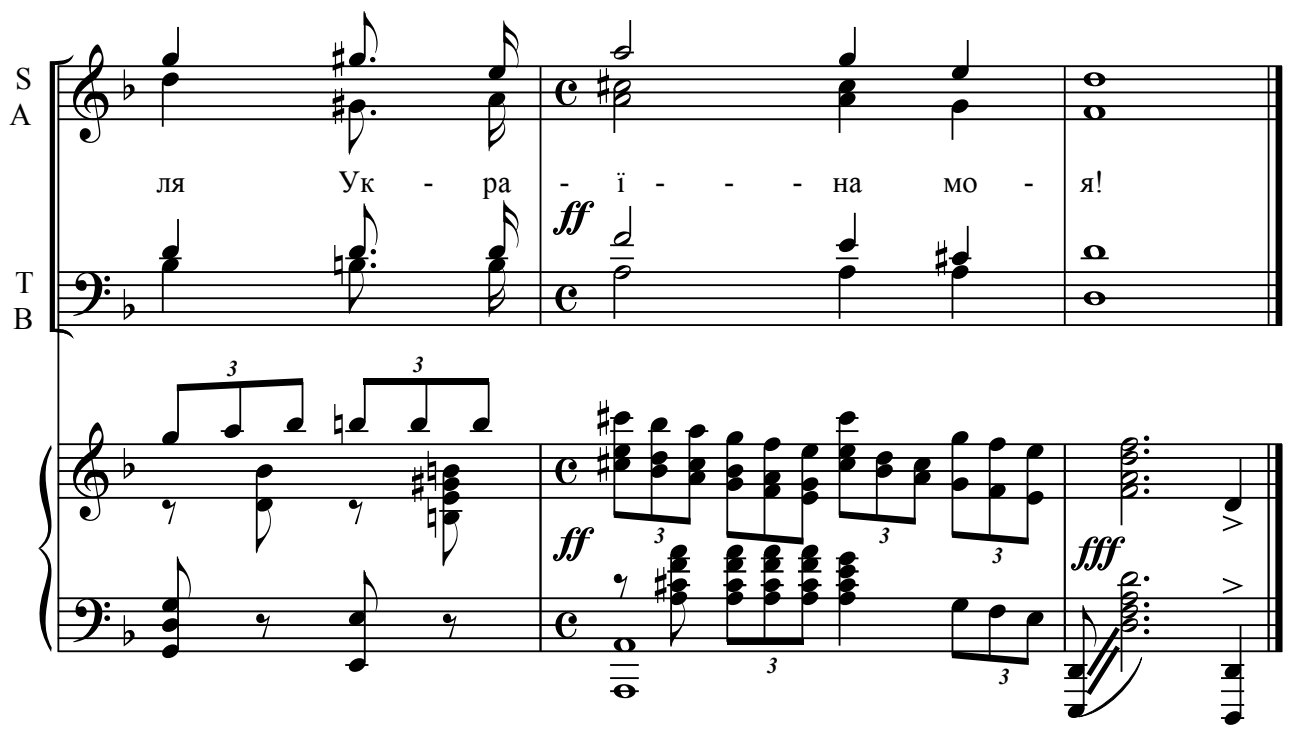
S
A
ля Ук - ра - ї - - - на мо - я!
ff
T
B
3
3
ff
3
3
3
fff

Козак гуляє

Помірно **музика Миколи Литвина**

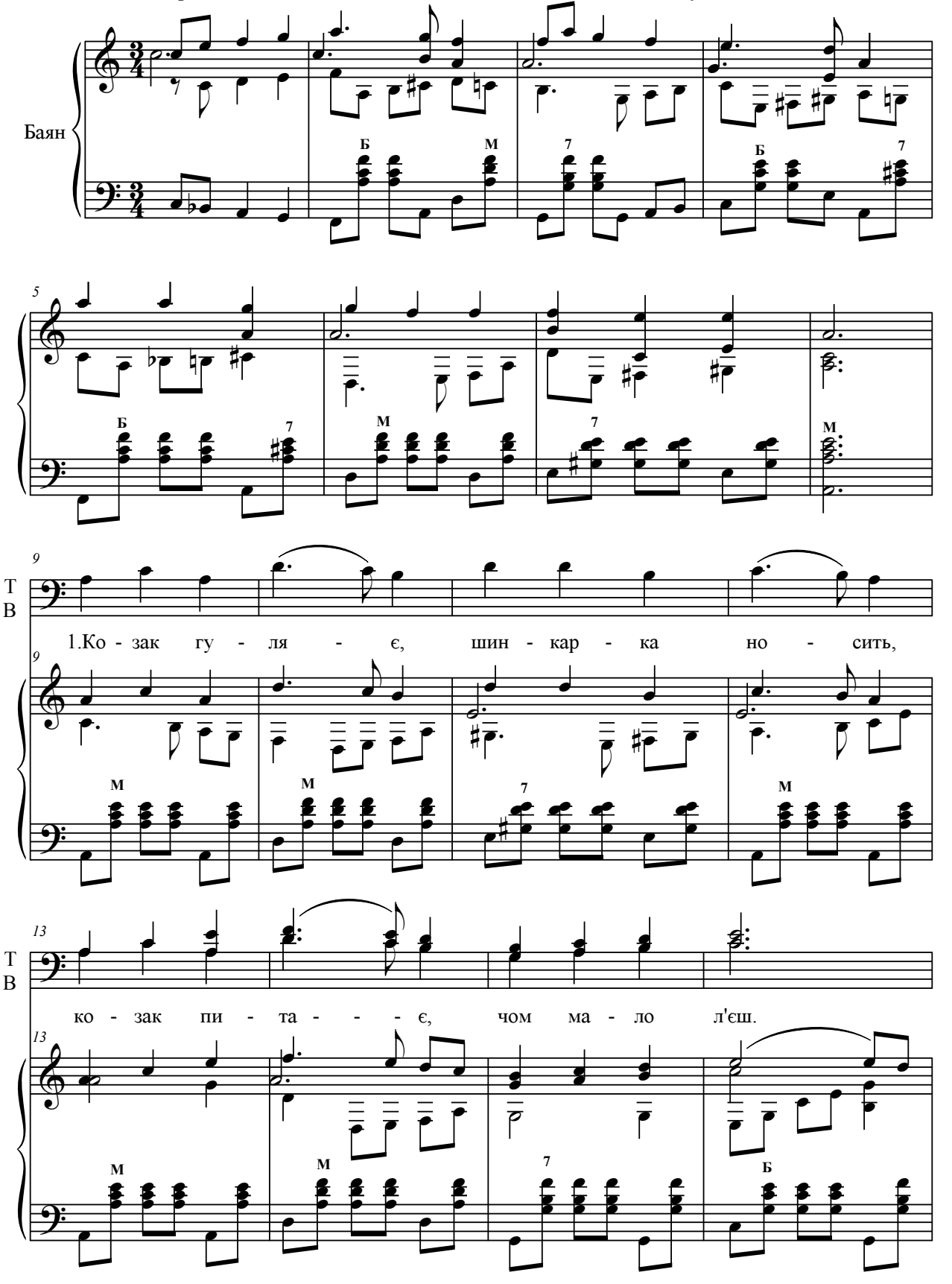

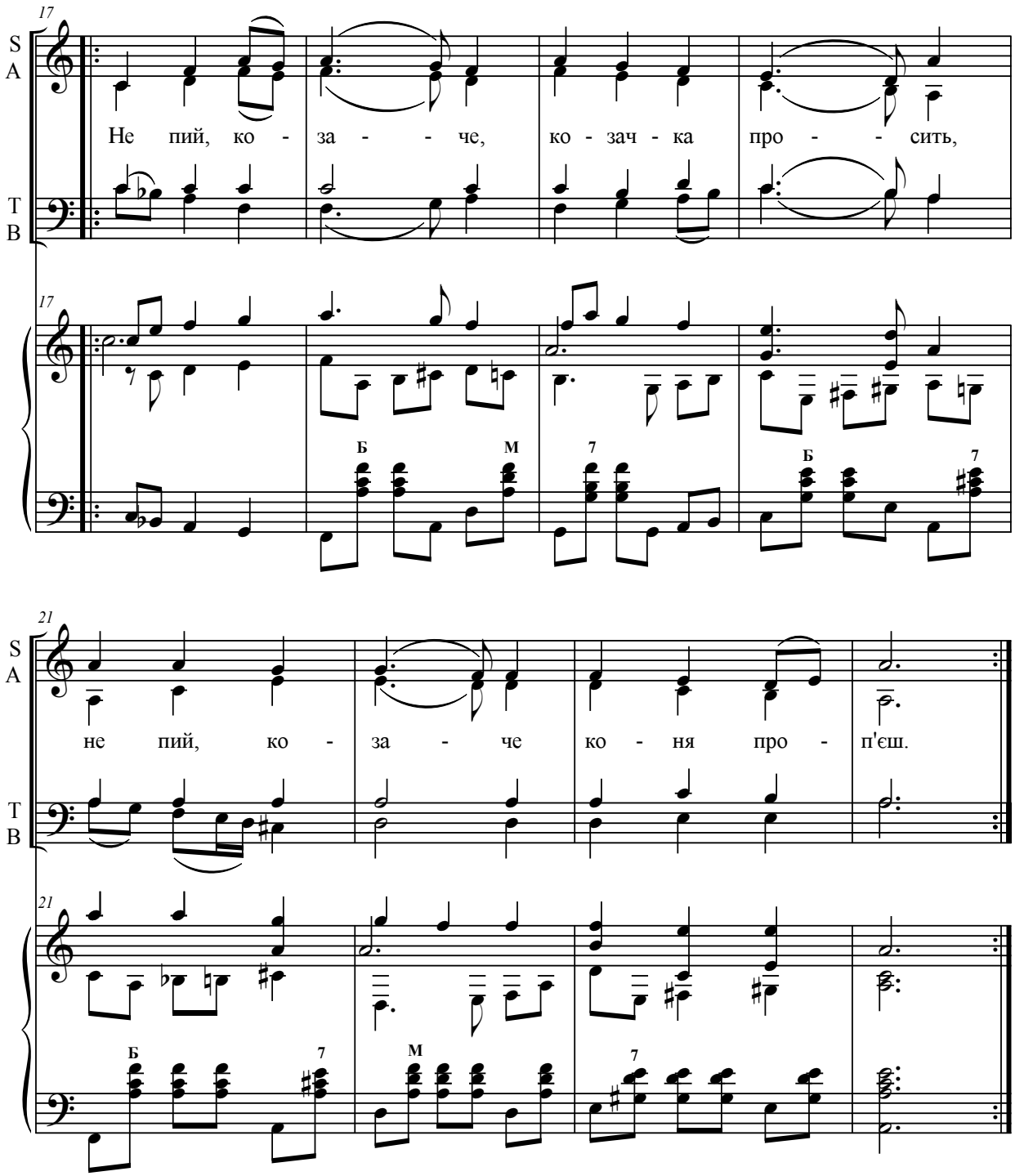

1.Козак, козак, козак гуляє,
Шинкарка носить,
Шинкар питає:
– Чому, чому, чому не ллєш?

– Не пий, козаче,–
Козачка просить,–
Ой, не, ой, не пий козаче,
Бо коня проп`єш.

2.Козак, козак, козак гуляє,
Шинкарка носить,
Шинкар моргає:
– Замало, замало, замало ллєш!

– Не пий, козаче! –
Козачка просить,–
Ой, не, ой, не пий козаче,
Бо мене проп`єш.

3.Козак, козак, козак гуляє,
Шинкарка просить,
Шинкар наливає.
В шинку, в шинку регоче ніч.

– Не пийте, хлопці! –
Вкраїна просить,–
Ой, не, ой, не пийте, хлопці!
Бо проп`єте Січ.

4.Козак, козак, козак співає,
Козак сміється, й знову,
Й знову наливає.
І ллє горілки, і ллє вина.

– Не пийте, хлопці,–
Вкраїна просить,–
Ой, не, ой, не пийте, діти,
Бо я в вас – одна.

Пісня про рідну школу

Помірно **музика Василя Їжака**

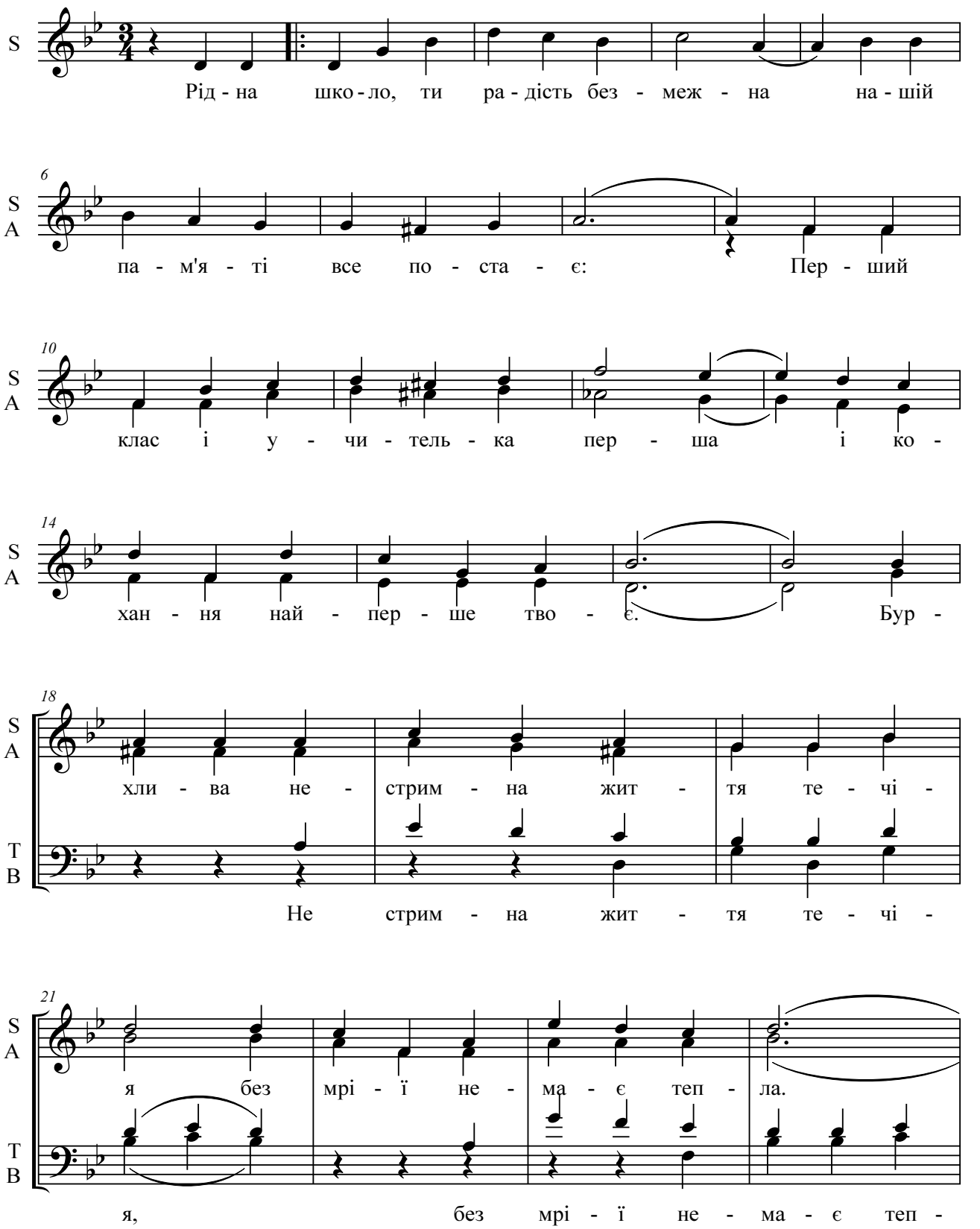

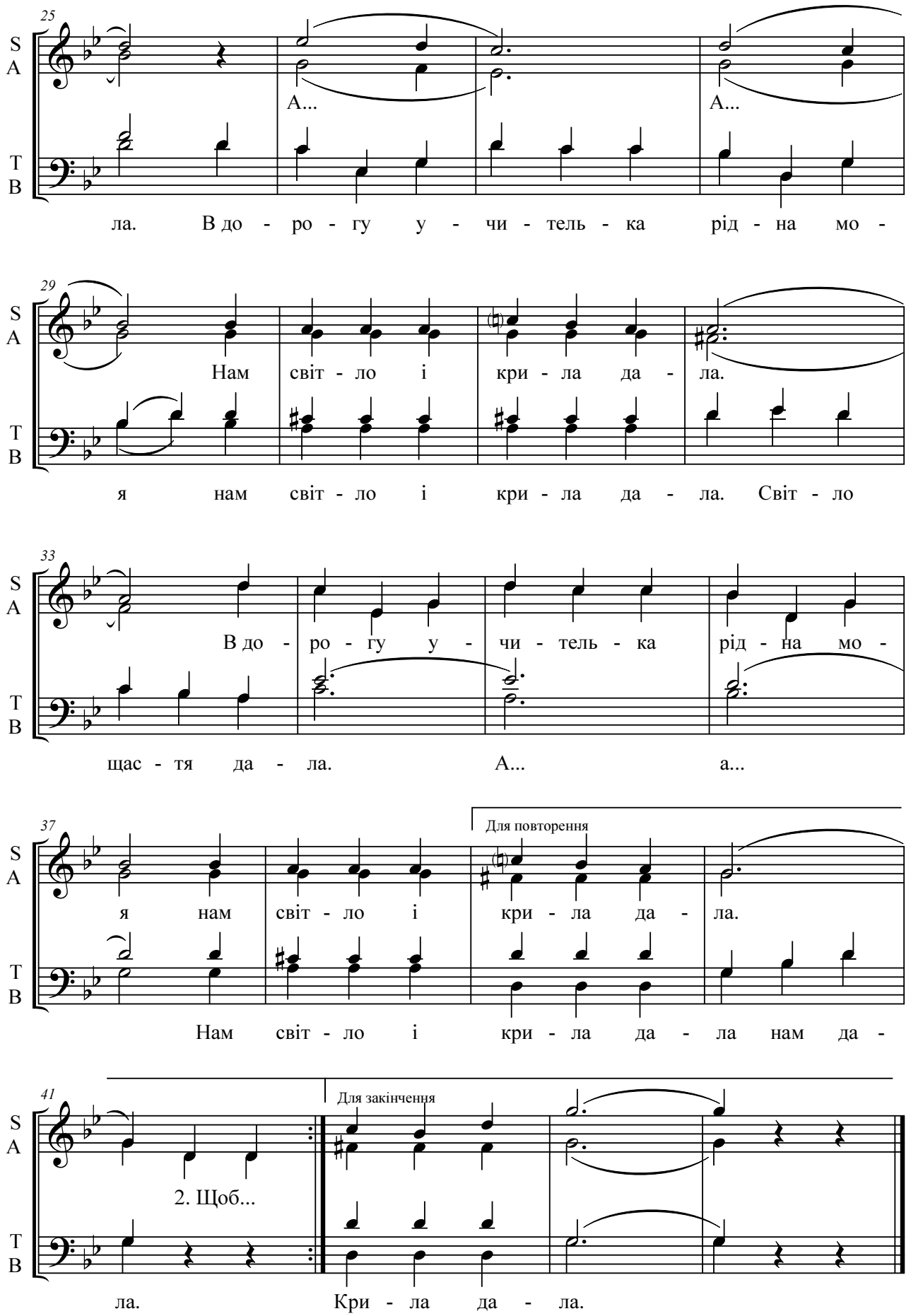
25
S
A
T
B
А...
А...
ла. В до - ро - гу у - чи - тель - ка рід - на мо -
29
Нам світ - ло і кри - ла да - ла.
я нам світ - ло і кри - ла да - ла. Світ - ло
33
В до - ро - гу у - чи - тель - ка рід - на мо -
щас - тя да - ла. А... а...
37
Для повторення
я нам світ - ло і кри - ла да - ла.
Нам світ - ло і кри - ла да - ла нам да -
41
Для закінчення
2. Щоб...
ла. Кри - ла да - ла.

Рідна школо, ти радість безмежна
Нашій пам'яті все постає:
Перший клас і учителька перша
І кохання найперше твоє.

Приспів:
Бурхлива нестримна життя течія
Без мрії немає тепла.
Вдорогу учителька рідна моя
Нам світло і крила дала.

Приспів:

Сад без цвіту - це юність без щастя,
Ми по щастя ходили сюди.
Нині хочеться серцем припасти,
Цілувати дитинства сліди.

Приспів:

У житті не погаснуть ніколи
Перші радощі, дружба і сміх,
То ж прийми наш привіт, рідна школа,
Від усіх вихованців своїх.

Наш Прикарпатський університет

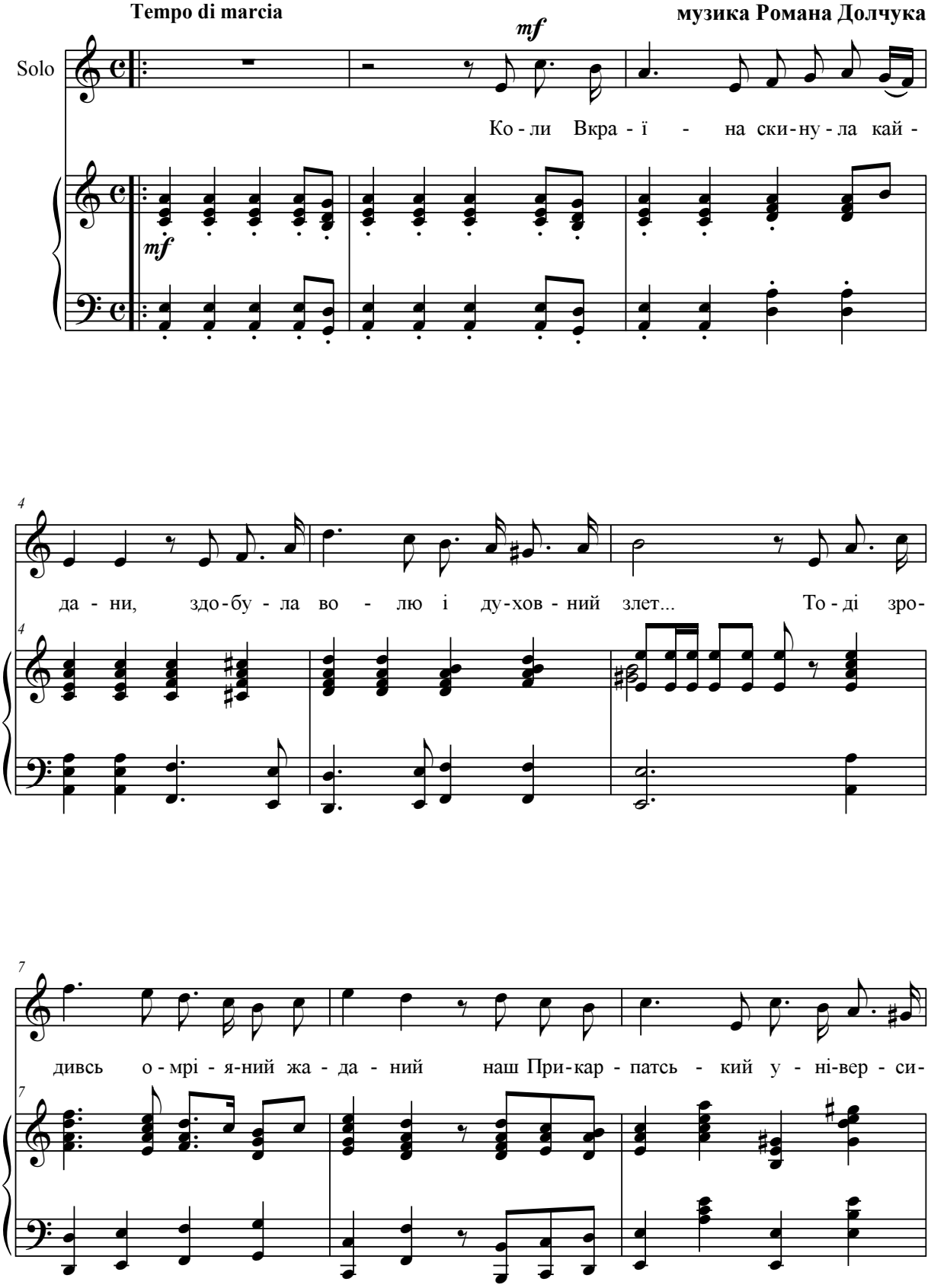

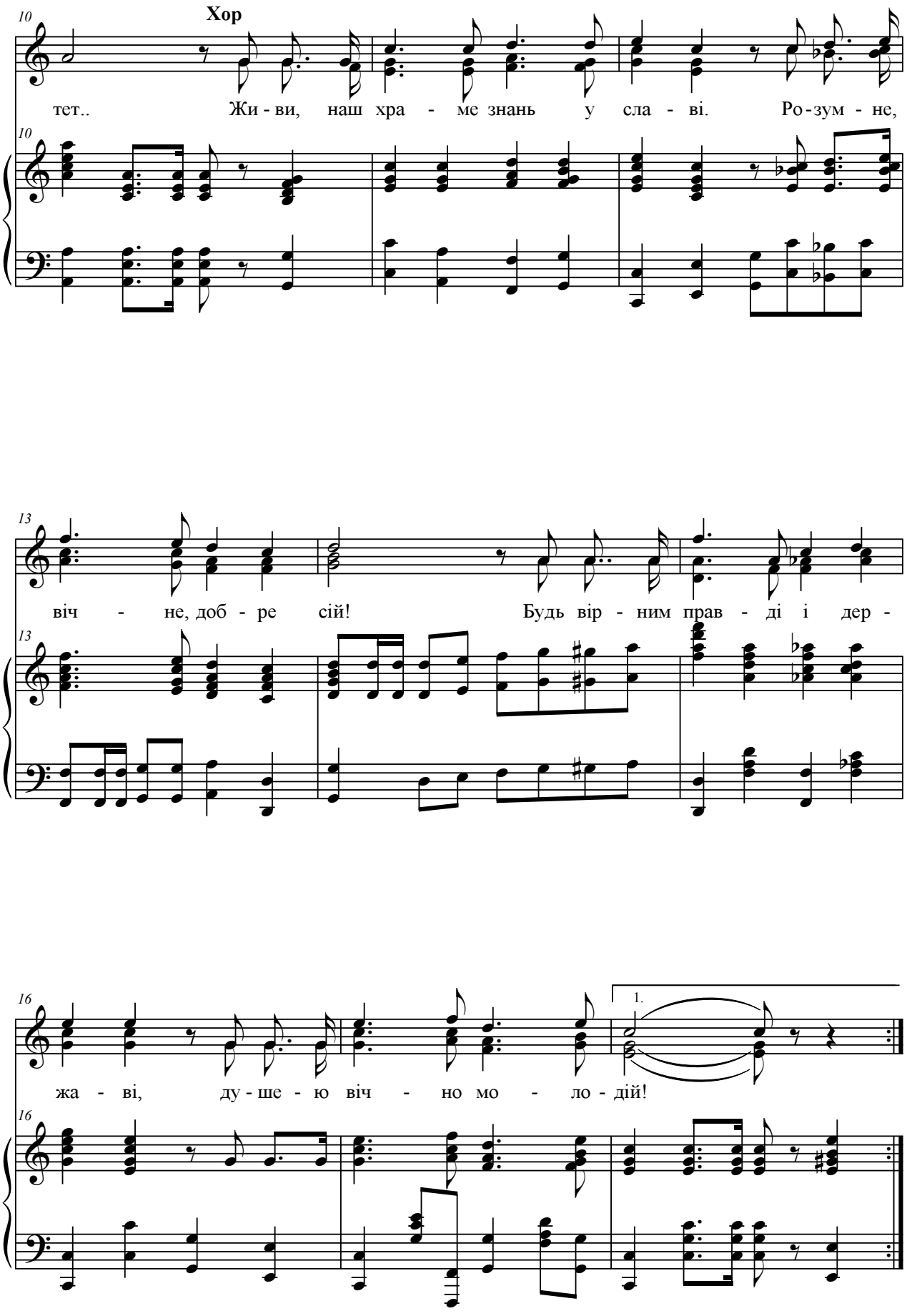
10
Хор
тет.. Жи - ви, наш хра - ме знань у сла - ві. Ро - зум - не,
13
віч - не, доб - ре сій! Будь вір - ним прав - ді і дер -
16
1.
жа - ві, ду - ше - ю віч - но мо - ло - дій!

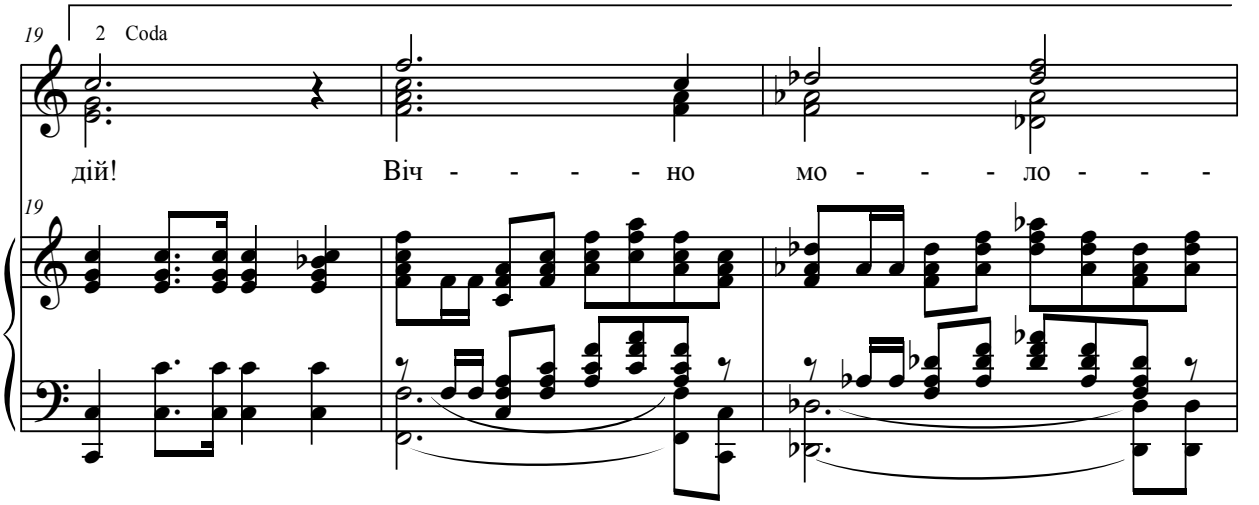

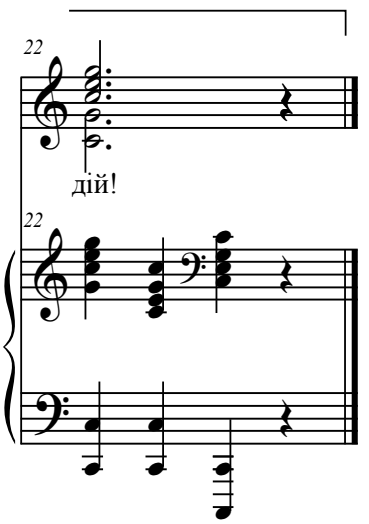

1.Коли Вкраїна скинула кайдани,
Здобула волю і духовний злет...
Тоді зродився омріяний, жаданий
Наш Прикарпатський університет...

Приспів:
Живи, наш Храме знань, у славі
Розумне, вічне й добре сій!
Будь вірним правді і державі,
Душею вічно молодій!

2.Пишається тобою Прикарпаття,
Бо ти несеш патріотичний дух.
Тут знань палає сонячне багаття
І до краси живе невпинний рух.

Приспів:
Живи, наш Доме знань, у славі
Розумне, вічне й добре сій!
Будь вірним правді і державі,
Душею вічно молодій!

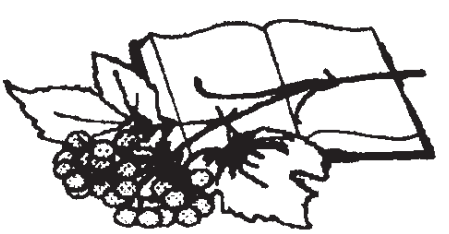

Сніг по горах лебедіє

Помірно **музика Анатолія Кос-Анатольського**

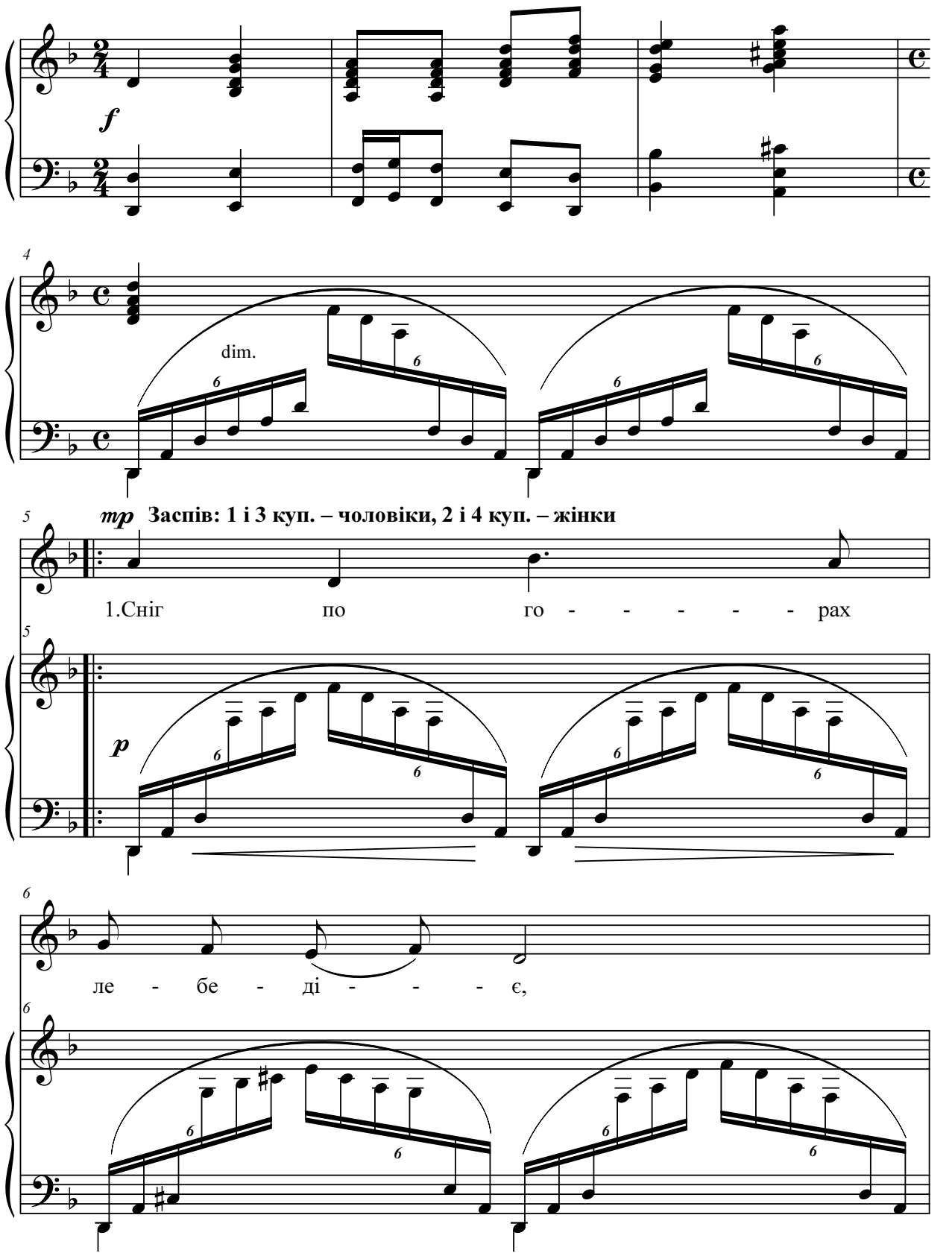

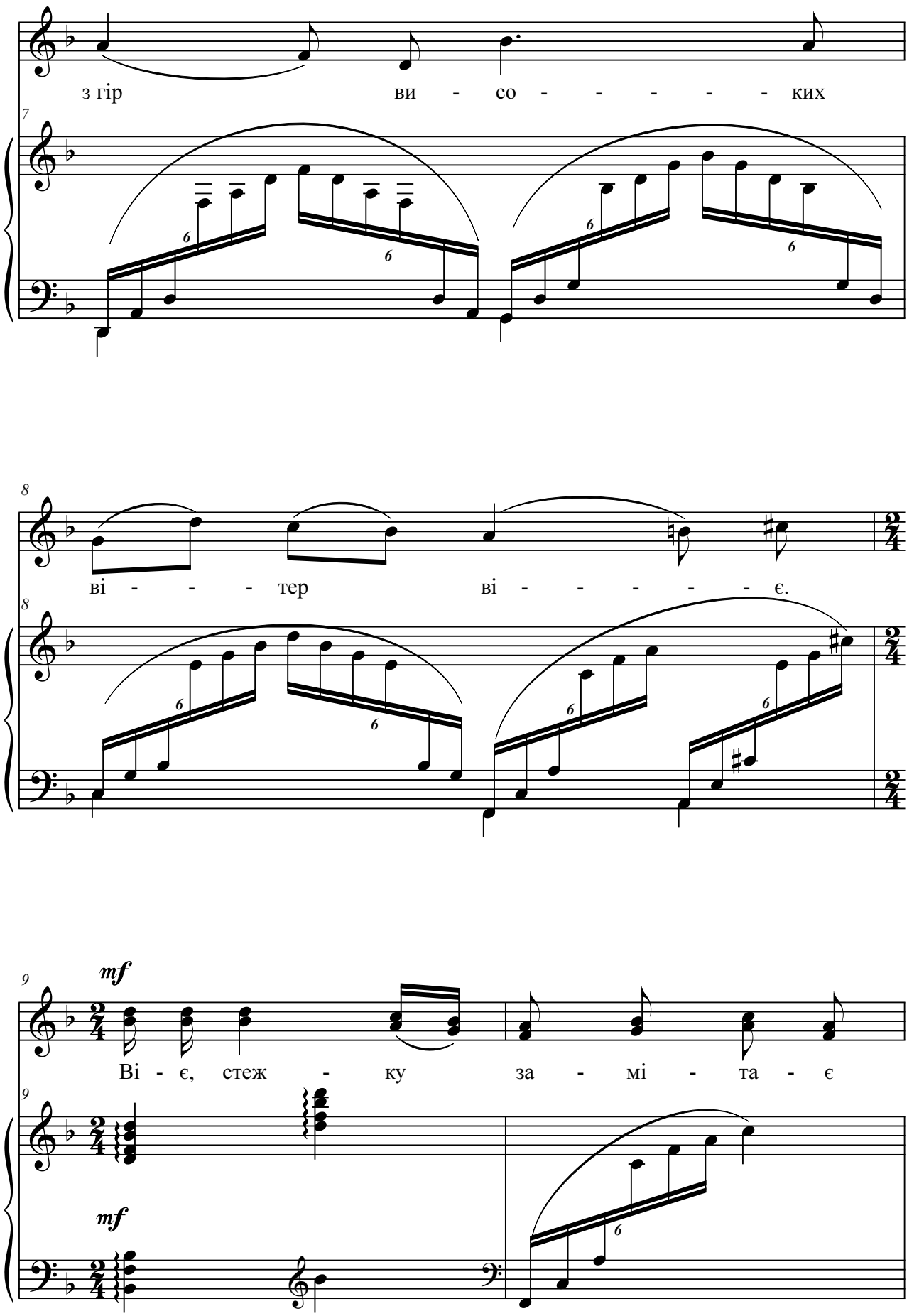
з гір ви - со - - - - - - ких
7
ві - - - - тер ві - - - - - - є.
8
Ві - є, стеж - ку за - мі - та - є
9
mf
mf

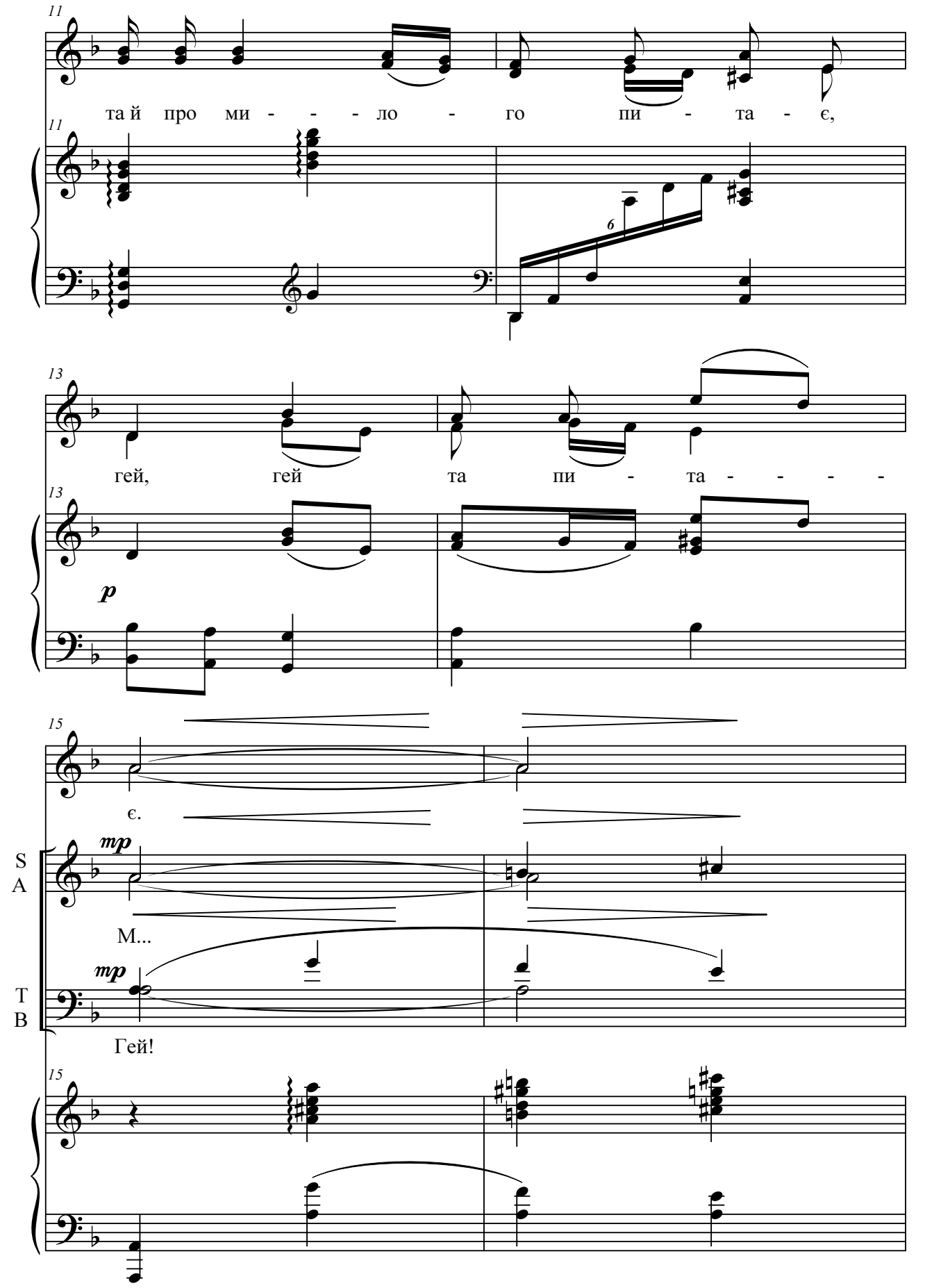
11
та й про ми - - - ло - го пи - та - є,
11
6
13
гей, гей та пи - та - - - -
13
p
15
є.
mp
S
A
M...
mp
T
B
Гей!
15

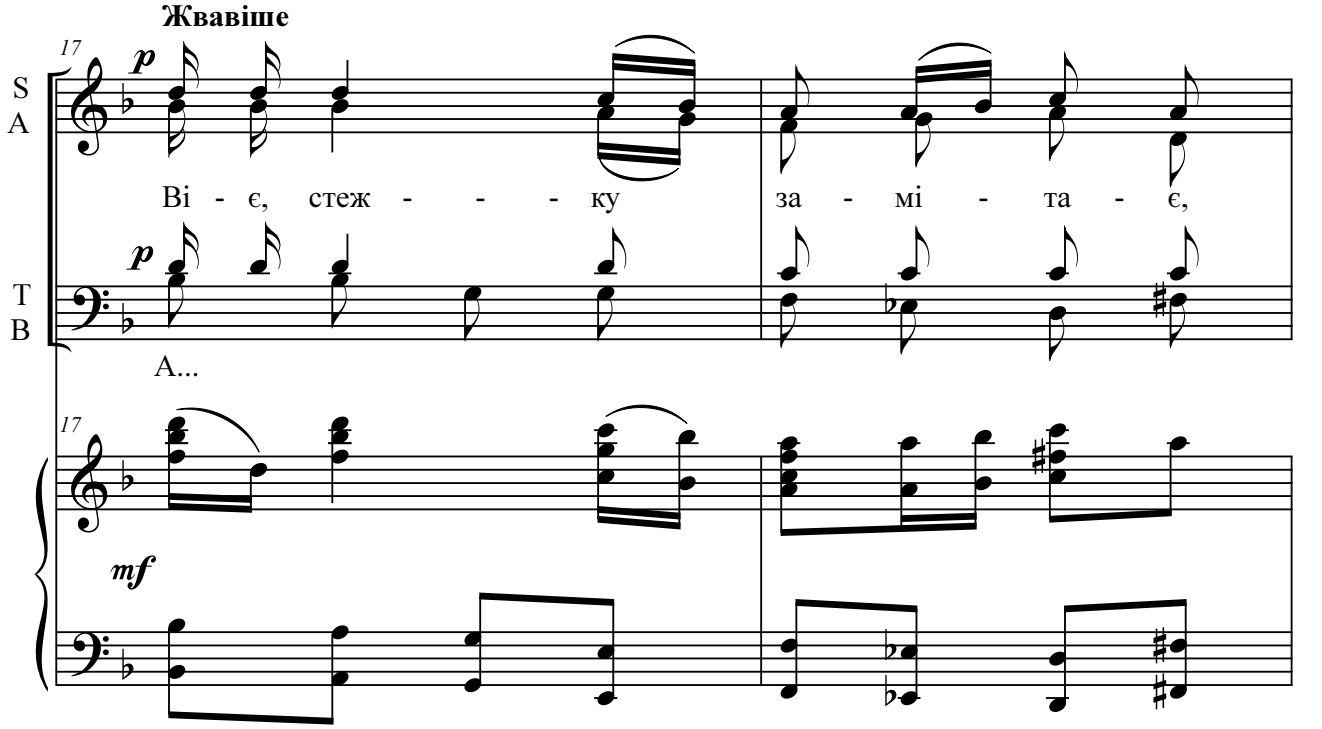
Жвавіше
17
p
S
A
Ві - є, стеж - - - - ку за - мі - та - є,
p
T
B
А...
17
mf

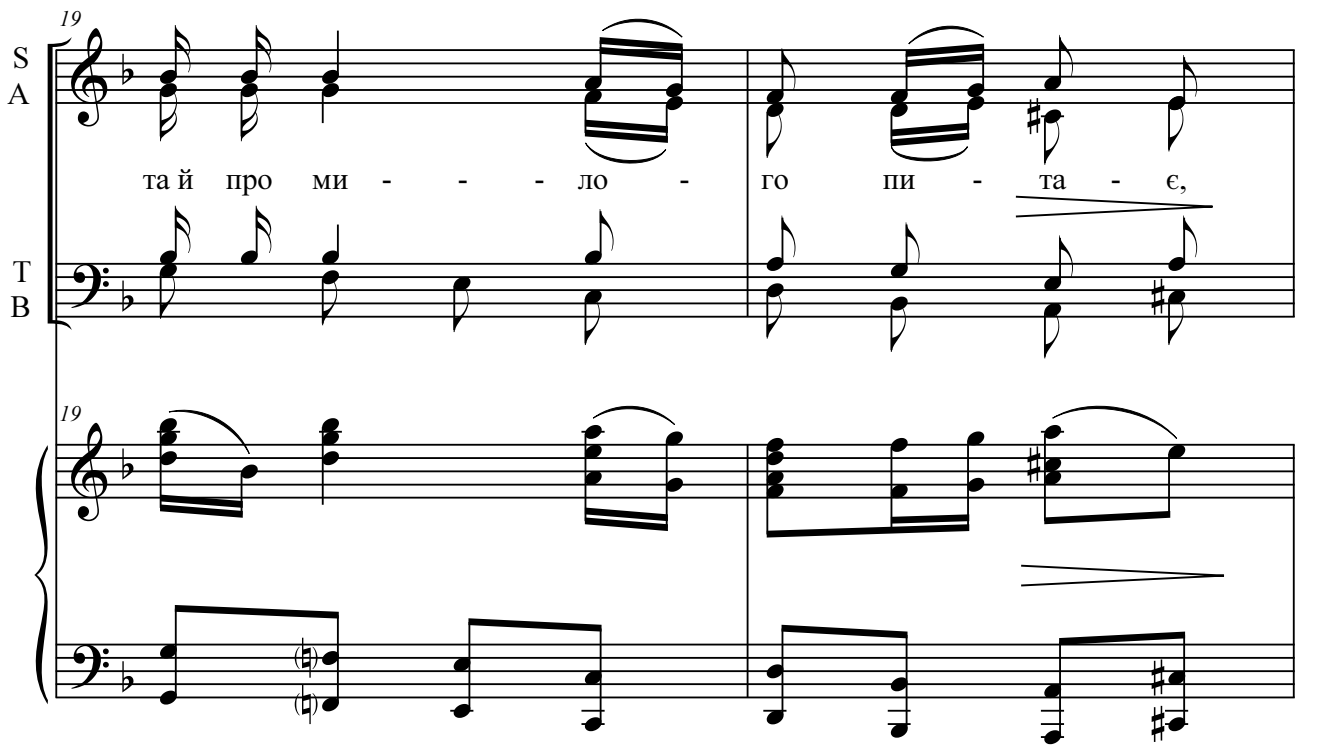
19
S
A
та й про ми - - - - ло - го пи - та - є,
T
B
19

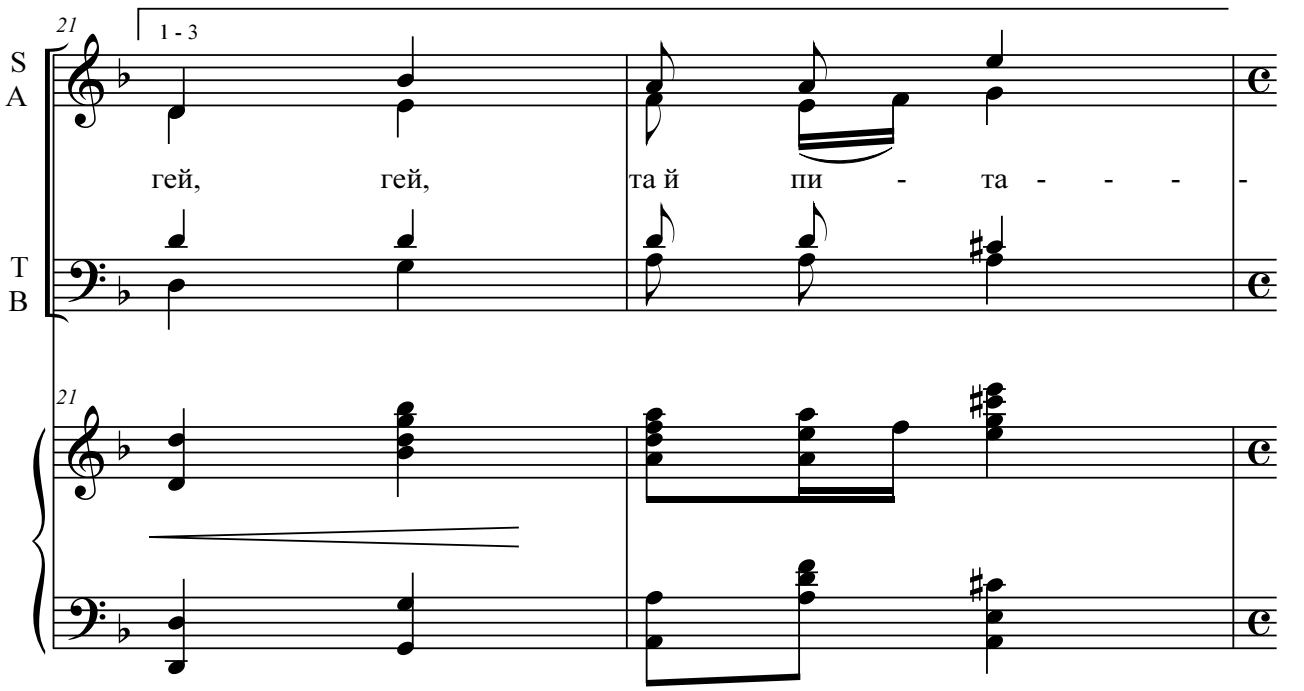
21
1 - 3
S
A
T
B
гей, гей, та й пи - та - - - -
21

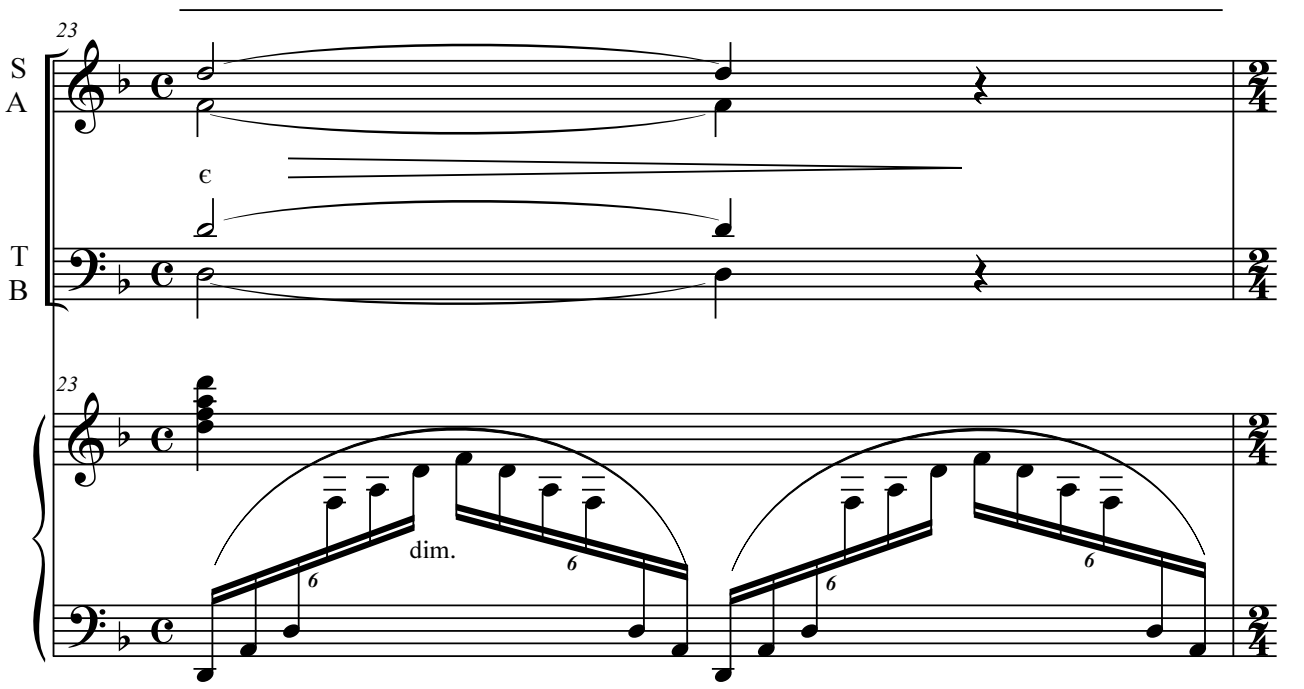
23
S
A
є
T
B
23
dim.

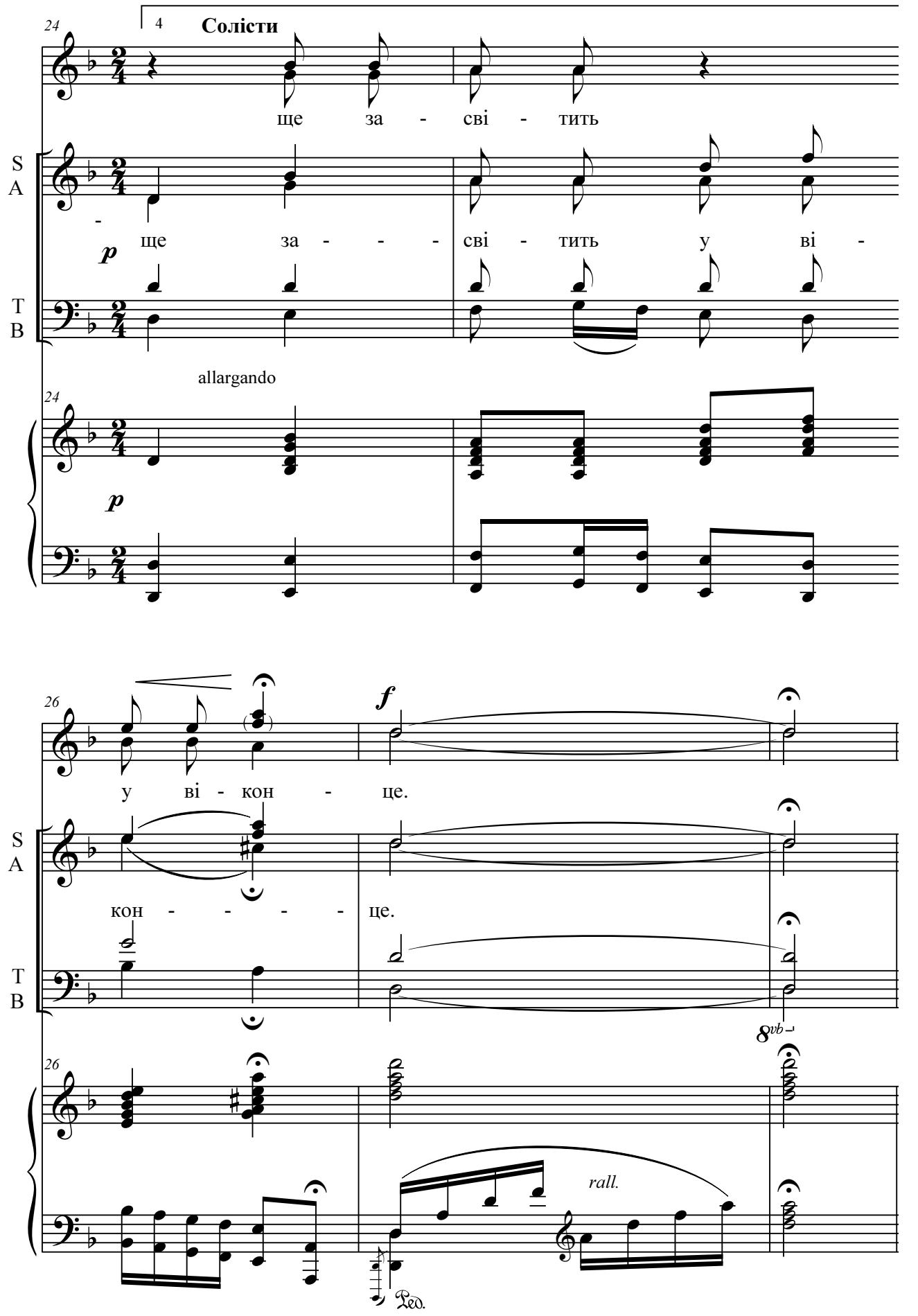
4
Солісти
24
ще за - сві - тить
S
A
ще за - - - сві - тить у ві -
p
T
B
allargando
24
p
26
f
у ві - кон - це.
S
A
кон - - - - - це.
T
B
8vb
26
rall.
Ped.

1. Сніг по горах лебедіє,
З гір високих вітер віє.
Віє, стежку замітає
Та й про милого питає, } 2
Гей-гей, – та й питає.

2. Сніг летить, як білі бджоли,
Не скажу вітрам нічого,
Бо ж вітри ці мають знати
Свого друга, свого брата, } 2
Гей-гей, – свого брата.

3. Я одного лиш не знала,
Що я вітра покохала.
Він зібрався серед літа
І повіявся по світу, } 2
Гей-гей, – десь по світу.

4. Та я маю в серці силу
І розлуку пересилю.
Моє щастя, моє сонце
Ще засвітить у віконце, } 2
Гей-гей, – у віконце.

Файні люди

музика Богдана Шиптура

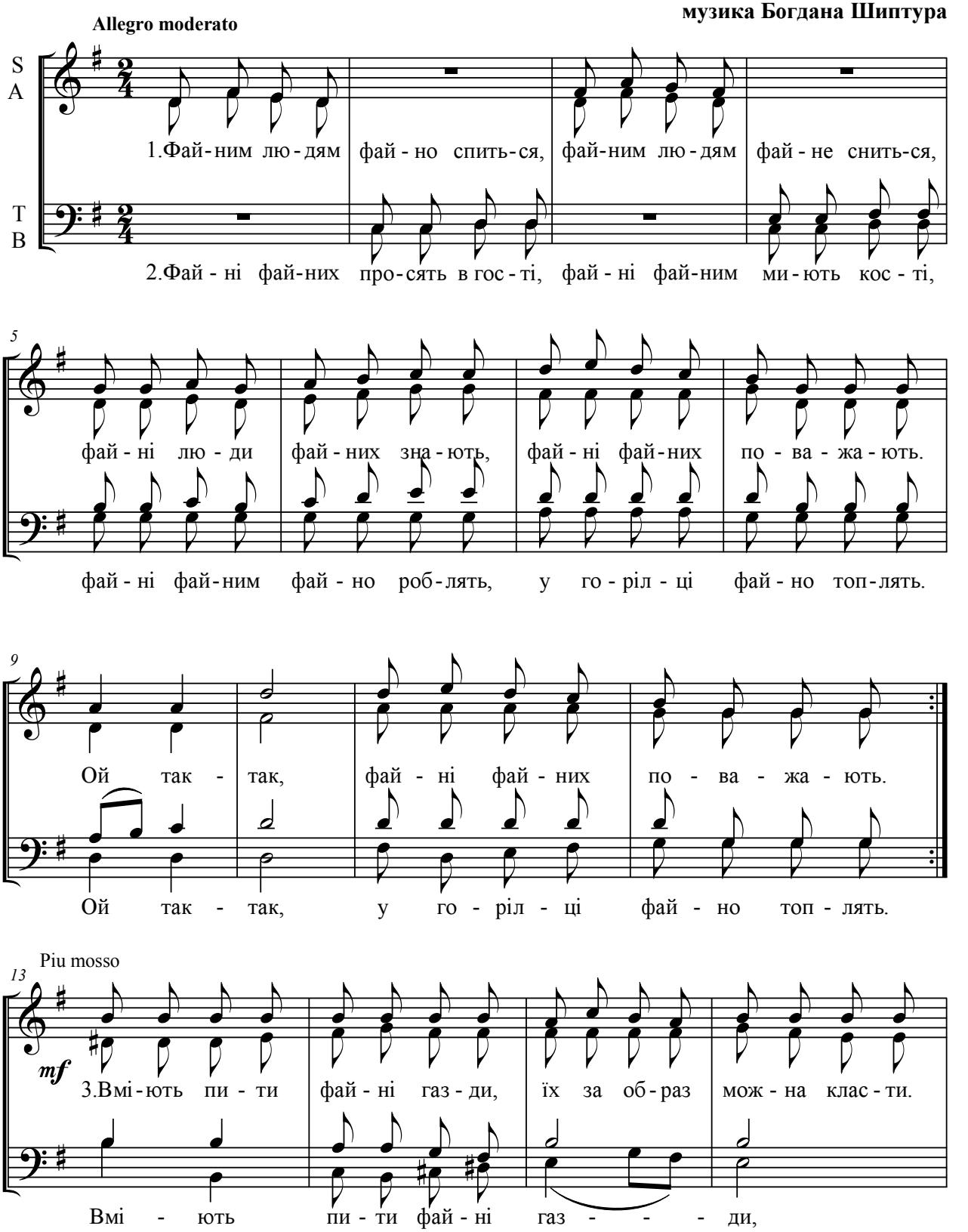

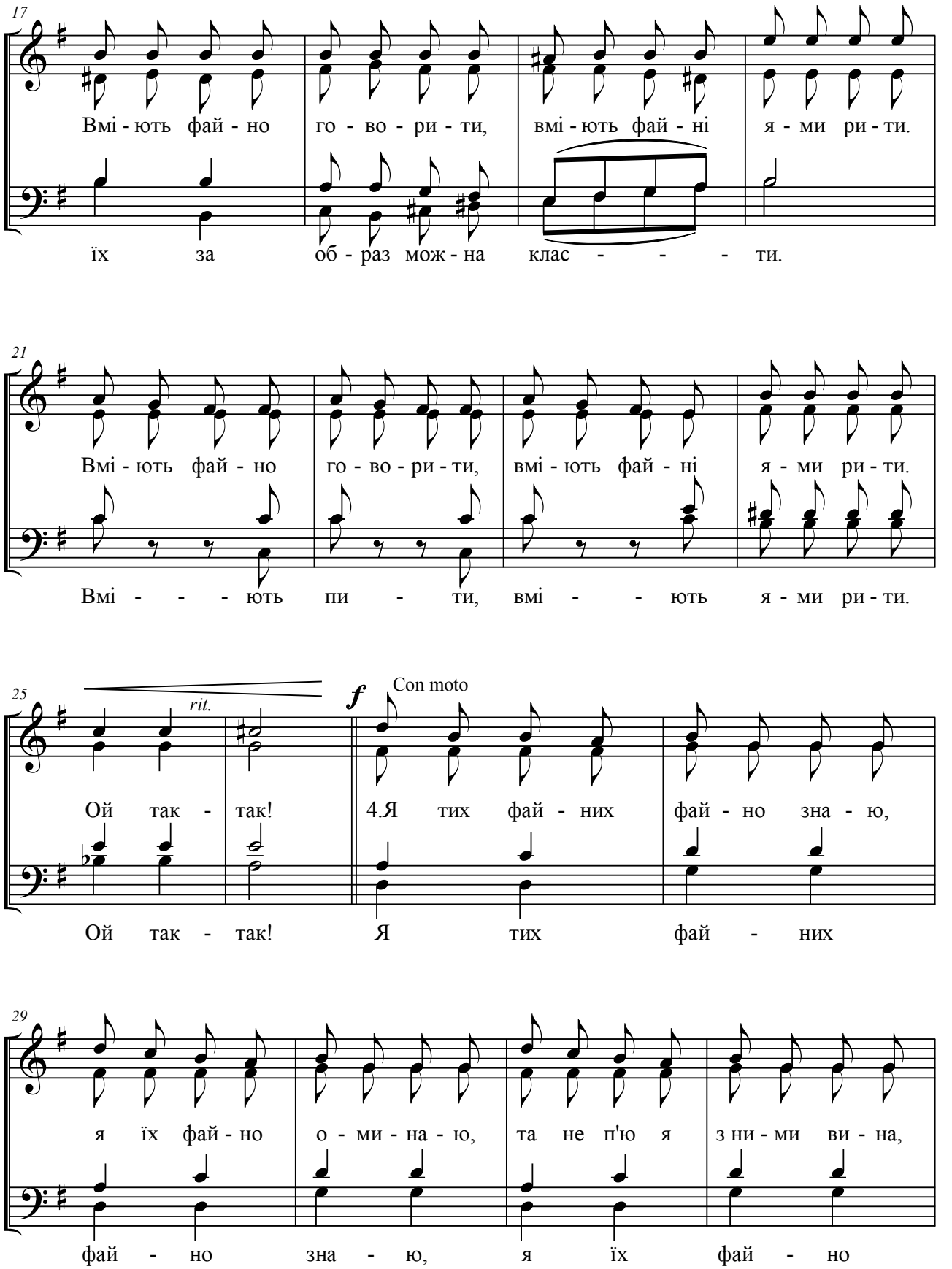
17
Вмі - ють фай - но го - во - ри - ти, вмі - ють фай - ні я - ми ри - ти.
їх за об - раз мож - на клас - - - ти.
21
Вмі - ють фай - но го - во - ри - ти, вмі - ють фай - ні я - ми ри - ти.
Вмі - - - ють пи - ти, вмі - - ють я - ми ри - ти.
25
rit.
Ой так - так!
f
Con moto
4.Я тих фай - них фай - но зна - ю,
Ой так - так!
Я тих фай - них
29
я їх фай - но о - ми - на - ю, та не п'ю я з ни - ми ви - на,
фай - но зна - ю, я їх фай - но

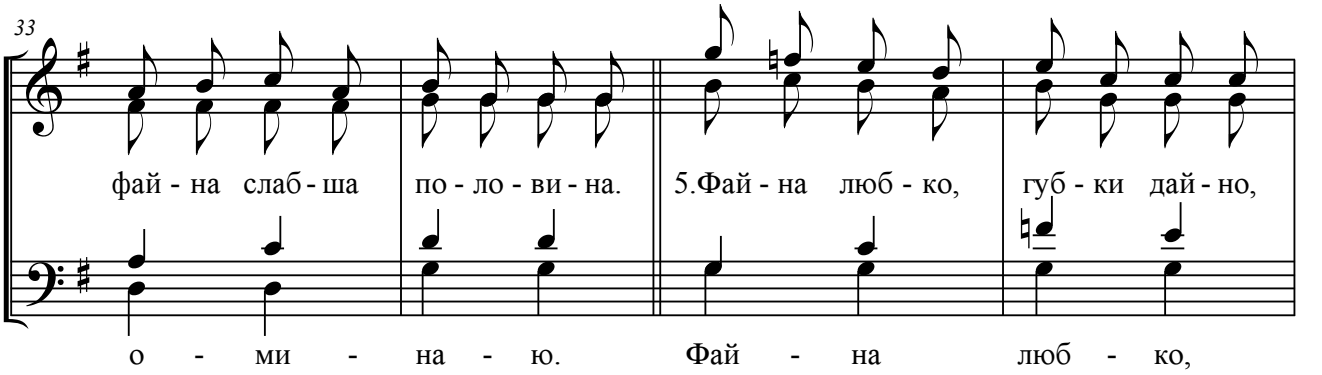
33
фай - на слаб - ша по - ло - ви - на. 5.Фай - на люб - ко, губ - ки дай - но,
о - ми - на - ю. Фай - на люб - ко,

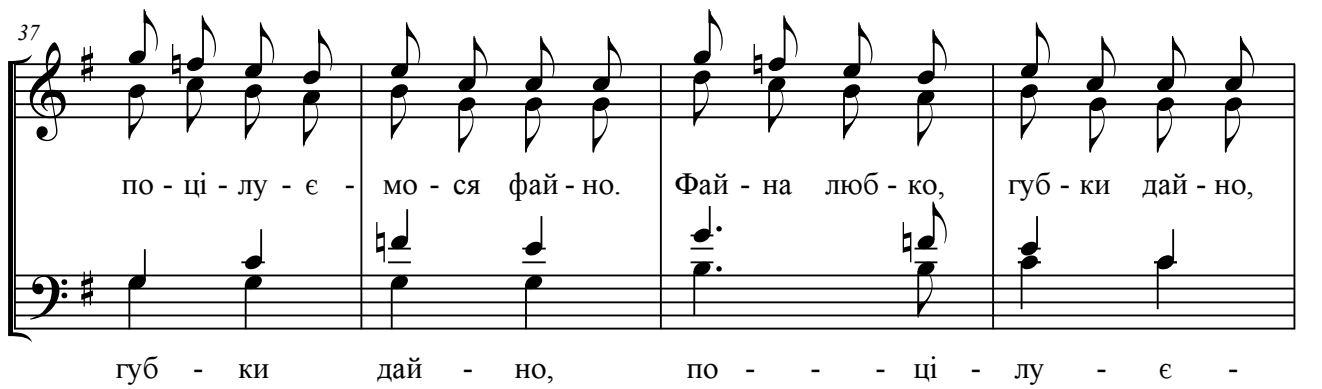
37
по - ці - лу - є - мо - ся фай - но. Фай - на люб - ко, губ - ки дай - но,
губ - ки дай - но, по - - - ці - лу - є -

Allegro

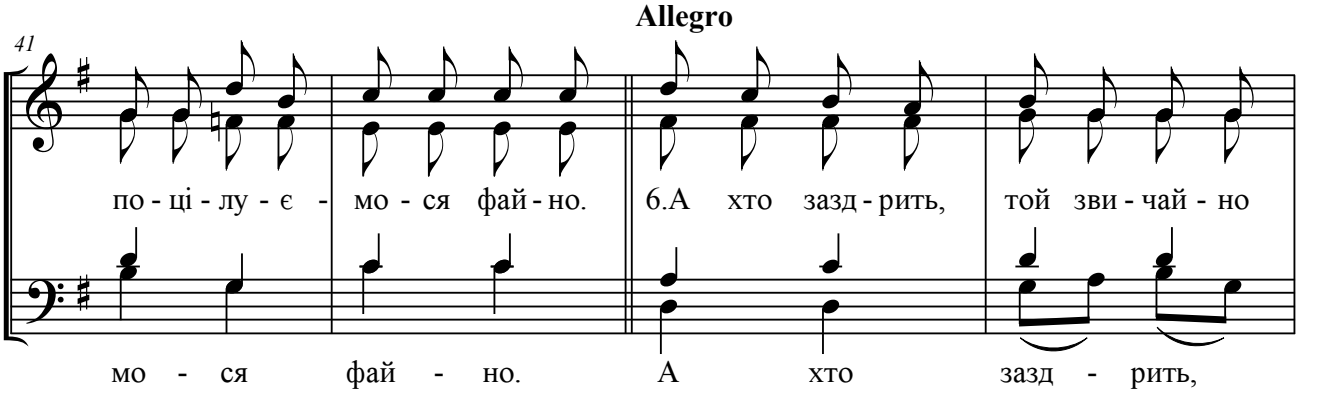
41
по - ці - лу - є - мо - ся фай - но. 6.А хто зазд - рить, той зви - чай - но
мо - ся фай - но. А хто зазд - рить,

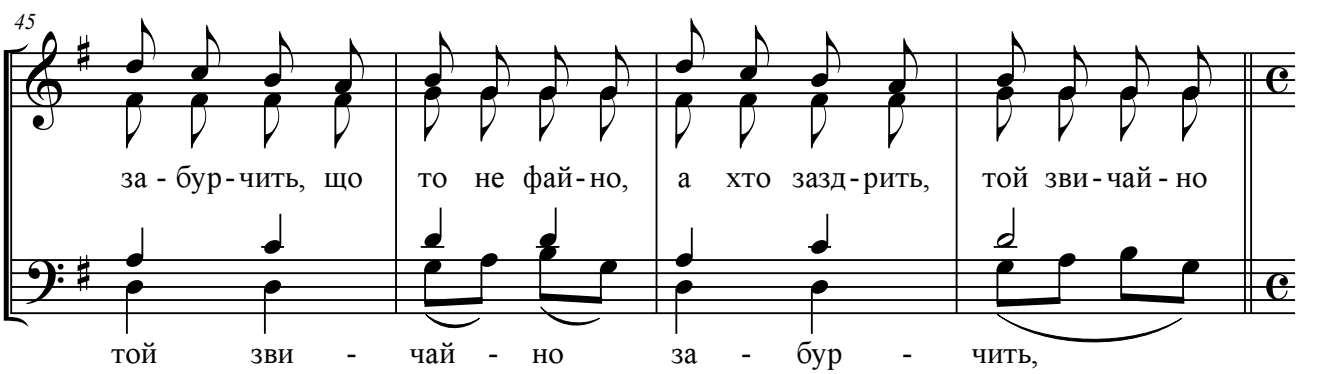
45
за - бур - чить, що то не фай - но, а хто зазд - рить, той зви - чай - но
той зви - чай - но за - бур - чить,

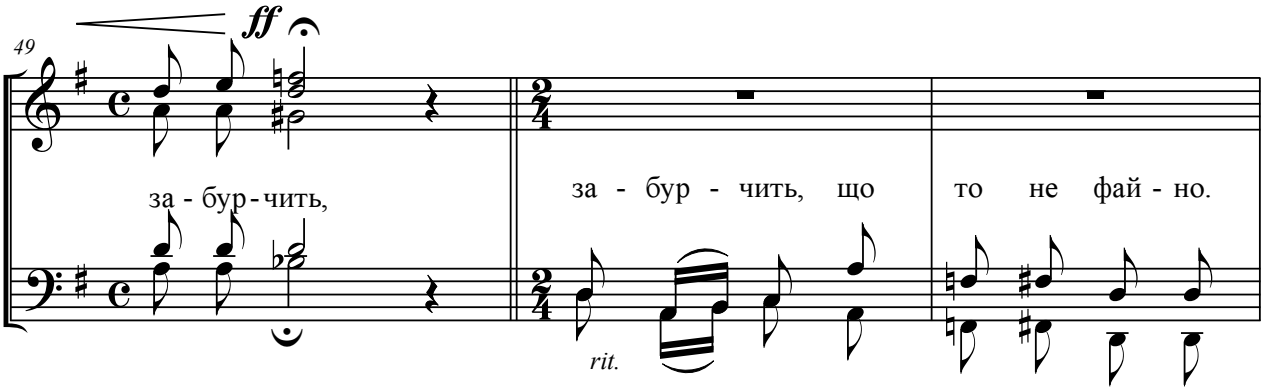
49
ff
за - бур - чить,
за - бур - чить, що то не фай - но.
rit.

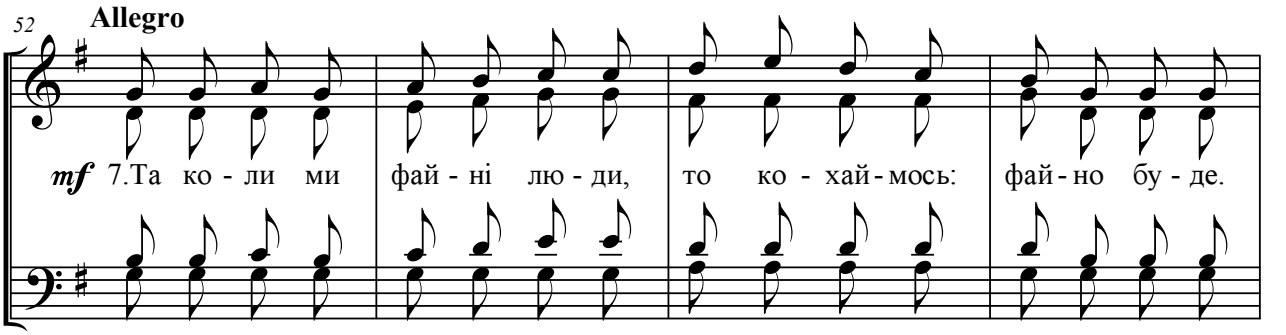
52
Allegro
mf 7.Та ко - ли ми фай - ні лю - ди, то ко - хай - мось: фай - но бу - де.

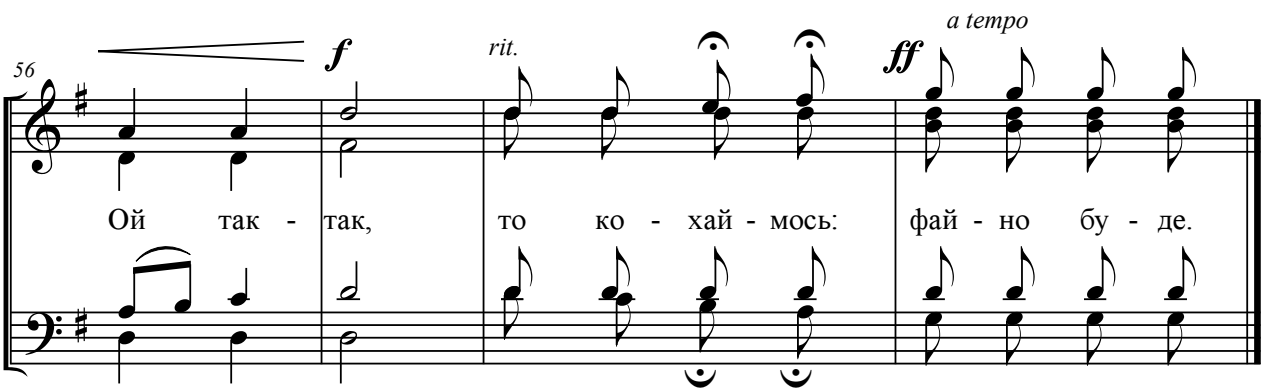
56
f
rit.
a tempo
ff
Ой так - так, то ко - хай - мось: фай - но бу - де.

Де висока Чорногора

Довільно **музика Івана Легкого**

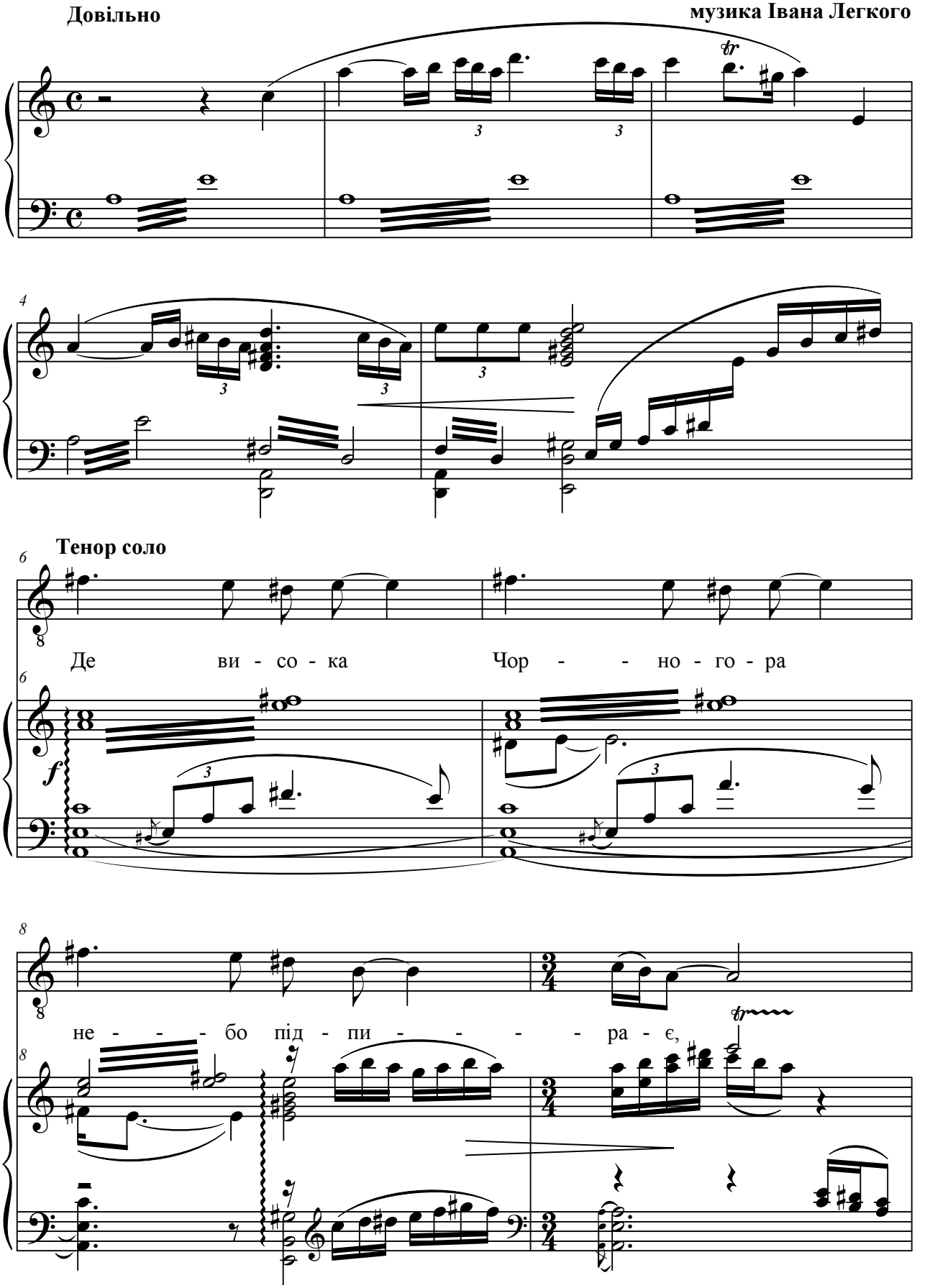

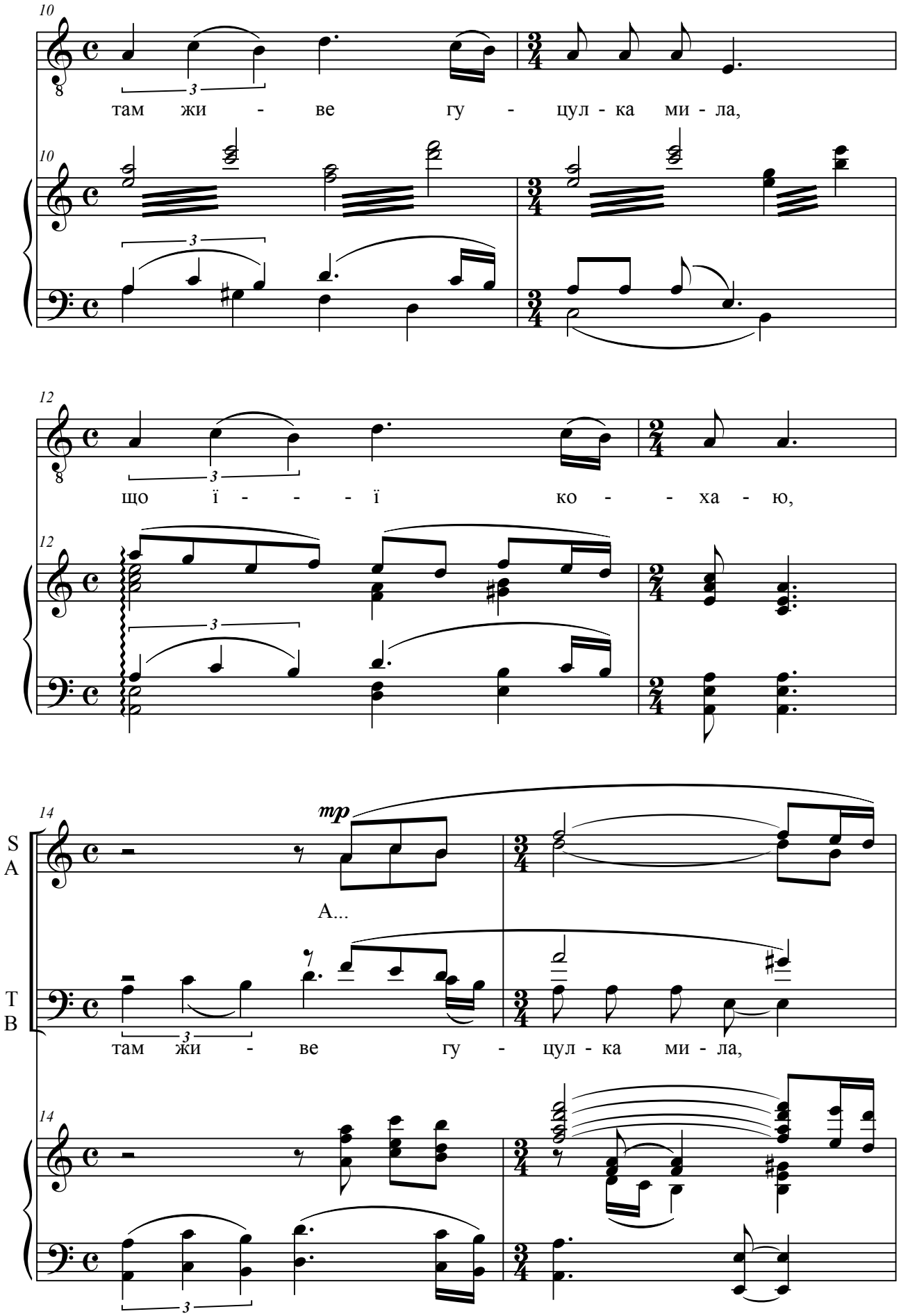
10
там жи - ве гу - цул - ка ми - ла,
12
що ї - - - ї ко - - ха - ю,
14
mp
S
A
T
B
А...
там жи - ве гу - цул - ка ми - ла,

Помірно швидко

Приспів:

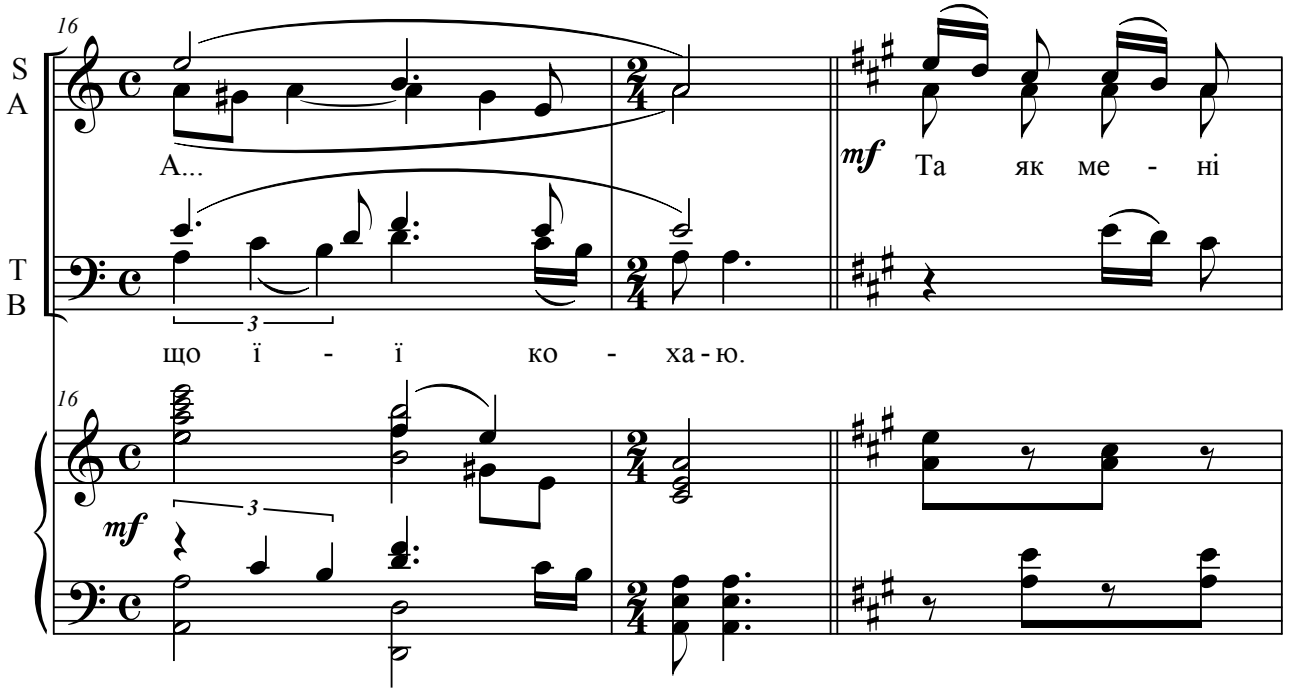

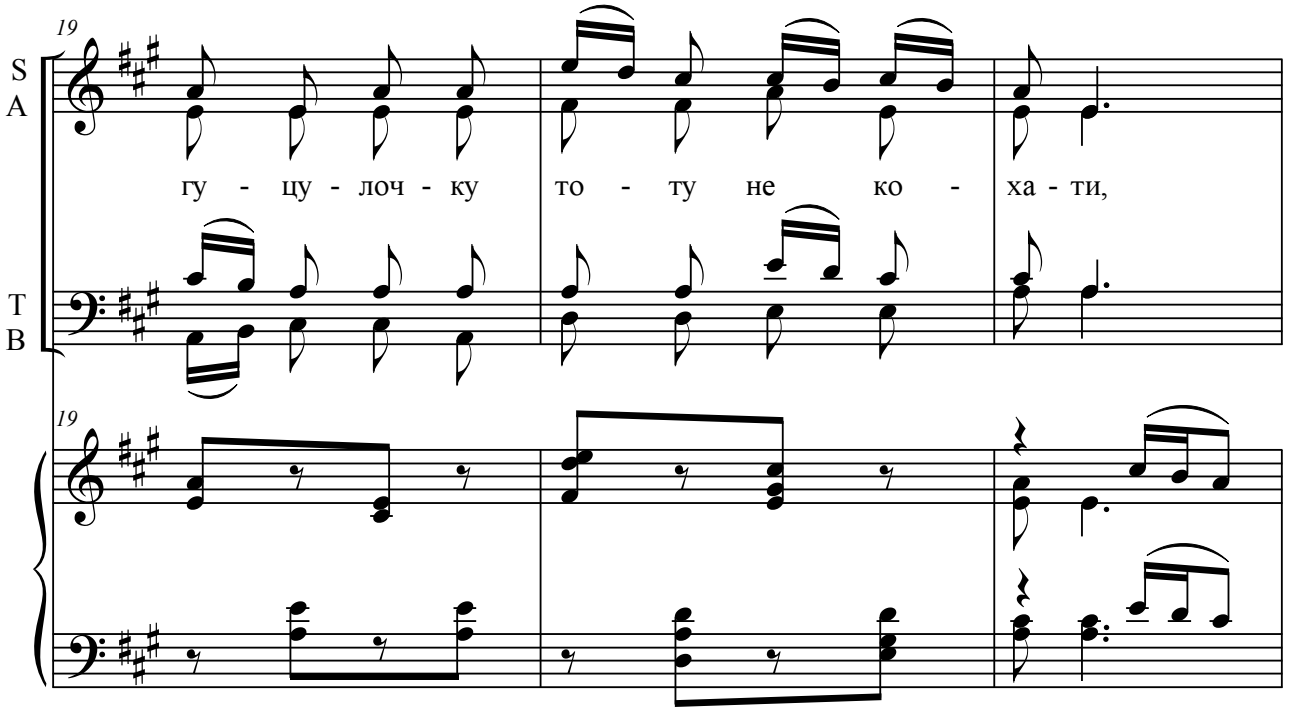

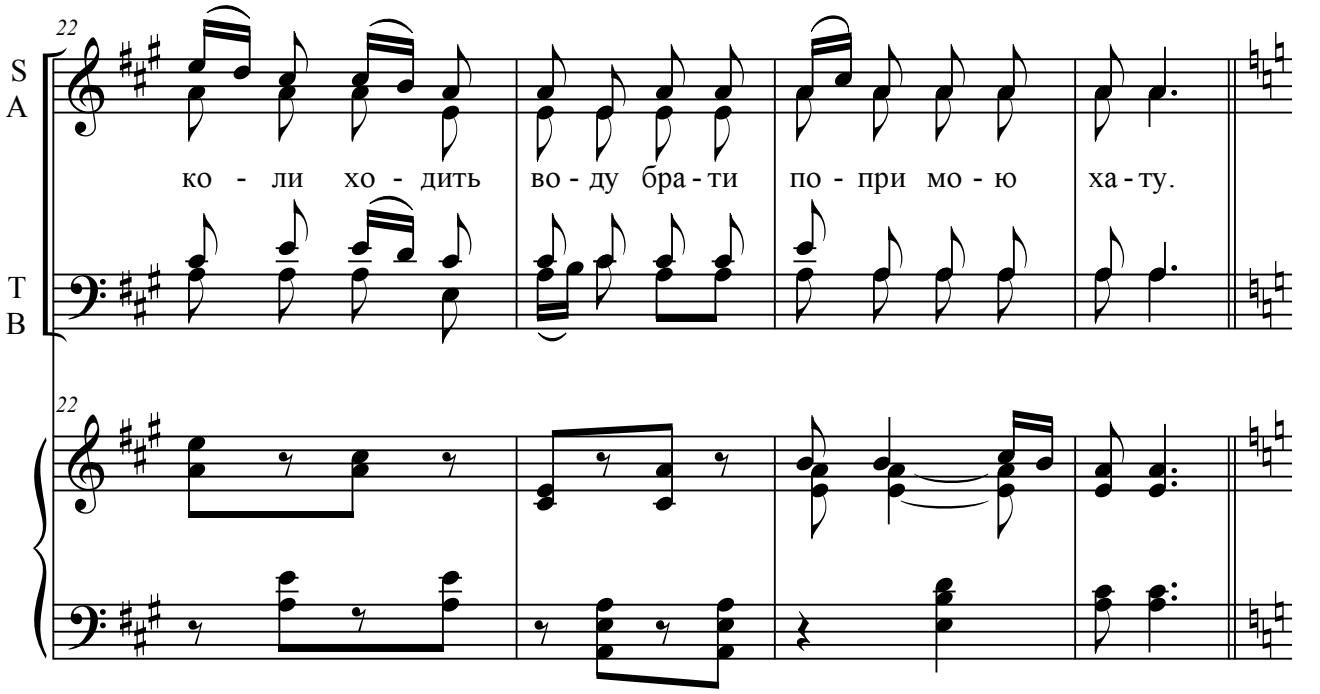
22
S
A
ко - ли хо - дить во - ду бра - ти по - при мо - ю ха - ту.
T
B
22

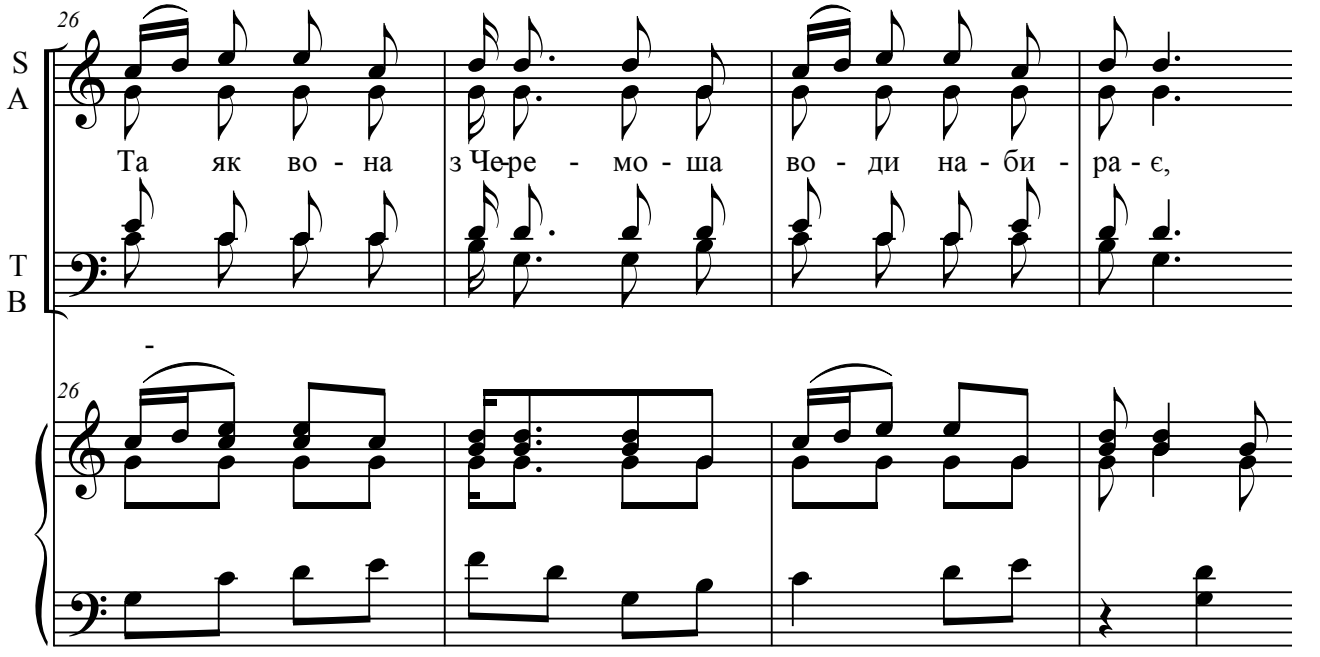
26
S
A
Та як во - на з Че-ре - мо - ша во - ди на - би - ра - є,
T
B
-
26

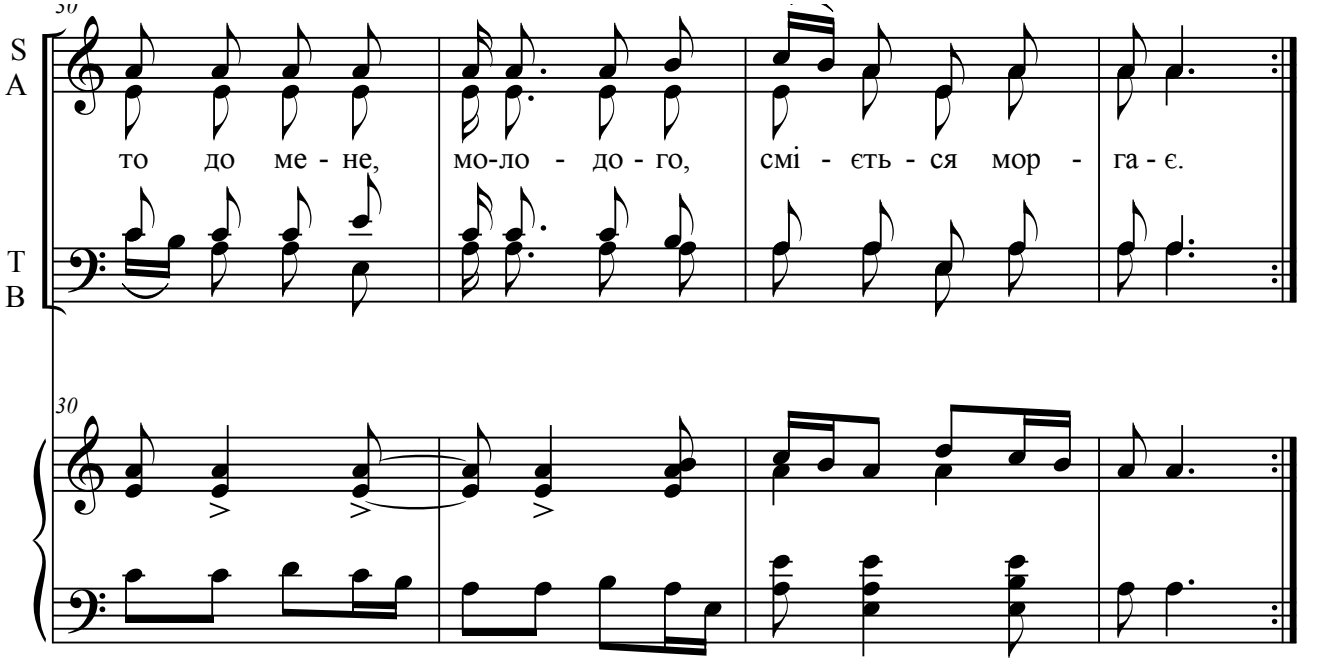
30
S
A
T
B
то до ме - не, мо-ло - до - го, смі - єть - ся мор - га - є.
30

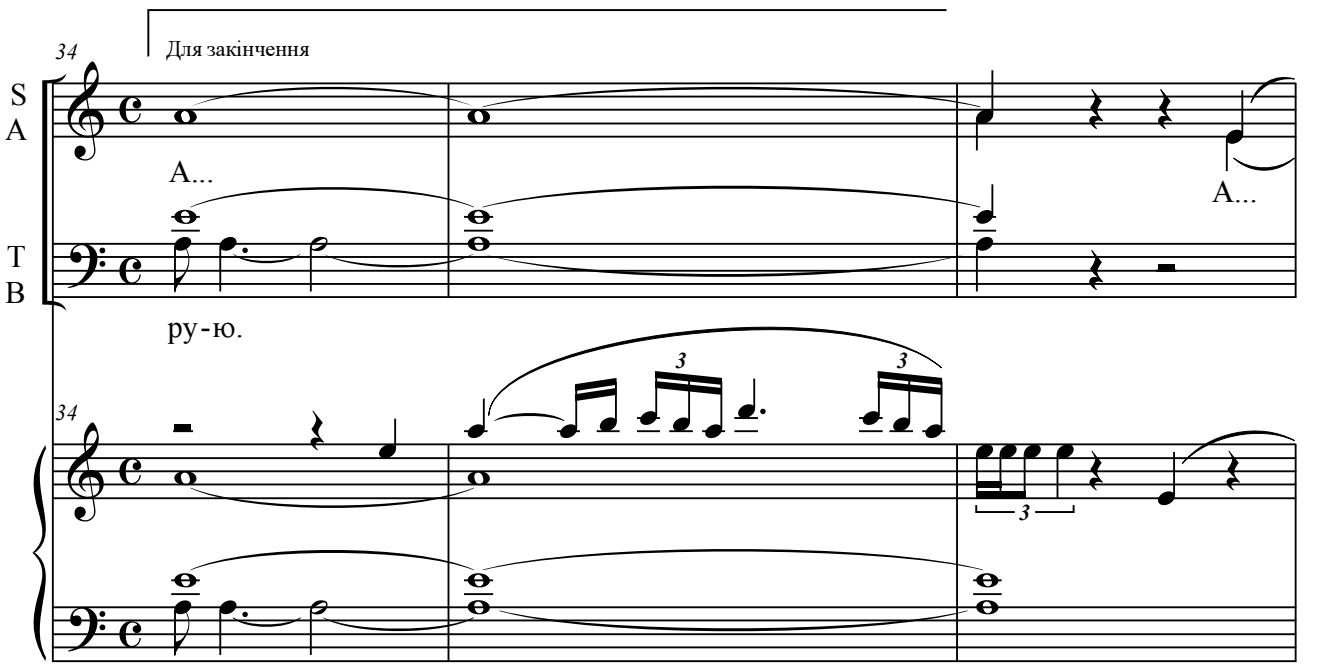
34
Для закінчення
S
A
T
B
А...
А...
ру - ю.
34
3
3
3

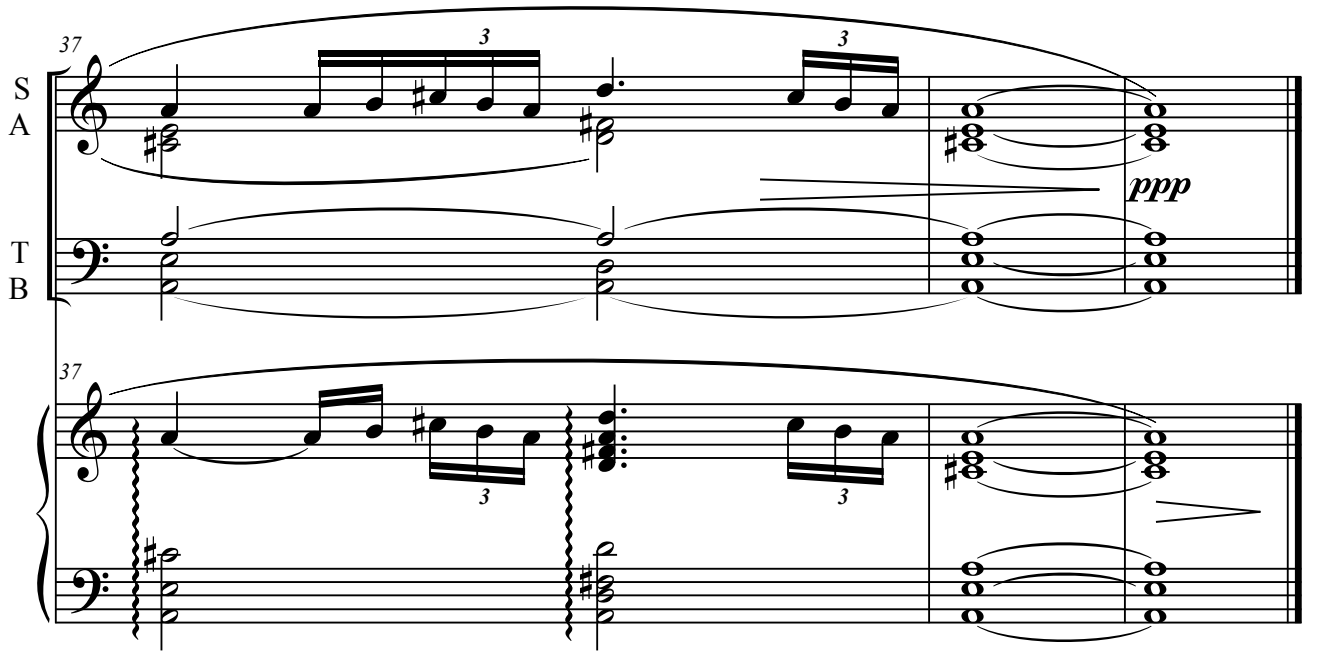

Де висока Чорногора
Небо підпирає,
Там живе гуцулка мила,
Що її кохаю. } 2

Приспів:

Та як мені гуцулочку
Тоту не кохати,
Коли ходить воду брати
Попри мою хату.
Та як вона з Черемоша
Води набирає,
То до мене, молодого,
Сміється й моргає.

Гей, я собі заспіваю,
Хай мій голос лине
Понад звори, попід зорі
Про мою пташину. } 2

Приспів:

Над бурхливим Черемошем
Милу поцілую.
Свою пісню, своє серце
Їй я подарую. } 2

Приспів:

Гей музики грайте

Аркан для соліста, хору, фортепіано,
скрипки та флейти

музика Богдана Дерев`янка

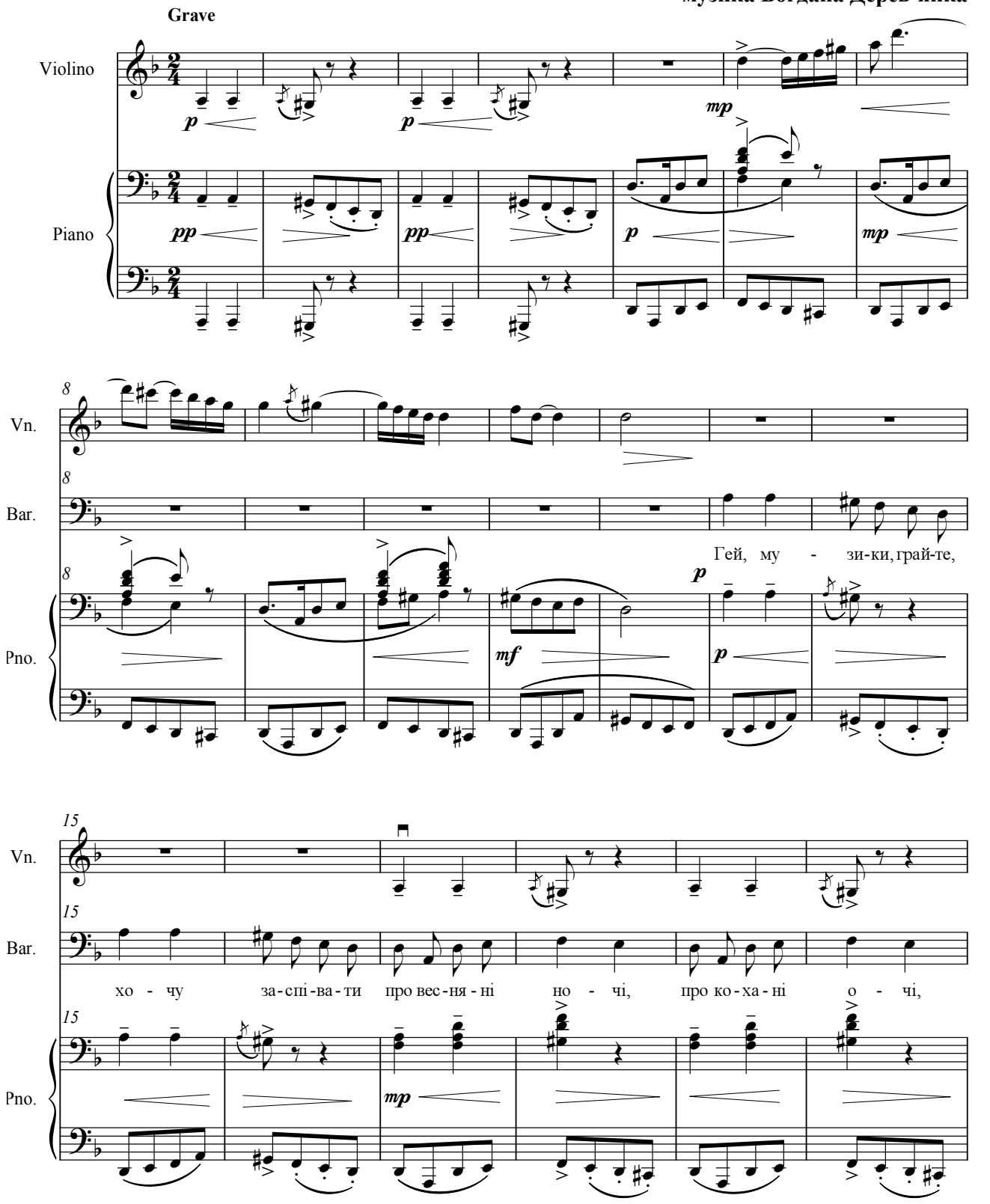

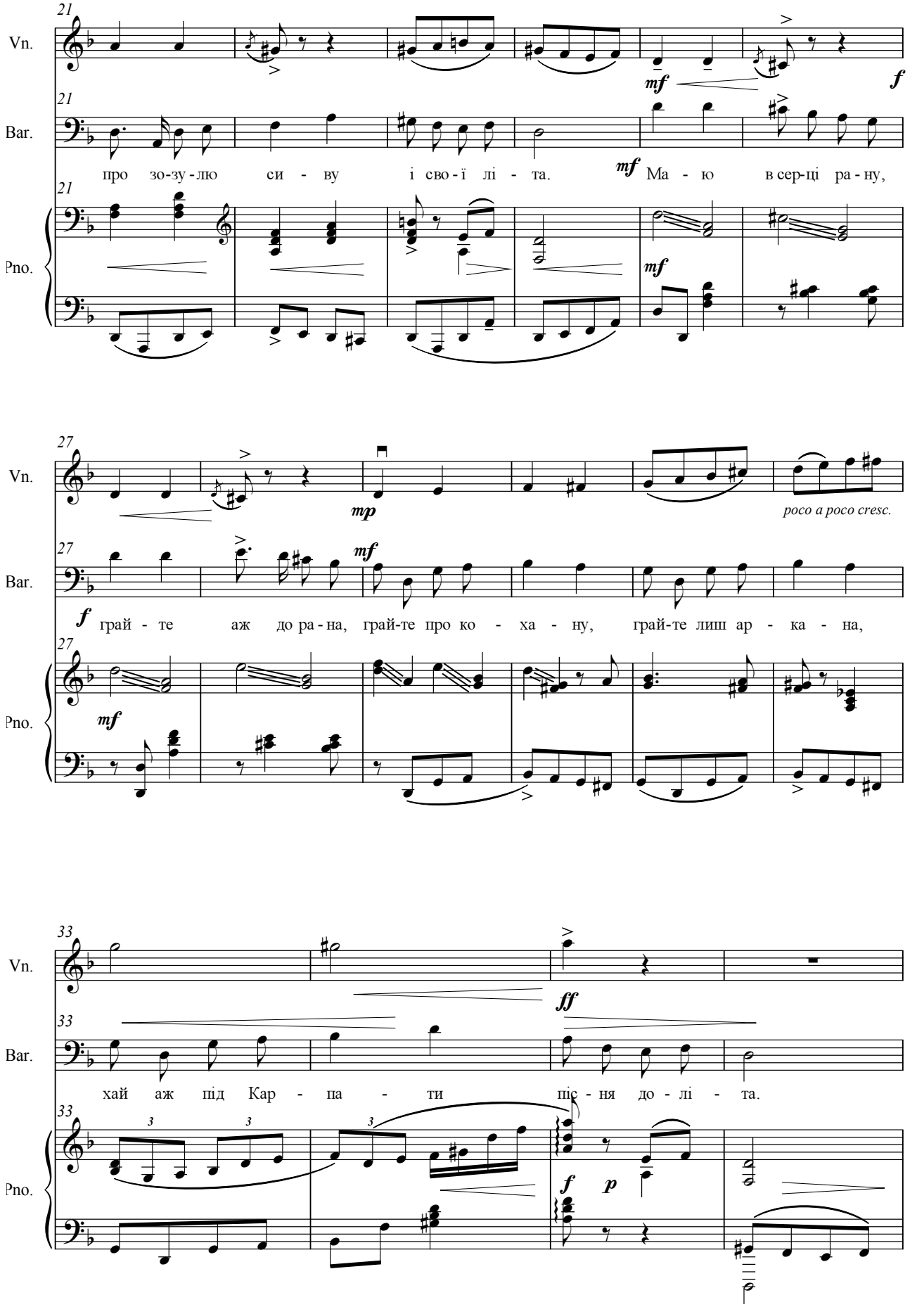
21
Vn.
Bar.
Pno.
mf
f
про зо-зу-лю си - ву і сво-ї лі - та.
mf
Ма - ю в сер-ці ра-ну,
27
mp
poco a poco cresc.
f
грай - те аж до ра-на, грай-те про ко - ха - ну, грай-те лиш ар - ка - на,
33
ff
хай аж під Кар - па - ти пі - ня до - лі - та.
p

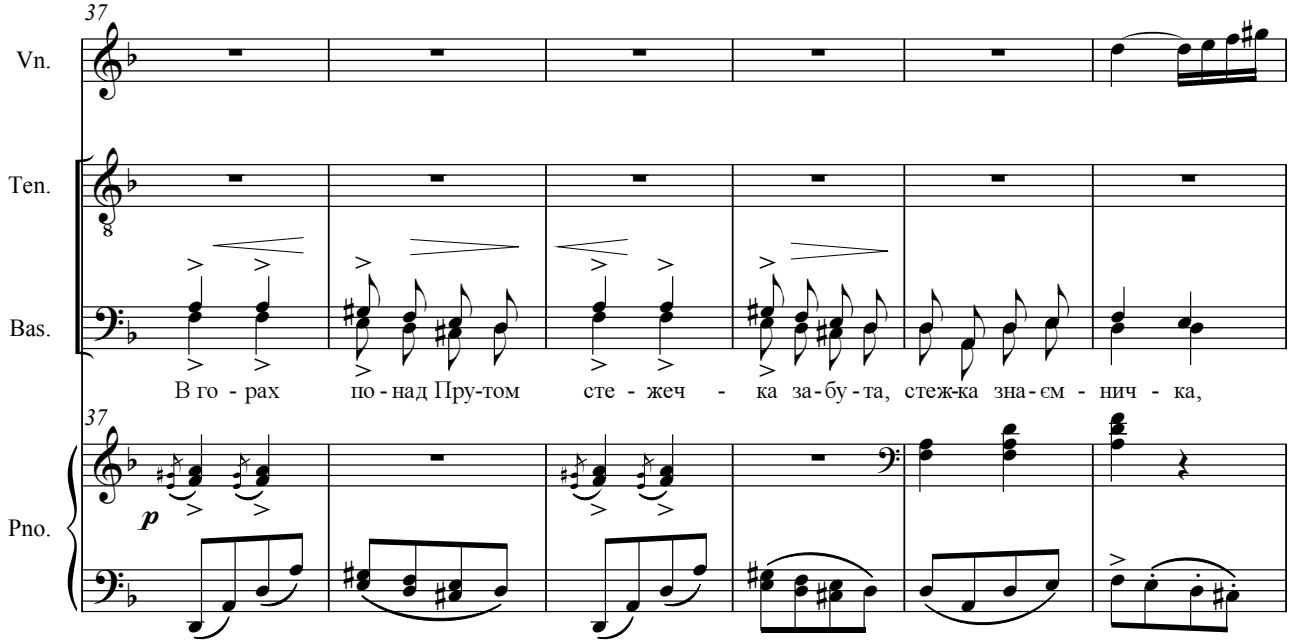
37
Vn.
Ten.
Bas.
В го - рах по - над Пру-том сте - жеч - ка за-бу-та, стеж-ка зна-єм - нич - ка,
37
Pno.
p

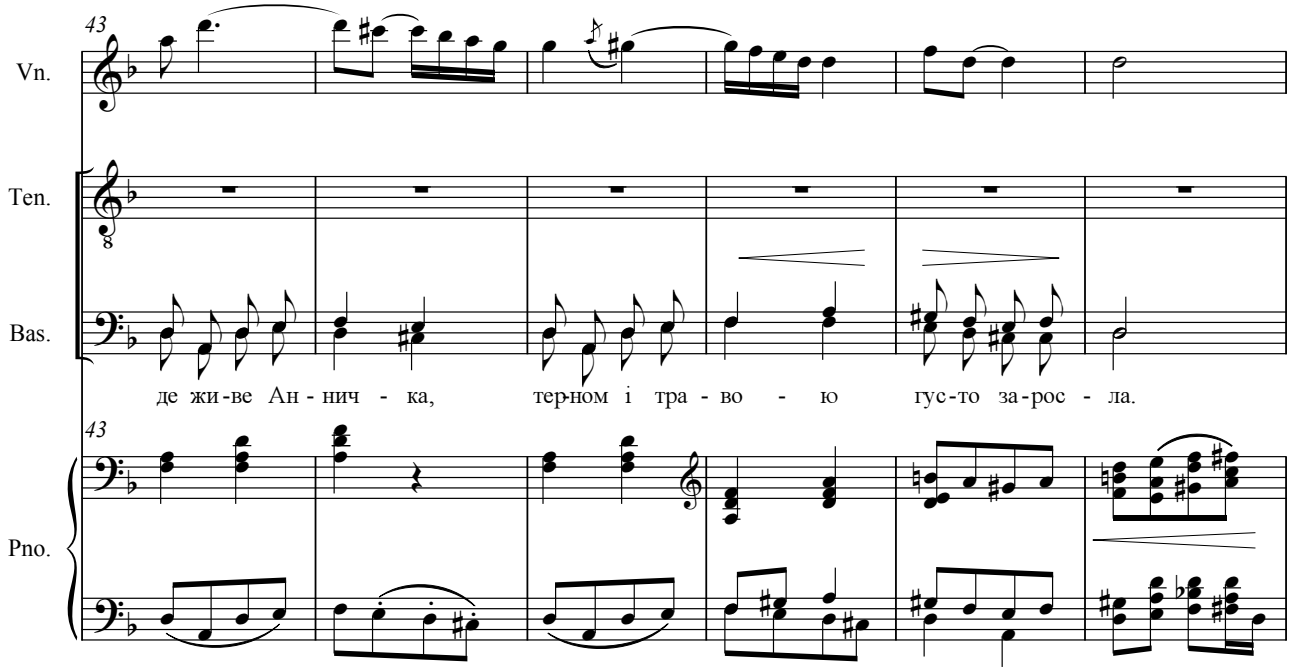
43
Vn.
Ten.
Bas.
де жи-ве Ан - нич - ка, терном і тра - во - ю гус-то за-рос - ла.
43
Pno.

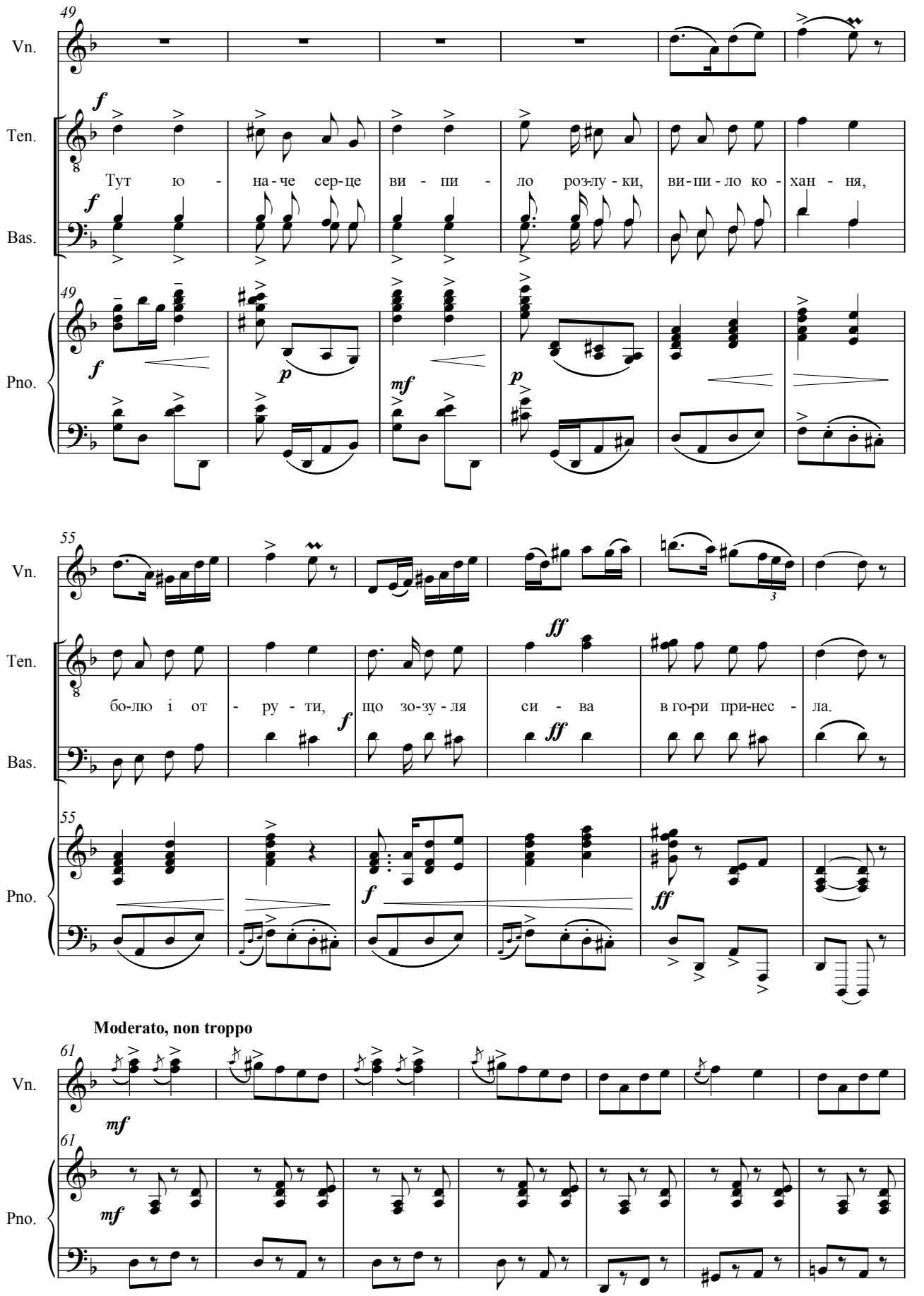
49
Vn.
Ten.
Тут ю - на-че сер-це ви - пи - ло роз-лу - ки, ви-пи-ло ко - хан - ня,
Bas.
Pno.
55
бо-лю і от - ру - ти, що зо-зу-ля си - ва в го-ри при-нес - ла.
Moderato, non troppo
61

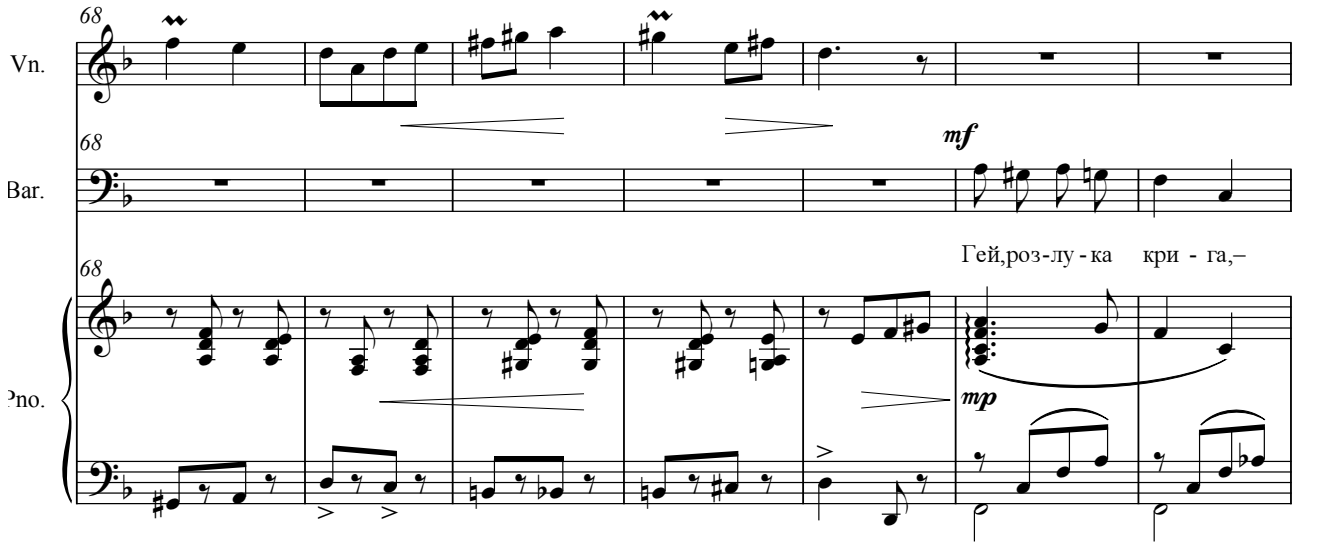
68
Vn.
68
Bar.
mf
Гей,роз-лу-ка кри - га,–
68
Pno.
mp

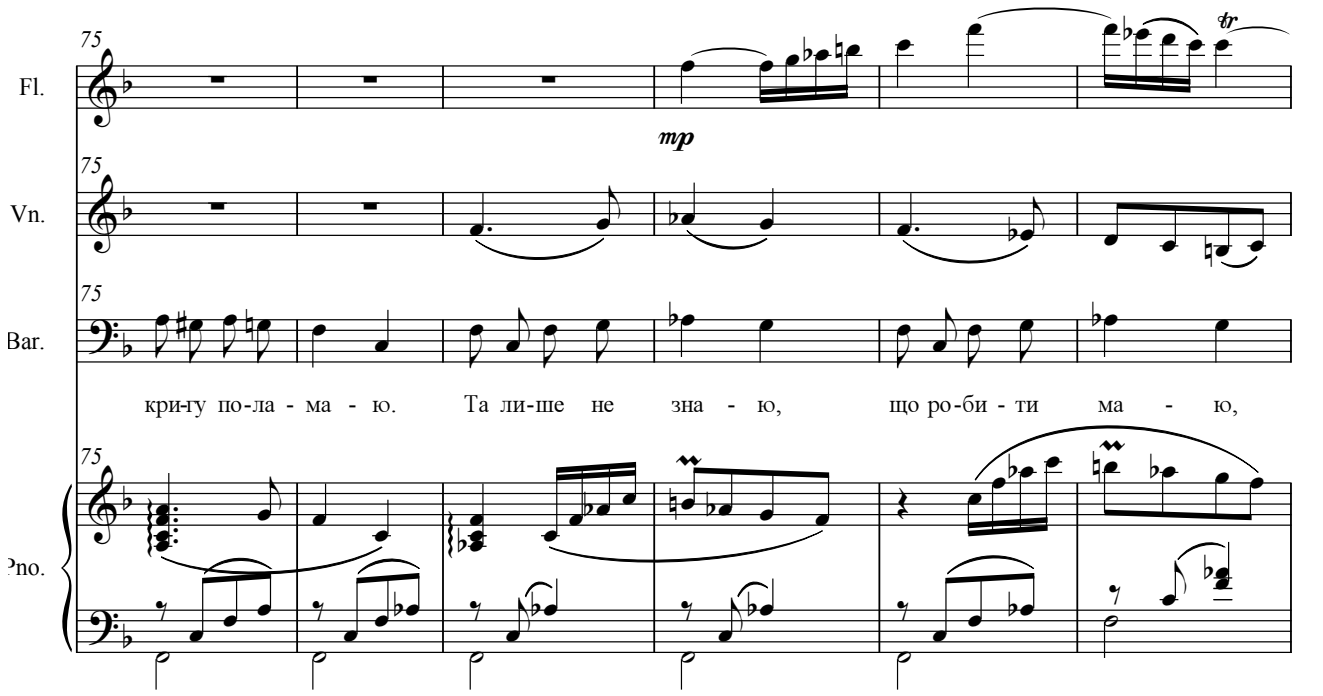
75
Fl.
mp
tr
75
Vn.
75
Bar.
кри-гу по-ла - ма - ю. Та ли-ше не зна - ю, що ро-би - ти ма - ю,
75
Pno.

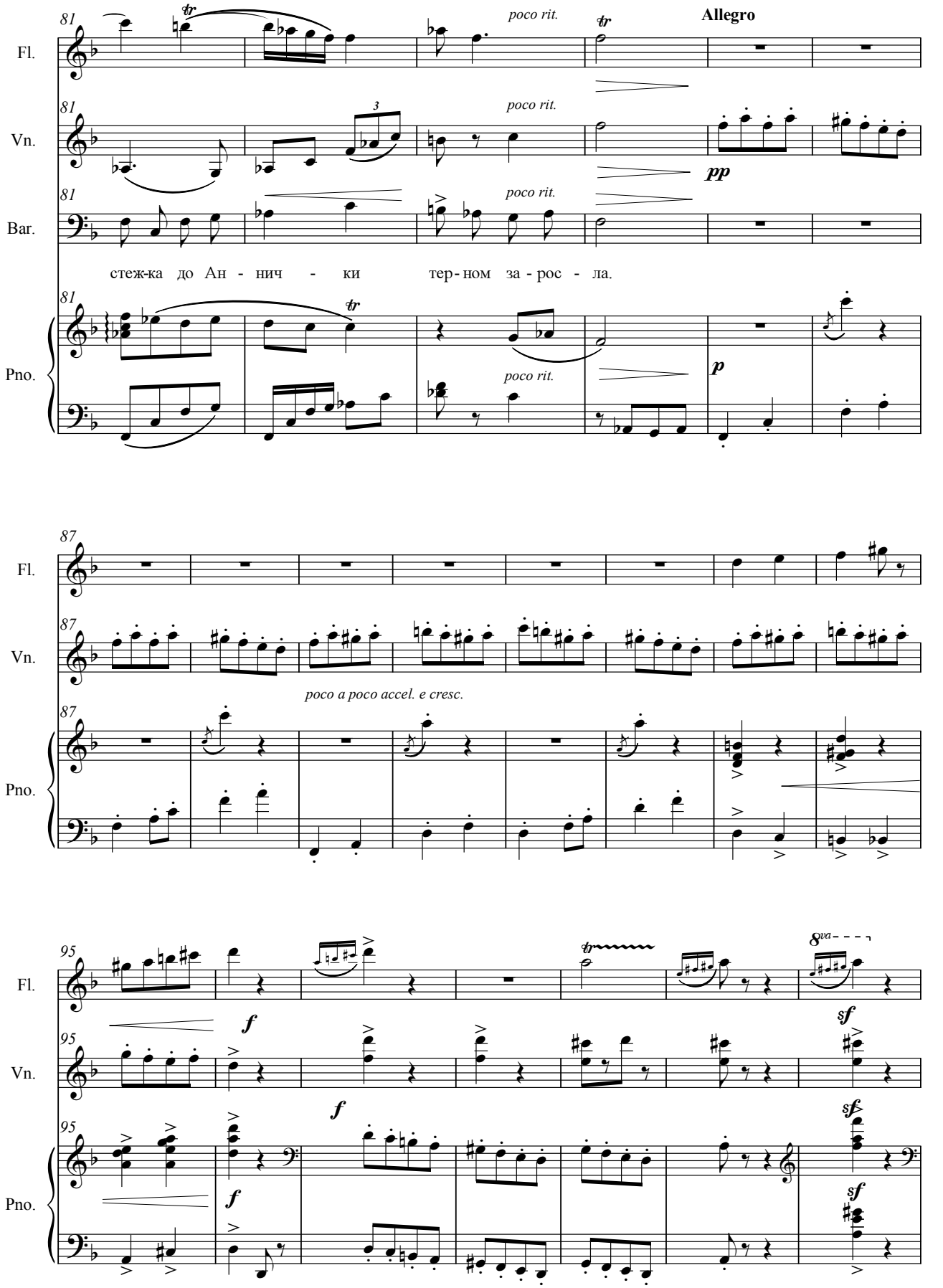
81
Fl.
Vn.
Bar.
Pno.
poco rit.
Allegro
pp
стеж-ка до Ан - нич - ки тер-ном за-рос - ла.
p
87
poco a poco accel. e cresc.
95
f
sf
8va

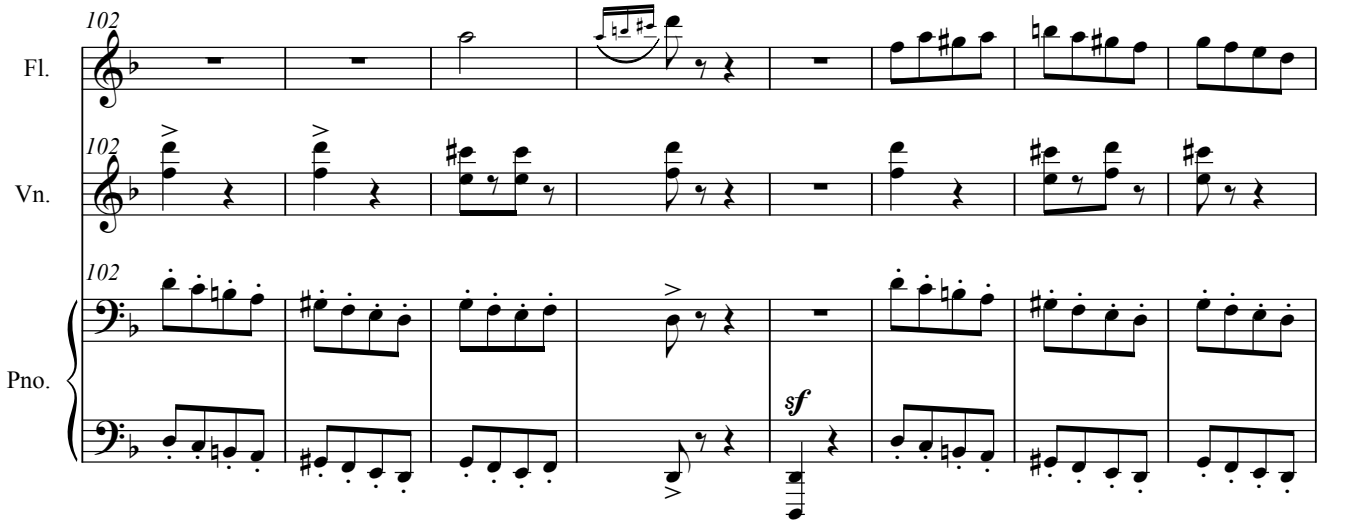
102
Fl.
Vn.
Pno.
sf

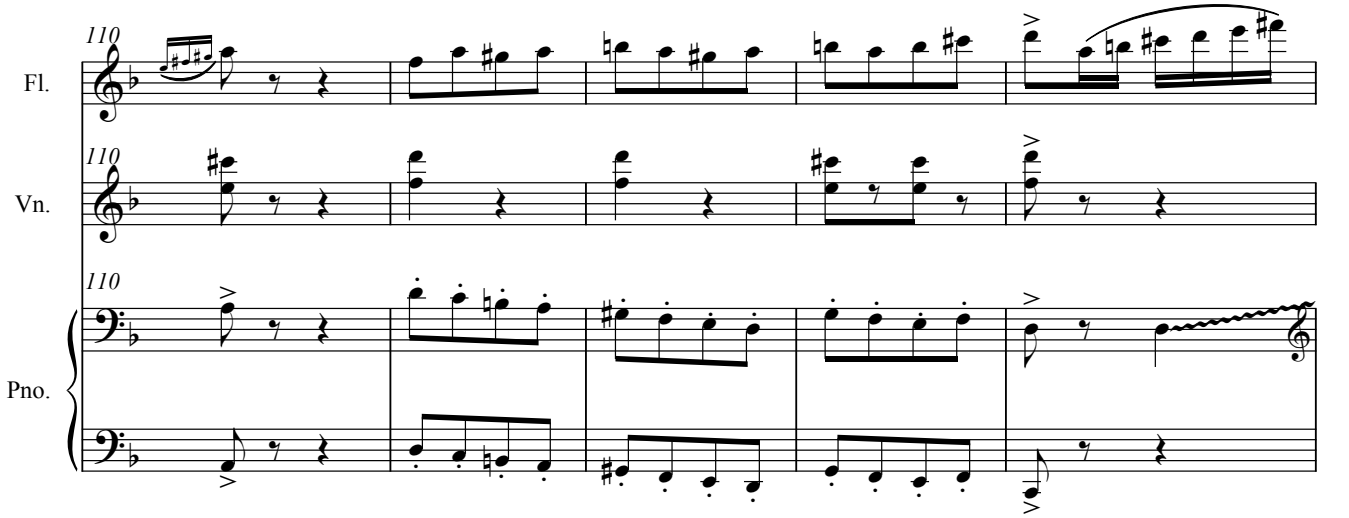
110
Fl.
Vn.
Pno.

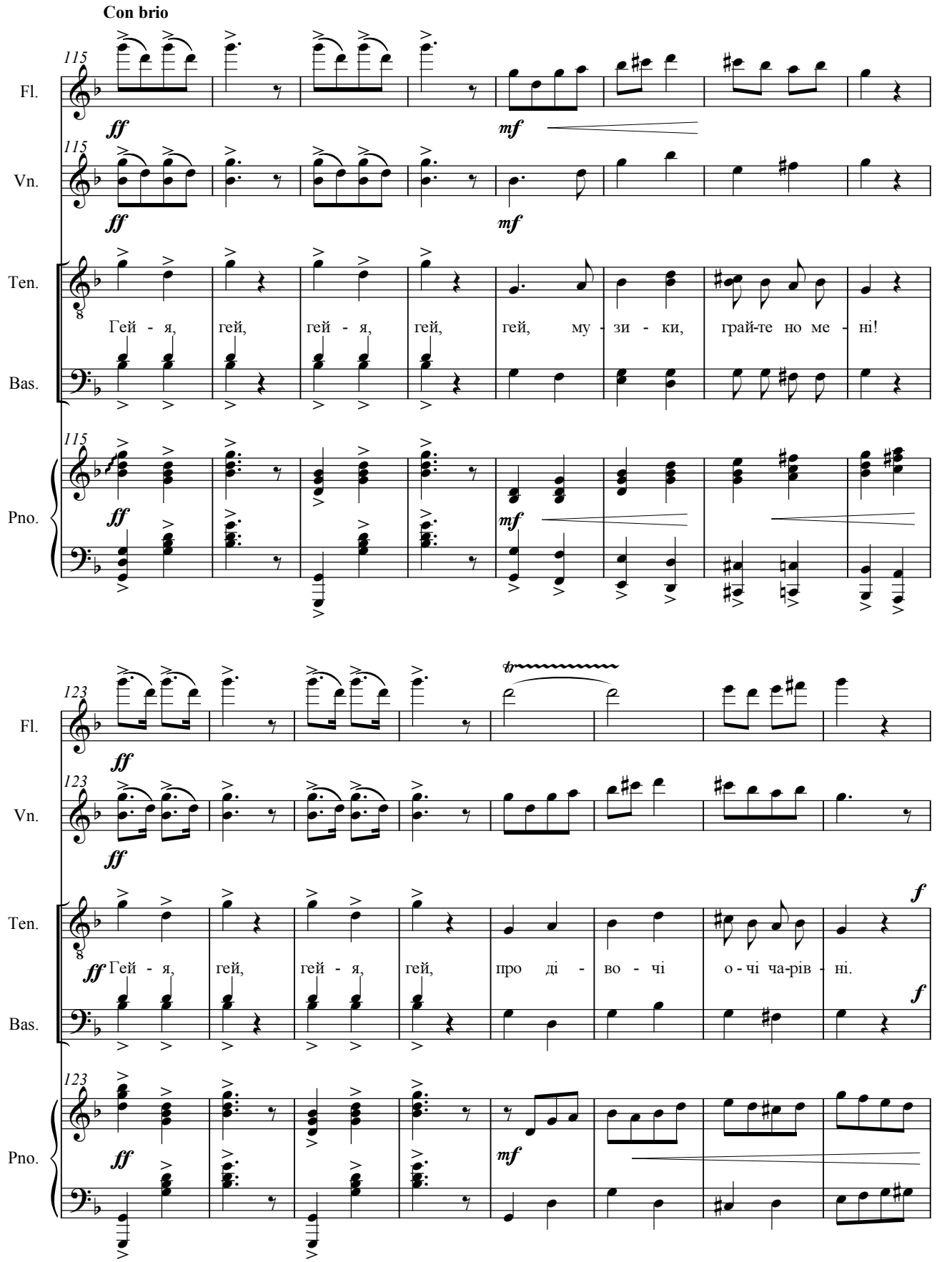
Con brio
115
Fl.
Vn.
Ten.
Bas.
Pno.
ff
mf
Гей - я, гей, гей - я, гей, гей, му - зи - ки, грай-те но ме - ні!
123
tr
f
Гей - я, гей, гей - я, гей, про ді - во - чі о - чі ча-рів - ні.

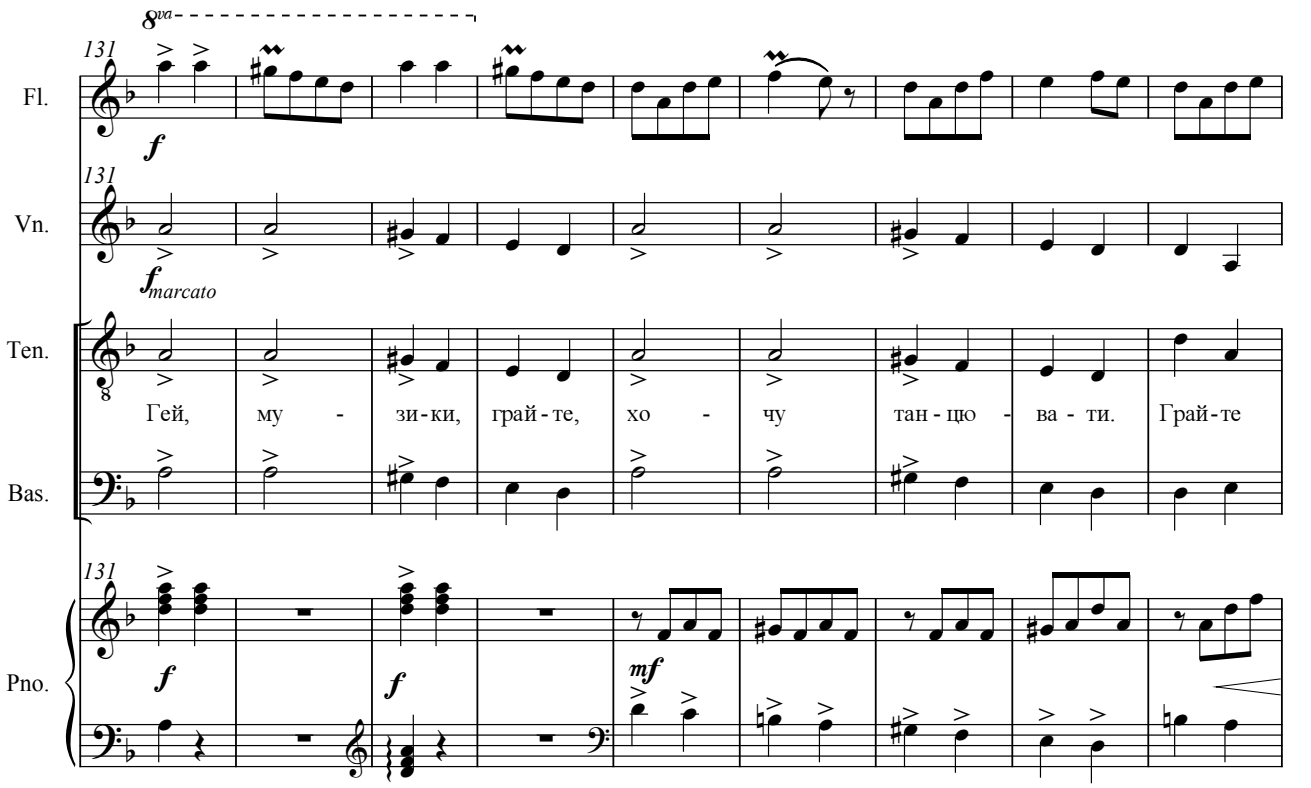
8va
131
Fl.
f
131
Vn.
fmarcato
Ten.
Гей, му - зи-ки, грай-те, хо - чу тан-цю - ва - ти. Грай-те
Bas.
131
Pno.
f
f
mf

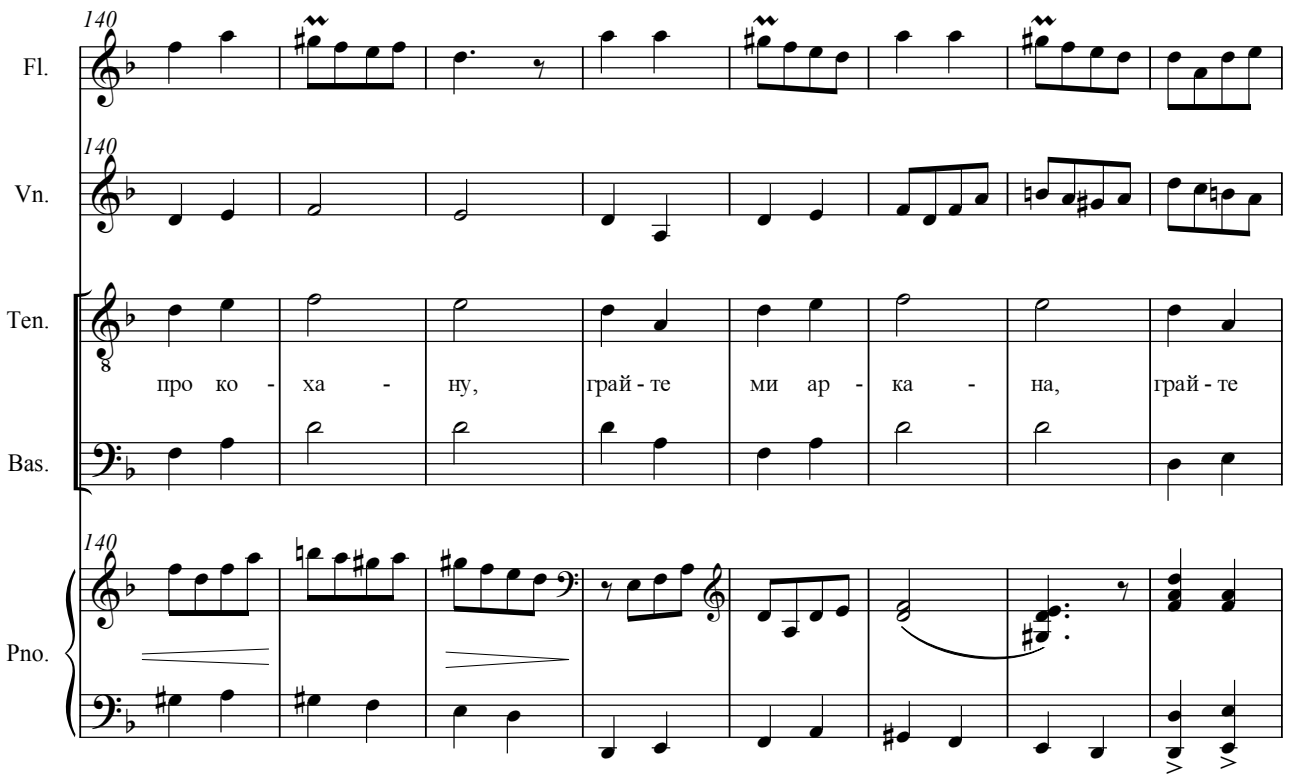
140
Fl.
140
Vn.
Ten.
про ко - ха - ну, грай-те ми ар - ка - на, грай-те
Bas.
140
Pno.

148

Fl.

148

Vn.

ff

Ten.

аж до ра - на,– гра - є в жи - лах кров. Гей!

Bas.

148

Pno.

ff

Ой росла береза

Помірно **музика Богдана Шиптура**

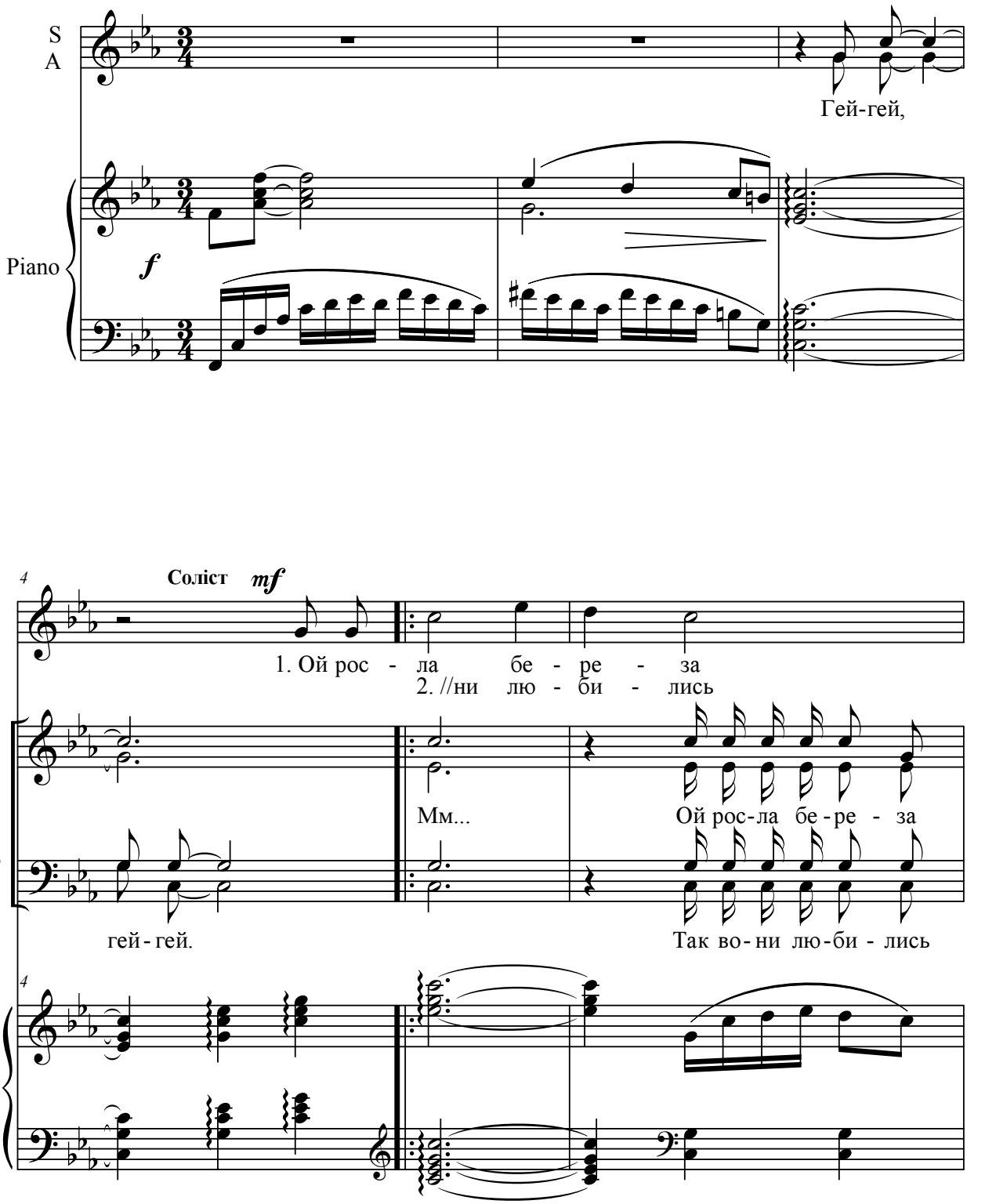

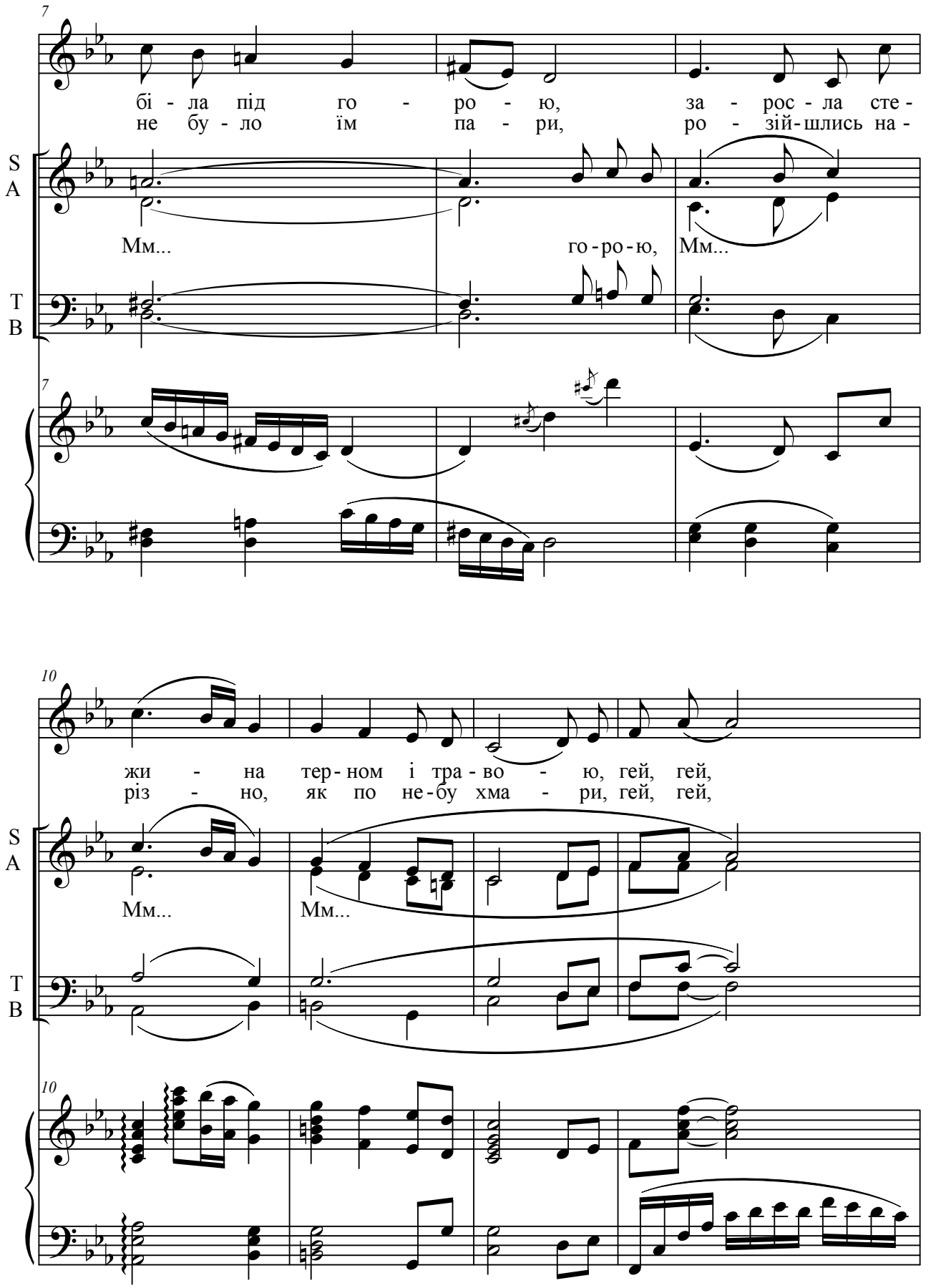
7
бі - ла під го - ро - ю, за - рос - ла сте -
не бу - ло їм па - ри, ро - зій-шлись на -
S
A
Мм...
го-ро-ю,
Мм...
T
B
7
10
жи - на тер-ном і тра-во - ю, гей, гей,
різ - но, як по не-бу хма - ри, гей, гей,
S
A
Мм...
Мм...
T
B
10

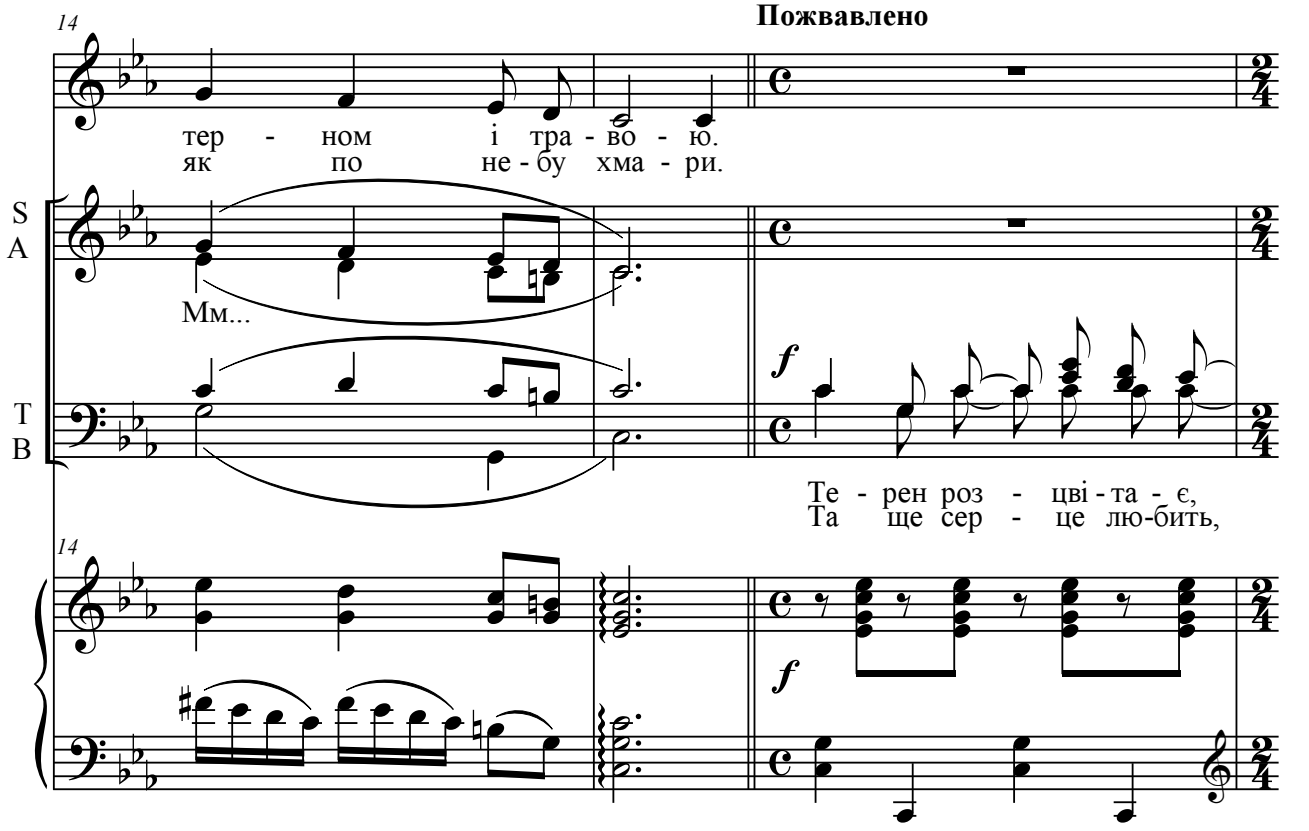
Пожвавлено
14
тер - ном і тра - во - ю.
як по не - бу хма - ри.
S
A
Мм...
T
B
f
Те - рен роз - цві - та - є,
Та ще сер - це лю-бить,
14
f

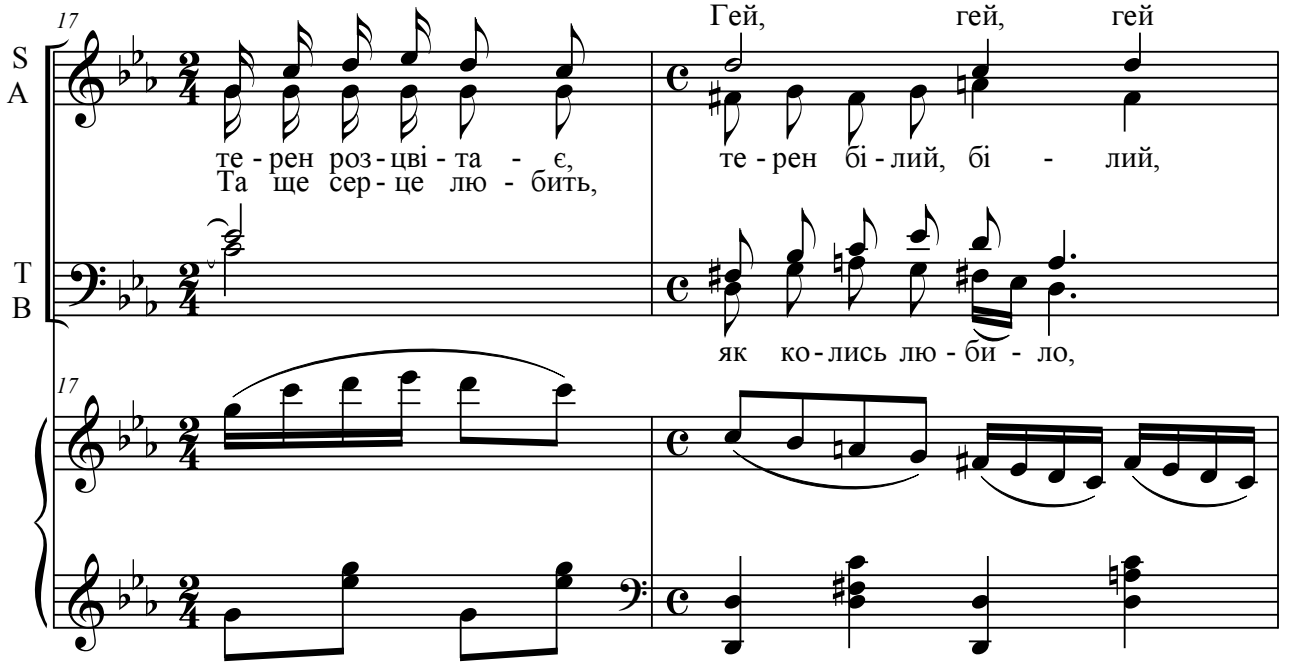
17
Гей, гей, гей
S
A
те - рен роз - цві - та - є,
Та ще сер - це лю - бить,
те - рен бі - лий, бі - лий,
T
B
як ко - лись лю - би - ло,
17

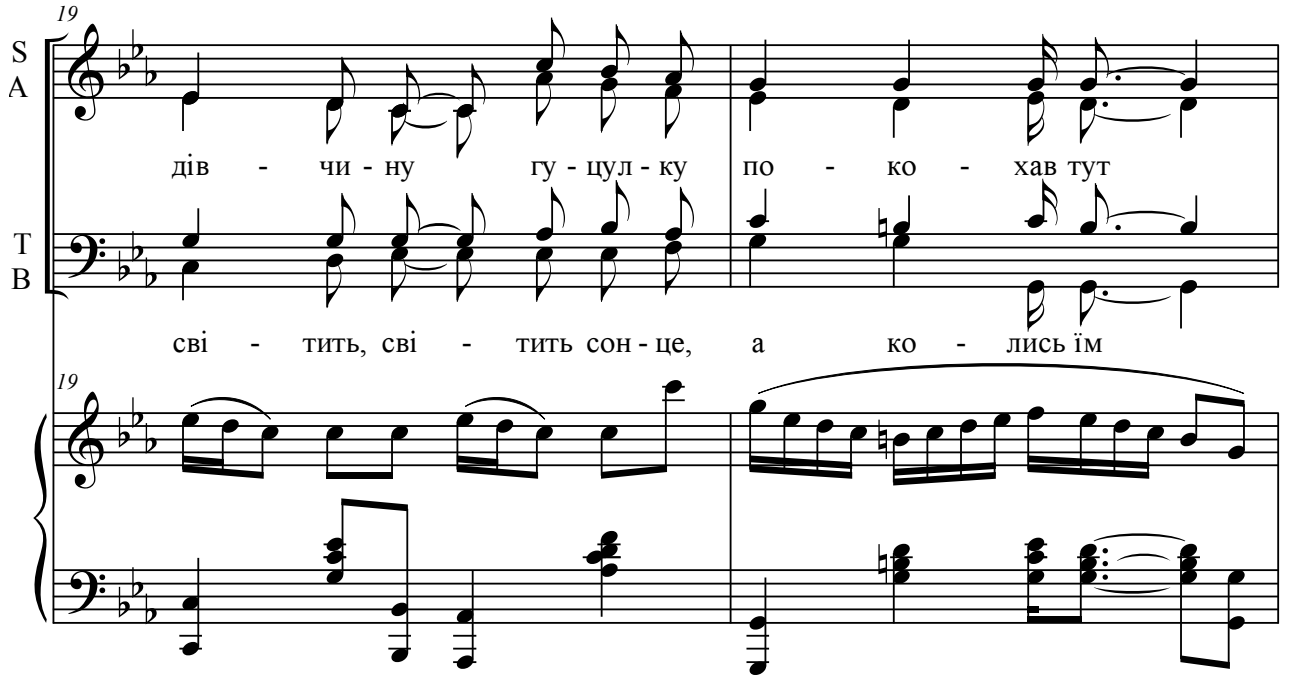
19
S
A
T
B
дів - чи - ну гу - цул - ку по - ко - хав тут
сві - тить, сві - тить сон - це, а ко - лись їм
19

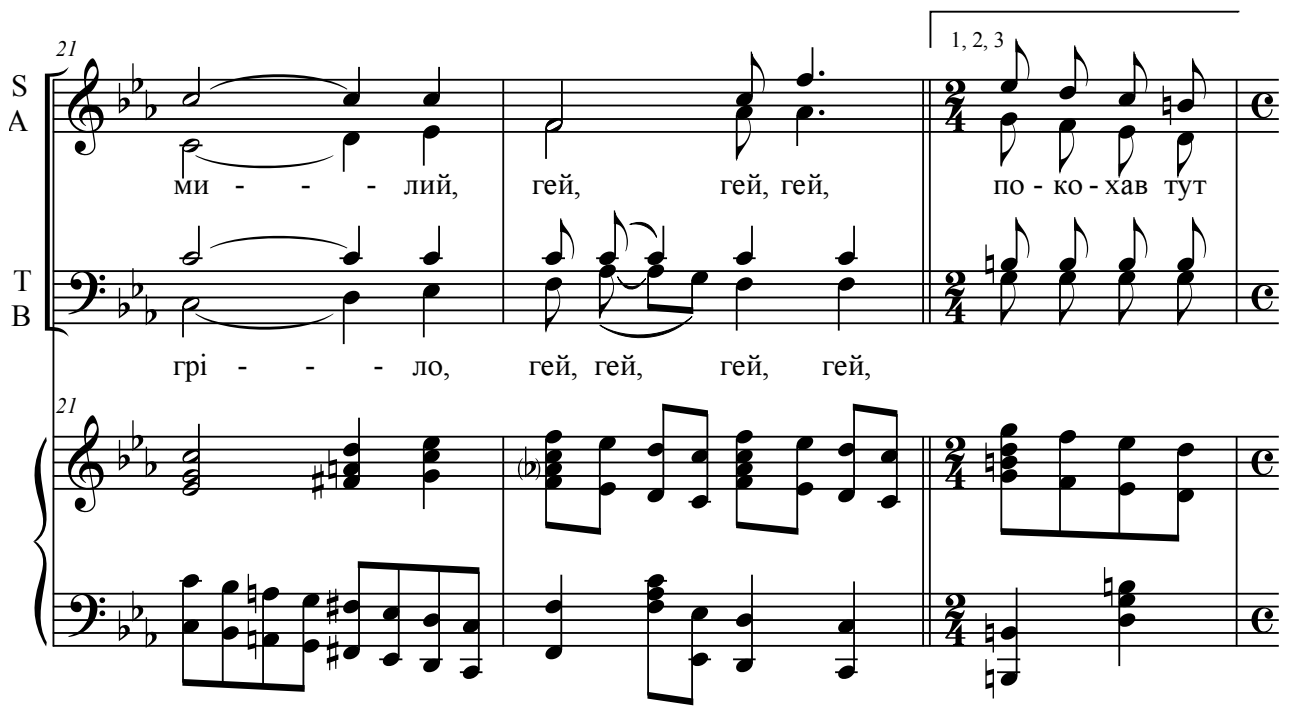
21
1, 2, 3
S
A
T
B
ми - - - - лий, гей, гей, гей, по - ко - хав тут
грі - - - - ло, гей, гей, гей, гей,
21

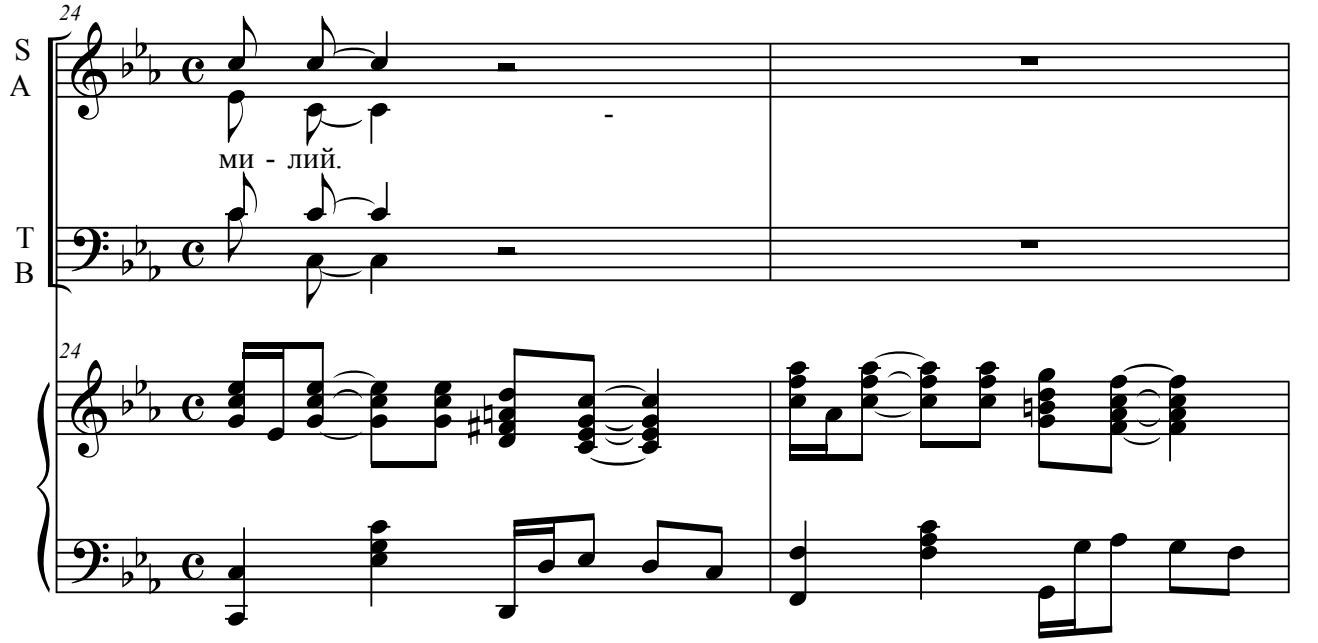
24
S
A
ми - лий.
T
B
24

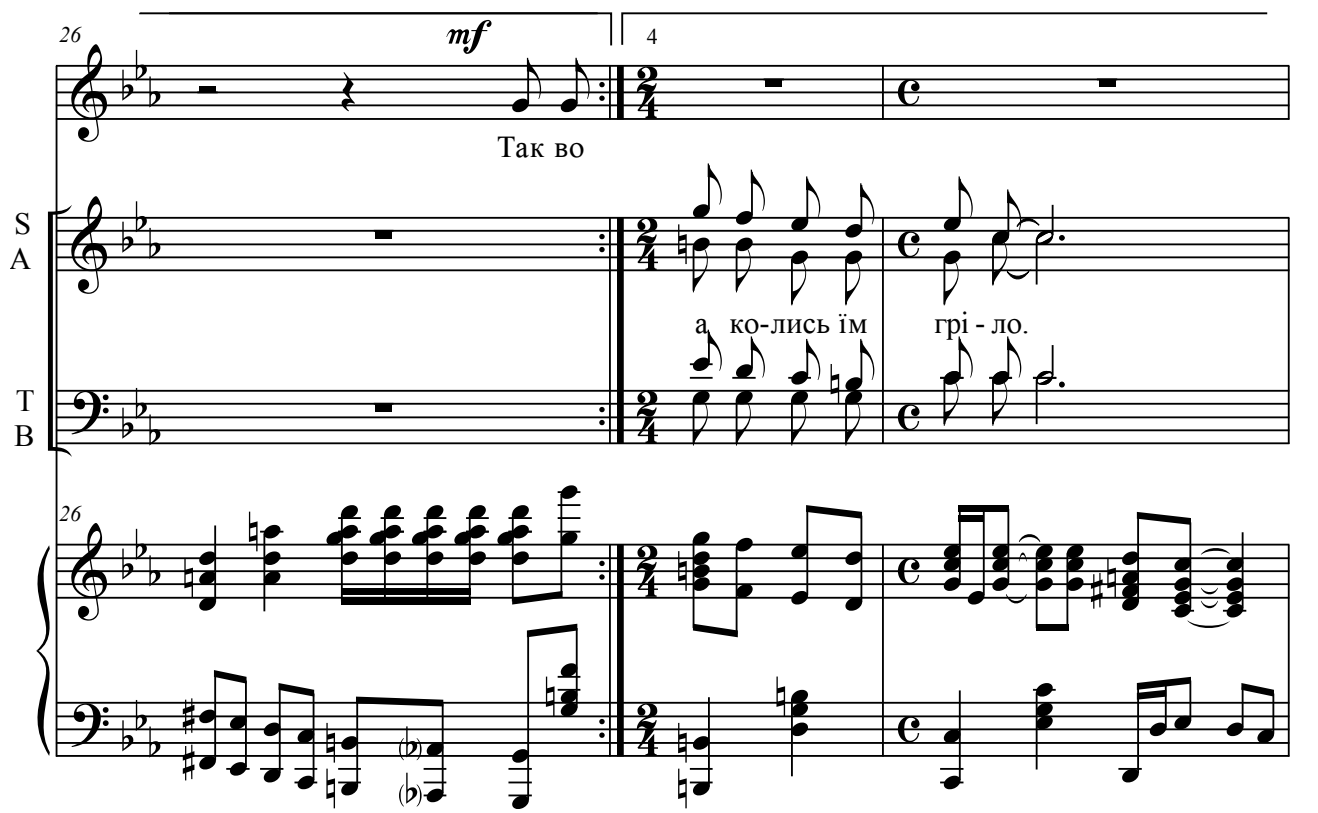
26
mf
4
Так во
S
A
а ко-лись їм грі - ло.
T
B
26

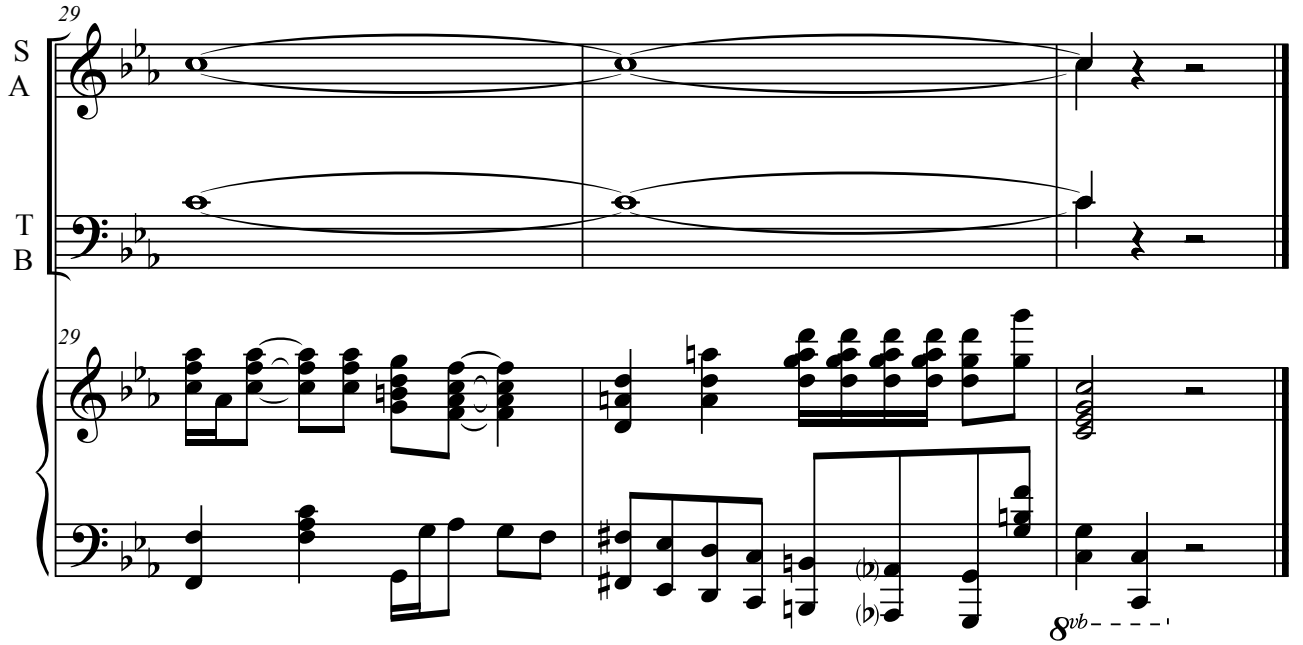

Ой росла береза одна під горою,
Заросла стежина терном і травою, гей, гей,
Терном і травою.

Терен розцвітає, терен білий, білий,
Дівчину-гуцулку покохав тут милий, гей, гей,
Покохав тут милий.

Так вони любились - не було їм пари,
Розійшлись нарізно, як по небу хмари, гей, гей,
Як по небу хмари.

Та ще серце любить, як колись любило,
Світить, світить сонце, а колись їм гріло, гей, гей,
А колись їм гріло.

Як убила хлопця куля

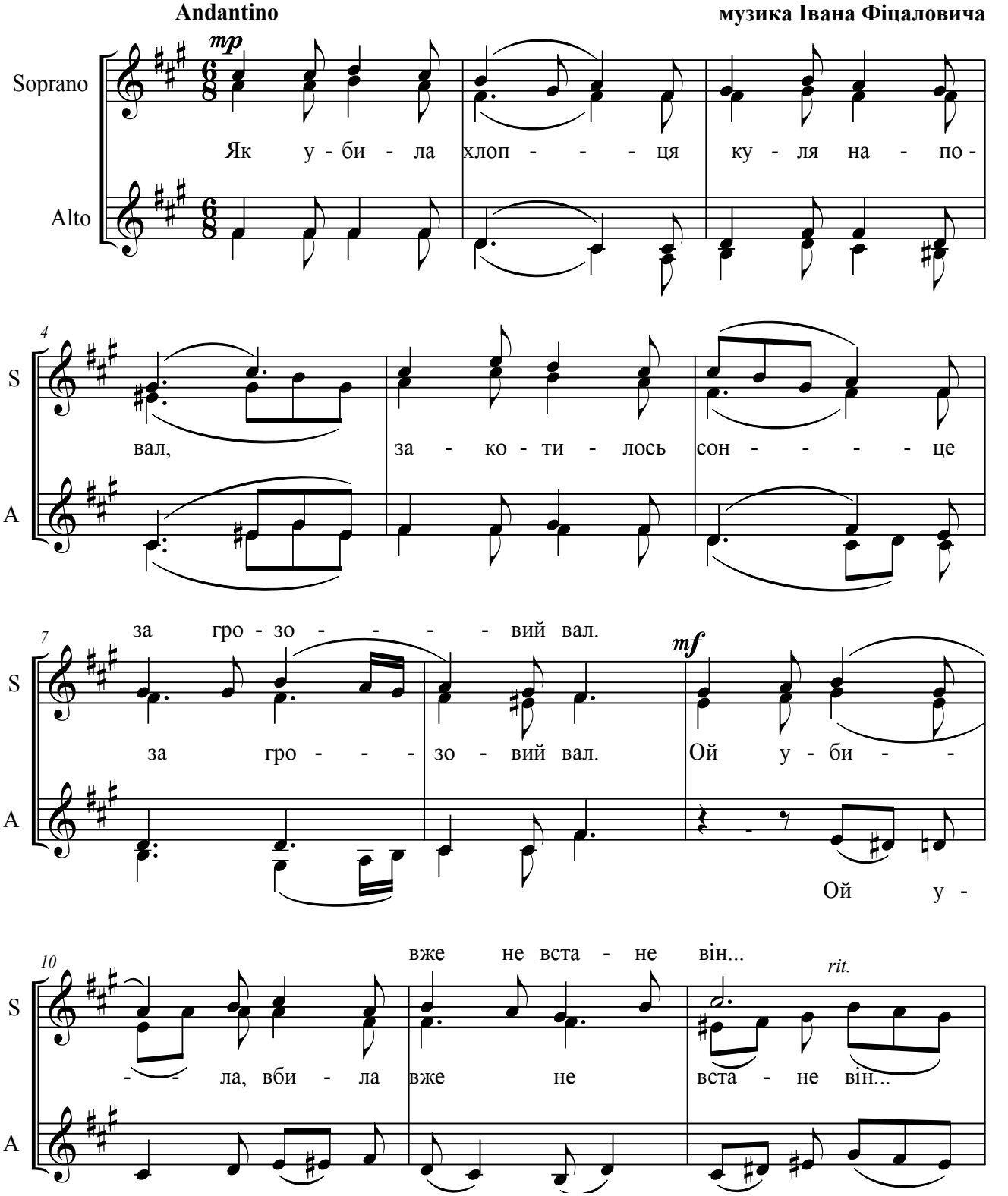

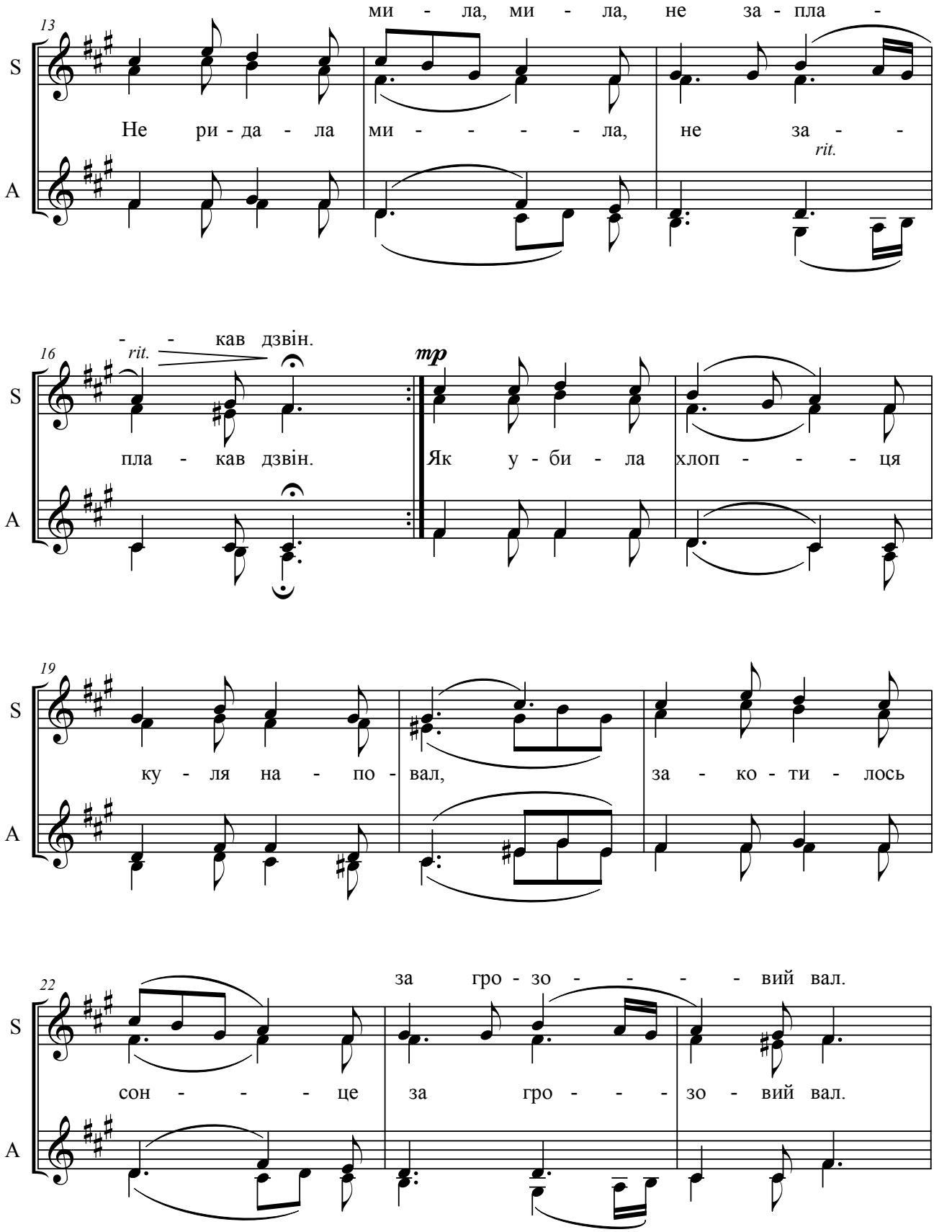
13
S
A
ми - ла, ми - ла, не за - пла -
Не ри - да - ла ми - - - - ла, не за - -
rit.
16
rit.
- - кав дзвін.
mp
пла - кав дзвін.
Як у - би - ла хлоп - - - ця
19
ку - ля на - по - вал,
за - ко - ти - лось
22
за гро - зо - - - - вий вал.
сон - - - це за гро - - - зо - вий вал.

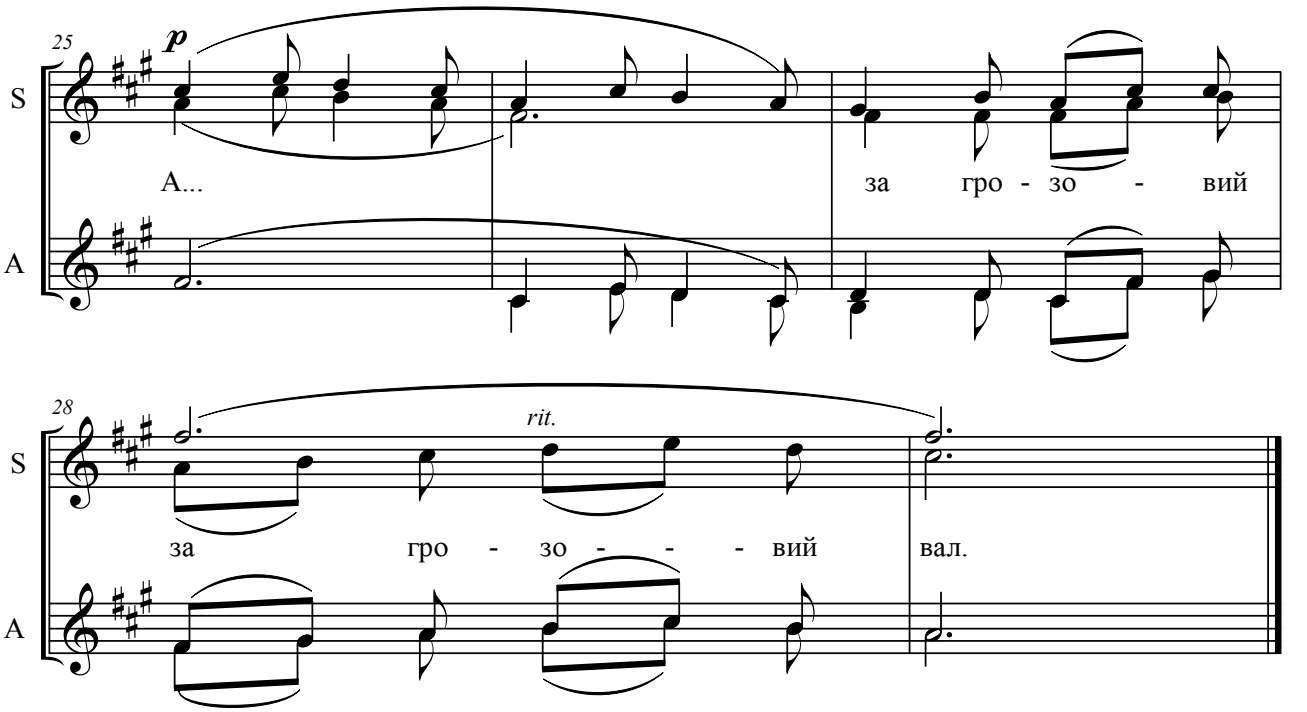
25
p
S
A...
за гро - зо - вий
A
28
rit.
S
за гро - зо - - - вий вал.
A

КОМЕНТАРІ

Дерев'янко Богдан (06. 02. 1942, с. Ласківці Теребовлянського р-ну Тернопільської обл.) – відомий український хоровий диригент, педагог, музикознавець, композитор. Заслужений артист України (1974). Закінчив Львівську консерваторію ім. М. Лисенка (1970). 1970–1981 – художній керівник і головний диригент Гуцульського ансамблю пісні і танцю Івано-Франківської обласної філармонії. На основі гуцульського та прикарпатського фольклору створив самобутні яскраві концертні програми, з якими виступав у концертних залах Києва, Львова, Одеси, Москви, Риги, Мінська та інших міст тодішнього Радянського Союзу. Особливий успіх мали створені ним вокально-хореографічні композиції «Полонинський хід», «Аркан» (слова С. Пушика), «Гуцульське весілля», в яких завдяки синтетичному поєднанню народних пісень, танців та інструментальної музики сценічно втілені народні обряди Прикарпаття. Успіхом у телеглядачів користувався музичний фільм «Пісня пісню кличе», створений на основі репертуару ансамблю. За високомистецькі виступи колективу у Білорусії Б. Дерев'янко був нагороджений Почесною грамотою Президії Верховної Ради Білоруської РСР. З 1988 – доцент, 1995–1997 – завідувач відділу, від 2000 – професор кафедри диригування Львівської національної музичної академії ім. М. Лисенка. З 1989 – художній керівник і диригент народної хорової капели «Мрія» Львівської торгово-економічної академії, з якою виступав у Ватикані, Голландії, Іспанії, Німеччині, Польщі, Франції, Хорватії, Чехії, Швейцарії. Член журі і почесний гість хорових конкурсів і фестивалів в Івано-Франківську. Автор понад 50 обробок українських народних пісень, оригінальних хорових творів, романсів, камерно-інструментальної музики. Міжнародний біографічний центр Кембріджа (Великобританія) визнав Богдана Дерев'янка «Людиною року» (1993).

Долчук Роман (12. 08. 1942, с. Ямниця Тисменицького р-ну Івано-Франківської обл. – 11. 09. 2012, там само) – український хоровий диригент, педагог. Заслужений працівник культури України (1996), доцент Інституту мистецтв Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника (1998). Закінчив Станіславське музичне училище ім. Д. Січинського (диригентсько-хоровий відділ, 1963). Велику роль у становленні Долчука як майбутнього хормейстера-диригента відіграли знані музиканти, викладачі училища: Богдан Катамай, Андрій Ставничий, Віктор Бородін, Юлія Вербицька, Юрій Гордєєв. Згодом навчався у Львівській державній консерваторії ім. М. Лисенка (1966–1970) у професорів М. Антківа (диригування), Є. Вахняка (хоровий клас), Є. Козака (гармонія), А. Кос-Анатольського (поліфонія), С. Людкевича (народна творчість). З 1970 – викладач Івано-Франківського педінституту ім. В. Стефаника. Упродовж всієї педагогічної діяльності поєднував працю викладача із творчою роботою хормейстера у різних хорових колективах. Керівник народних хорових капел: «Верховина» (м. Долина), Солотвинського лісокомбінату, с. Ямниця Тисменицького р-ну, хорових класів музично-педагогічного факультету Інституту мистецтв Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника.

Автор: збірок хорових творів («Зродились ми». – Тисмениця, 1995; «30 років з Ямницьким хором». – Львів, 1994; Хорові та вокальні ансамблі. – Івано-Франківськ, 1997); методичних посібників («Примірна тематика з хорового класу та практикуму по керуванню хором». – Івано-Франківськ, 1997; «Теоретичні основи вокальної роботи в хоровому класі».– Івано-Франківськ, 1998). Особливої уваги у творчому доробку музиканта заслуговує збірка вокально-хорових творів «Будьмо добрими», який репрезентує творчість Р. Долчука не лише як аранжувальника народнопісенного матеріалу, а й творця власних композицій. Тут представлені

духовні твори, обробки народних пісень (українських, німецьких), стрілецьких пісень та пісень УПА, аранжування відомих авторських творів українських композиторів, а також оригінальні вокальні та хорові твори. Тематика та образно-емоційний стрій оригінальних творів Р. Долчука складний і різноманітний. У своїх творах він звертався до поезії як класиків української літератури – Т. Шевченка, І. Франка, так і до зразків світової літературии (Г. Гейне). Значне місце у його творчих уподобаннях займає поезія сучасників – М. Сингаївського, С. Пушика та Я. Ткачівського. Серед творів останнього часу – кантата «Скажи, що слава ожива» (на сл. Т. Шевченка, 2005) та Літургія (2006).

Їжак Василь (03. 04. 1931, м. Ужгород, тепер Закарпатської обл. – 30. 04. 1994, м. Івано-Франківськ) – український хоровий диригент, педагог, композитор, аранжувальник, громадський діяч. Заслужений працівник культури України (1990), доцент, почесний член музично-хорового товариства УРСР. Навчався у Львівській державній консерваторії ім. М. Лисенка (1958–1964, фортепіанний та диригентський факультети, викладачі – М. Антків (диригування), М. Колесса, А. Кос-Анатольський (композиція). Працював у 1967–1994 – в Івано-Франківському педінституті імені Василя Стефаника (з 1991 – Прикарпатський університет ім. В. Стефаника, нині – Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника): з 1967 – старший викладач кафедри методики музичного виховання, співів та диригування музично-педагогічного факультету, в 1967–1979 – завідувач кафедри методики музичного виховання, співів та диригування, з 1979 – доцент цієї ж кафедри. 1981–1991 – голова обласної організації Спілки композиторів України. Виховав сотні хорових диригентів.

Засновник і диригент чисельних хорових колективів у м. Дрогобичі та Івано-Франківську.

Автор творів для різних складів хорів, вокальних ансамблів, а також вокальних творів: «Пісня про матір», «Тополі, тополі» (обидва романси для високого голосу на слова С. Пушика), «Хризантеми» (романс для низького жіночого голосу на слова С. Пушика) та на слова інших авторів (М. Підгірянки, Р. Міклоуша, М. Шалати, В. Тіпухова), інструментальних творів для фортепіано, скрипки.

Кос-Анатольський Анатолій (спр. прізв. – Кос; 01. 12. 1909, м. Коломия – 30. 11. 1983, м. Львів) – видатний український композитор і педагог, народний артист УРСР (1969). З 1919 проживав у Станиславові, де закінчив українську гімназію (1927). Закінчив юридичний факультет Львівського університету (1931), Львівську консерваторію ім. К. Шимановського (1934, класи ф-но і теорії музики). Музики навчався у філії Вищого музичного інституту ім. М. Лисенка в Станиславові (1922–1927, кл. ф-но С. Мішкевич-Крижанівської). З 1952 – викладач, з 1954 – доцент, з 1973 – професор Львівської державної консерваторії ім. М. Лисенка.

Автор чисельних творів: балети «Хустка Довбуша» (1951), «Сойчине крило» (1956) за мотивами оповідання І. Франка, «Орися» (1964), оперета «Весняні грози» (1960), опера «Назустріч сонцю» (1957; 2-а ред. має назву «Заграва», 1959), ораторія «Від Ніагари до Дніпра» (1969), кантата «Давно те минуло» на сл. Т. Шевченка (1969), хорова вокально-симфонічна картина «Нова Верховина», хори на слова І. Франка, Лесі Українки, В. Сосюри, М. Рильського, Д. Павличка, У. Шекспіра, Я. Райніса та ін. Багато творів (хорових, вокальних) на слова Т. Шевченка. Серед солоспівів на слова І. Франка: «Ой ти, дівчино, з горіха зерня» (1956), що здобула велику популярність як серед виконавців, так і слухачів; «Ой жалю, мій жалю». Лауреат Державної премії СРСР (1951), Державної премії ім. Т. Г. Шевченка (1980) за збірку «Вокальні твори».

Легкий Іван (02. 08. 1943, с. Заставче, нині Підгаєцького р-ну Тернопільської обл. – 29. 10. 1997, м. Івано-Франківськ) – український хоровий диригент, педагог. Заслужений артист

України. Закінчив Львівську державну консерваторію ім. М. Лисенка (1970). 1970–1980 – диригент-хормейстер, 1980–1989 – художній керівник і головний диригент Гуцульського ансамблю пісні і танцю Івано-Франківської обласної філармонії, з 1989 – доцент кафедри співу і диригування Прикарпатського університету ім. В. Стефаника.

Автор численних музичних творів та репертуарни збірок: «Верховино – світку ти наш» (1990), «Колядки і щедрівки» (1992), «Ходи, сонку, в колисоньку» (1993), «Церковний рік в піснях» (1994).

Литвин Микола (1943, с. Федорівка на Кіровоградщині) – український бандурист. Закінчив музичне училище ім. Р. Глієра в Києві, вдосконалювався кобзарської справи в Антоніни Голуб у Тернополі і Львівській державній консерваторії ім. М. Лисенка. Грав в оркестрі народних інструментів у Києві, викладав у Сумському музичному училищі, працював в редакціях часопису «Ранок» і журналу «Україна». Найбільше отримував задоволення, коли разом із братом Василем збирав переповнені зали шанувальників української народної і кобзарської пісні. Писав поезію і прозу, яка зразу запам'яталася читачам та знаним майстрам слова Миколі Вінграновському і Валерію Шевчуку. Проза Литвина зрозуміла, легко читається і сприймається, а поезія, не завжди римована, нагадує поле мін і скарбів. Не завжди здогадаєшся, що чекає на тебе в наступному реченні, але певен – тільки не байдужість. Йому все болить: і майбутнє України, і розрита скіфсько-козацька могила в степу, і біда одинокої, залишеної дітьми вдови в нетопленій хаті. Болить. Говорив у відчаї: «Якщо й не надрукують, я все одно писати буду». Писав і пише, та як! Напише одне слово – і вже речення. А кілька речень – оповідання. Він винятково багатогранний, талановитий, і чи не тому, що в одній людині – поєднання трьох муз: поезії, композиції, вокалу, висока техніка гри на музичних інструментах, що дозволяє йому писати розкішно, так, як співається. На святкуванні 70-річчя бандуриста (2013) зала Спілки письменників України в Києві була переповнена вщерть. Зібралися митці, друзі, родичі, щоб привітати ювіляра. Зі сцени присутні почули епохальні речі: «Там, на Кагарличчині, в селі Гребені, на найвищій точці правого берега Дніпра Микола і Василь Литвини розпалюють велику ватру, яка світить і обігріває лівий і правий береги, об'єднує наддніпрянську і наддністрянську Україну», – говорив, як рубав граніт, відточеними фразами Микола Косів. Після нього сповідались у любові до фастівського кобзаря палкий Дмитро Павличко і розмірений Іван Драч. Говорили про концерти Миколи в посольстві України в Словаччині, коли дипломати, елітарні музикознавці слухали Миколині пісні з широко відкритими очима, сповненими здивування, і про плач українців за далекою прабатьківщиною в Америці та Канаді, коли там Микола співав. Та і як можна було бути спокійним, коли Микола перетворює на музику поезію Василя Стуса.

Фіцалович Іван (18. 02. 1924, с. Швейків Монастириського р-ну Тернопільської обл.) – український композитор, віолончеліст, педагог. Закінчив Станіславське музичне училище (клас віолончелі, 1951). 1951–1961 – працює керівником струнного квартету в Івано-Франківській обласній філармонії, 1961–1963 – завідувач музичною частиною Івано-Франківського обласного музично-драматичного театру ім. І. Франка. З 1951– педагог (за сумісництвом) ДМШ № 1, з 1968 працює тут на постійній основі до виходу на пенсію. Справжньою лабораторією його творчості був камерний оркестр викладачів ДМШ № 1 та хор української музики «Лебедина вірність» обрядового салону. Саме в цих колективах створені його найкращі інструментальні та вокально-хорові твори. Працюючи 50 років викладачем Івано-Франківської ДМШ №1, створив камерний оркестр, квінтет викладачів, учнівські квартет і ансамбль. З вересня 1996 співпрацював з Українською гімназією №1.

Майже п'ятдесять його творів на слова українських авторів та вірші самого композитора включені в гімназійну програму з музики. Працюючи у філармонії, створив чотиричастинний квартет на гуцульські мотиви, частина з якого (коломийка) у виконанні Київського квартету ім. М. Лисенка звучить і по сьогодні. Написав музику до вистав: «Селяни» за Реймонтом, «Катерина» за Т. Шевченком, «Камінна душа» за Г. Хоткевичем в обласному музично-драматичному театрі ім. І. Франка, музику для лялькового театру до вистави «Горе від ніжного серця». У його мистецькому доробку є: сюїти «Карпати» і танцювальна для камерних оркестрів, концертні твори для скрипки, віолончелі, фортепіано, романси, солоспіви, ансамблі, дуети, терцети, різножанрові хори на слова Т. Шевченка, І. Франка, Лесі Українки, Б. Лепкого; сучасних поетів С. Пушика, Я. Яроша, Я. Дорошенка, В. Багірової, Р. Юзви. Значне місце в творчості композитора займають духовні твори на кононічні тексти, Літургії. Створив близько 100 обробок українських народних та обрядових пісень. Для хору, солістів та оркестру написав кантату «Помолимось за Україну» (сл. В. Вихруща), вокальний цикл для дітей «Ангеле Божий». Він – наш сучасник, будучи глибокорелігійною та інтелегентною людиною, не звертав манівцями в нелегких життєвих дорогах, а ось так непомітно впродовж десятиліть вкладає чистий Божий вогонь своєї творчої, непересічної натури, свою безмірну любов до краю в дивні чари музики, залишаючи прийдешнім генераціям у своїх творах глибоке, невичерпне джерело українського єства. Ювілейні концерти з нагоди 70-ти, 80-ти та 90-ліття композитора відбулися в обласному музично-драматичному театрі ім. І. Франка та обласній філармонії.

Шиптур Богдан (24. 08. 1951, с. Радча Тисменицького р-ну Івано-Франківської обл.) – український композитор, педагог. Член Національної Спілки композиторів України (1987). Закінчив Івано-Франківське музичне училище ім. Д. Січинського (1970), Львівську державну консерваторію ім. М. Лисенка (клас композиції А. Кос-Анатольського, 1980). Викладач композиції та інструментознавства Івано-Франківського музичного училища ім. Д. Січинського (з 1980 і до тепер). Веде активну громадську роботу: голова об'єднання композиторів Прикарпаття (1985–1996), спільно із Обласним науково-методичним центром культури Прикарпаття організовував щорічні творчі звіти композиторів, семінари за участю знаних митців інших регіонів України, проводив творчі лабораторії, надаючи практичну допомогу композиторам-початківцям, ініціював кілька конкурсів на краще написання музичних творів, голова обласної організації Національної Спілки композиторів України (з 2005). Першим в 90-х роках репринтним способом випустив «Службу Божу» та хорові твори Д. Січинського.

Творчі звіти-концерти композитора з нагоди ювілеїв відбулися в обласній філармонії (2001, 2011). Лауреат обласних премій ім. М. Ірчана, ім. В. Стефаника (2000).

Автор творів: концерт для струнного оркестру, флейти, кларнета і валторни; симфонічної поема «Досвітні вогні» за твором Лесі Українки; п'єс для скрипки, фортепіано, духового оркестру; для мішаного хору та оркестру – кантати «Моя Україна – квітуча земля», «На крилах вічності» (сл. Р. Юзви, Я. Дорошенка, М. Аронця), для чоловічого квартету та оркестру «Так ніхто не кохав» (сл. В. Сосюри), «І мертвим і живим» (сл. Т. Шевченка); хори – «Дзвони надій», «Файні люди» на сл. С. Пушика, «Через поле України йшла Божа мати» (вірші В. Шиптура) та ін.; солоспіви на сл. Т. Шевченка, І. Франка («Чого являєшся мені у сні», «Цвітко осінняя»), В. Сосюри («Любіть Україну», «Так ніхто не кохав»), Я. Дорошенка («Журавлина пісня»), С. Пушика, Г. Турелик, І. Лембрик, Я. Ткачівського («Скажи мені»), о. Р. Паньківа («Ти і я») та ін.; обробок українських народних пісень. На слова Я. Дорошенка написана пісня про Івано-Франківськ «Місто моє», яка є популярною протягом останніх років у виконанні народного артиста України Михайла Кривеня.

Композитор, народний артист України, Лауреат Національної премії України ім. Т. Шевченка Богдан-Юрій Янівський писав, що твори Богдана Шиптура «приваблюють своєю оригінальністю, жанровою різноманітністю… Вражає різноманітністю тематики пісень – філософський роздум і лірична сповідь, весела бравада і полум'яний пафос, але всіх їх об'єднує глибока любов до свого народу, рідної землі… У деяких творах композитор яскраво передає гуцульський колорит, спирається на побутові жанри – вальс, танго, марш, романс; мелодії легко запам'ятовуються, фортепіанний супровід допомагає розкрити музичний образ. Все це сприяє великій популярності пісень Богдана Шиптура, які виконуються провідними співаками і звучать як в концертних залах, так і по радіо й телебаченню, а такі як «Козак гуляє» стали справді народними»[2].

Автор збірок: «Хорові твори» (1990), «І ще заспівай тої пісні» (1990), «Пісні і романси» (1999), альбоми «Українські народні мелодії в обробці для фортепіано Богдана Шиптура» (три зошити, 1999) та ін. – всі видані в Івано-Франківську. ТБ «Галичина» зняло документальний т/ф про Б. Шиптура «Через поле України ішла Божа мати» (2005).

[2] Янівський Б.-Ю. [Передмова] / Богдан-Юрій Янівський // Шиптур Б. Пісні та романси / Богдан Шиптур. – Івано-Франківськ, 1999. – С.2.

МЕТОДИЧНІ ПОРАДИ

Твір високого громадянського звучання **«Дзвони надій»** (музика Богдана Шиптура), що має куплетно-варіаційну форму, а за жанром наближається до кантати, написаний для соліста (баритона) та мішаного чотириголосого хору у супроводі фортепіано. Темп маршу, урочистий і бадьорий характер мелодії, гомофонно-гармонічна фактура першої частини зумовлюють паралельний рух рук диригента. Звуковедення – на non legato. У другому варіанті (3 куплет) композитор застосовує антифонні переклички жіночої та чоловічої груп хору, що створює ефект просторовості. Позиція рук диригента змінюється із середньої (для жіночої групи хору) до високої (для чоловічої групи хору). Диригентська схема «на 2» (розмір 2/4), у передостанньому такті – «на 4» (розмір 4/4).

Для твору **«Козак гуляє»** (музика Миколи Литвина) для мішаного чотириголосого хору у супроводі баяна (акордеона) композитор обрав жанр вальсу. Першу частину строфи заспівує чоловіча група хору, другу виконує весь склад хору. Помірний темп, звуковедення – на legato, гомофонно-гармонічний виклад зумовлюють паралельний рух рук диригента, які знаходяться в середній позиції. Диригентська схема – «на 3» (розмір ¾). До ритмічних особливостей належить пунктирний ритм у парних тактах.

Лірична **«Пісня про рідну школу»** (музика Василя Їжака) написана для мішаного чотириголосого хору без супроводу у традиціях прощального шкільного вальсу. Звучання хору поступово нашаровується: спочатку вступає партія сопрано, згодом поступово приєднуються партія альтів, тенора і басів. Таким чином створюється картина випускного вечора – кружляє одна, дві пари, а згодом – всі учасники. Помірний темп вальсу зумовлює вибір диригентської схеми «на раз» (розмір ¾), а це в свою чергу вимагає дуже чіткого показу вступів хорових партій. Руки диригента знаходяться в середній позиції, звуковедення шрихом legato.

Гімн Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника **«Наш Прикарпатський університет»** (музика Романа Долчука) для соліста (баритона) та триголосого однорідного хору у супроводі фортепіано написаний у кращих традиціях жанру. Темп маршу, звуковедення шрихом non legato, пунктирний ритм створюють урочистий, піднесений характер твору.

Ліричний твір **«Сніг по горах лебедіє»** (музика Анатолія Кос-Анатольського) написаний для мішаного чотириголосого хору у супроводі фортепіано. Заспів і приспів за першим разом почергово виконує чоловіча, а згодом жіноча група хору, приспів – весь склад хору. До особливостей твору належать: синкопи та пунктирний ритм, рух дрібними нотами. Позиція рук диригента змінюється в залежності від групи хору, яку він проводить. Середня – для жіночої, висока – для чоловічої групи хору. Звуковедення на legato. Жест у першій частині (на 4/4) – широкий, плавний, у другій (на 2/4) – більш лаконічніший, чіткий. Партія фортепіано має самостійне значення і є типовою для стилю А. Кос-Анатольського – поєднання широких розлогих арпеджіато секстолями і октавно-акордовий виклад.

Жартівливий твір **«Файні люди»** (музика Богдана Шиптура) написаний для мішаного чотириголосого хору без супроводу. Форма – наскрізна, що має шість епізодів. Основна тональність – соль-мажор, у другому епізоді – відхилення у мі-мінор мелодичний. Оскільки основний зміст поетичного тексту концентрується навколо діалектного слова «файно», тобто «гарно» і має гумористичне забарвлення, то композитор обирає коломийкову мелодику та ритміку, жваві темпи (allegro moderato – помірно швидко, весело; piu mosso – швидше; con moto – з рухом; alle-

gro – швидко, весело). Гомофонно-гармонічна фактура поєднується із імітаційними епізодами, що наслідують антифонний спів (у першому епізоді). Прийом антифонності – переклички між жіночою та чоловічою групою створює ефект діалогу та просторовості. Помірно-жвавий, пізніше – пришвидшений темп, розмір 2/4 (диригентська схема «на два»), у п'ятому епізоді зустрічається розмір 4/4, рівномірний ритмічний малюнок не складають диригентських труднощів. Руки диригента знаходяться в середній позиції. Диригентський жест – кистьовий, легкий, голосоведення – non legato (не зв'язано).

Твір **«Де висока Чорногора»** (музика Івана Легкого) написаний для мішаного чотириголосого хору, соло тенора у супроводі фортепіано. Він сповнений виразного гуцульського характеру і, за прикладом Миколи Лисенка, об'єднує два різнохарактерні образи – повільний розлогий і веселий, танцювальний, коломийковий. Диригентський жест відповідно до характеру і звуковедення першої частини – широке legato, чітке дотримання ритмічних особливостей (пунктирний та синкопований ритм, тріолі), перемінного розміру (4/4, ¾, 2/4), почергового вступу хорових партій у звучання. У другій частині жест диригента змінюється на non legato, стає лаконічним, чітким. При закінченні фраз виділяються синкопи. Роль супроводу теж змінюється. В першій частині він має самостійний, дещо імпровізаційний характер, у другій – повністю підпорядковується хоровій партитурі.

Український народний танець **«Аркан»** (музика Богдана Дерев'янка) в обробці для чоловічого чотириголосого хору, соліста (баритон) у супроводі фортепіано, скрипки і флейти має танцювальний характер, куплетно-варіаційну форму. Темп змінюється від повільного, важкого (grave) до стриманого помірно-швидкого (allegro moderato sostenuto) та швидкого, пожвавлено-радісного і палкого (allegro con fuoco). Динаміка теж зростає від *p* (тихо) до *f* (голосно). Ці засоби музичної виразності повністю відповідають характеру цього давнього чоловічого гуцульського танцю. «Танець аркан є одним з древніх символів горянського життя. Згідно з деякими версіями він містить в собі елементи поганського ритуалу, а також міг бути танцем-ініціацією, посвятою в чоловіки. Гуцули вважають його опришківським танком… тоді це відбувалося у верхах, на полонинах, зрозуміло – під відкритим небом – ближче до сонця, до богів... Отже. На полонині з якихось причин сходилися чоловіки... Ці відбірні горяни сходилися докупи, напрошується в уяві – повільним кроком, зосереджуючись, концентруючись. Вони вже зараз, наближаючись одне до одного, готувалися до якогось важливого чину... Тоді наставав момент єднання цих енергій – чоловіки ставали в коло, закладаючи руки одне одному на плечі. До речі, творячи цим так званий солярний (сонячний, вогняний) знак. Свідомо, чи мимовільно?... Учасники ритуалу починали неспішно і важко розгойдуватися: вправо-вліво, вправо-вліво. Нарешті коло «відривалося» від землі і починало обертатися. Народжувався власне танець. Рухи в колі вимагали синхронності, відчуття одне одного. Чи були вони такими, як можемо побачити в сучасному аркані? Але, мабуть, мали певне значення, були мовою, яку розуміють Сонце, Вогонь, Земля, Вітер. Коло крутилося, рухи робилися запальнішими, гупання ніг передавалося горам, вібрація досягала наче самого нутра Землі. Швидше, швидше, швидше, ще, ще... Шкода, ніхто з дослідників не вказує, який жест, який момент був тією точкою екстазу, що дозволяла енергії нарешті вирватися назовні, а колу опасти, розпастися, «заспокоїтись». Очевидно, лише самі танцюючі непомильно відчували, коли наставала мить єднання з богами. Аркан гуцули вважають танцем опришків. Залежно від регіону він називається «аркан», «арґан», «оркан». Отже, аркан – танець, де хлопці демонстрували свої силу, спритність, дисциплінованість»[3].

[3] Про що розповідає давній гуцульський танець [Електронний ресурс]. Режим доступу : http://www.saga.ua/43_articles_showarticle_2184.html.

Соло написано для міцного, приємного тембру баритона. При роботі над твором необхідно звернути особливу увагу на дихання, звуковедення (спочатку – legato, далі – акцентоване non lagato), легкість виконання у верхному регістрі.

Диригентські рухи змінюються в залежності від звуковедення. На legato вони більш широкі і повільні, на non legato – лаконічніші, чіткі, акцентовані. Чоловічий хор проводимо акцентованим non legato, диригентська схема «на 2» (розмір 2/4). Амплітуда жесту зростає від *p* (тихо) до *ff* (дуже голосно). Звертаємо увагу на покази вступів солюючих скрипки та флейти.

Ліричний твір **«Ой росла береза»** (музика Богдана Шиптура) написаний для мішаного чотириголосого хору, соло тенора у супроводі фортепіано. Форма – куплетна. Цей ліричний твір твір про кохання розпочинається чотиритактовим вступом (перші два такти – заклична тема звучить у партії фортепіано, два наступні – коломийкова тема «гей-гей» імітується хором. В основі куплету – два речення (a+b), основний тематичний матеріал першого з яких проводить соліст на фоні хорового вокалізу, що виконується закритим ротом, другого – почергово хорові партії – тенор, сопрано. Характер основної теми першого речення, яку виконує соліст у помірному темпі, – ліричний, наспівний, хор слугує тут гармонічною підтримкою. Друге речення, що виконується пожвавлено, має синкопований ритм, танцювальний характер. Композитор використовує тут переклички груп партій – жіночої та чоловічої, що надає твору ще більше карпатського колориту. Тональність твору – до-мінор мелодичний, а також використано так званий гуцульський лад (підвищені IV і VI щаблі).

Перемінні розміри (3/4, 4/4, 2/4), проведення основного тематичного матеріалу солістом та окремим групами хору, поліфонізована фактура, антифонні переклички між солістом та хором, між чоловічою та жіночою групами хору складають диригентські труднощі і потребують копіткої роботи над опануванням партитури. Позиції рук змінюються із середньої у першій частині, до високої – у другій. Функції рук розмежовуються. Ліва проводить солюючу партію, хорові партії сопрано і тенора, витримує довгі тривалості, показує динаміку; права – зберігає чіткий метроритм твору, показує вступи парій альта і баса. Звуковедення у першому реченні – legato (зв'язано), у другому – non legato (не зв'язано), диригентський жест у першому реченні – ліктьовий, у другому – кистьовий. Диригентські труднощі твору: точний показ синкопованого ритму, вступів соліста, хору, окремих партій. До особливостей твору належать: спів дрібними тривалостями (шістнадцятими), що вимагає підвищеної уваги до чіткої дикції, точне дотримання синкопованого та пунктирного ритму, досягнення хорового ансамблю в поліфонізованих тактах. У фортепіанній партії, яка має самостійне значення, слід звернути увагу на дрібні пасажі, акордову техніку.

Твір трагедійного характеру **«Як убила хлопця куля»** (музика Івана Фіцаловича) для жіночого чотириголосого хору без супроводу є своєрідним реквіємом. Гомофонно-гармонічна фактура збагачена підголосками. Помірний темп (andantino) зумовлюють диригентську схему «на 2» (розмір твору 6/8). Звуковедення – на legato.

ВИКОРИСТАНА ЛІТЕРАТУРА ТА ДЖЕРЕЛА

Антків Б. Передмова / Богдан Антків // Шиптур Б. Хорові твори / Богдан Шиптур. – Івано-Франківськ : обласна друкарня, 2003. – С.2.

Верховино, світку ти наш : хорові твори з репертуару державного Гуцульського ансамблю пісні і танцю / упоряд. та вступ. стаття І. Д. Легкого. – К.: Музична Україна, 1990. – 120 с.

Гнатишин О. Анатоль Кос-Анатольський: життя і творчість у документах і матеріалах: монографія / Оксана Гнатишин. – Львів: Українська академія друкарства, 2009. – 352 с.

Гринишин М. Арканове коло / Михайло Гринишин. – К. : Юніверс, 2007. – 188 с.

Дудик Р. Василь Їжак – місце і роль в освіті та культурі Прикарпаття / Романна Дудик // Без пісень нема життя...” (До 40-річчя заснування музичного ф-ту Прикарпатського нац. ун-ту ім. В. Стефаника) / муз.-краєзнавчий альманах [упор. Дутчак В. Г., Карась Г. В., Ортинська М. З., Чоловський П. М.]. – Івано-Франківськ : Гостинець, 2006. – С. 20–27.

За законами гармонії. Богдан Шиптур: Я – лише інструмент у Божих руках // Галичина. – 2011. – 20 серп. – С.3.

Зелений мій краю. Хоровий репертуар Гуцульського ансамблю пісні і танцю / упоряд. Б. Дерев’янко. – К.: Музична Україна, 1983. – 72 с.

Івано-Франківський державний педагогічний інститут ім. В. Стефаника / документальний нарис. – Ужгород : Карпати, 1990. – С. 92–96.

Івано-Франківськ. Енциклопедичний словник / автори-упорядники: Карась Г., Діда Р., Головатий М., Гаврилів Б. – Івано-Франківськ : Нова Зоря, 2010. – 496 с.

Івано-Франківський державний педагогічний інститут ім. В. Стефаника (Документальний нарис) / відп. ред. П. С. Федорчак. – Ужгород: Карпати, 1990. – С. 92–96.

Карась Г. Івано-Франківськ: культурно-мистецька хроніка Незалежності / Ганна Карась. – Івано-Франківськ : Нова Зоря, 2001. – 287 с.

Карась Г. Пушик Степан // Івано-Франківськ. Енциклопедичний словник / автори-упор.: Г. Карась, Р. Діда, М. Головатий, Б. Гаврилів. – Івано-Франківськ : Нова Зоря, 2010. – С. 354–365.

Карась Г. Тенденція розвитку міської хорової культури Прикарпаття / Ганна Карась // Етнокультурні процеси в українському урбанізованому середовищі ХХ століття : зб. наук.-теорет. статей / гол. редактор Павлюк С. П. – Івано-Франківськ : Нова Зоря, 2004. – С. 156–160.

Кияновська Л. Галицька музична культура ХІХ – ХХ ст.: навч. посібник – Чернівці : Книги–ХХІ, 2007. – 424 с.

Кияновська Л. Пісенні обертони поета / Любов Кияновська // Стельмах Б. Світлиця : пісні. – Львів : СПОЛОМ, 2009. – С.5–12.

Мороз А. Кобзар Микола Литвин / Андрій Мороз // Перемога. – Фастів, 2013. – 30 берез. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://peremoga-fastiv.com.ua/kultura/478-kobzar-mikola-litvin.

Муніципальний камерний хор „Галицькі передзвони” / упор. В. Дутчак. – Івано-Франківськ, б/р. – Буклет.

Наставник і митець [фоторепортаж про В. Їжака] // Прикарпатська правда. – 1990. – 10 серп.

Ничай О. Співає академічний факультетський хор / Ольга Ничай // «Без пісень нема життя» : до 40-річчя заснування музичного ф-ту Прикарпат. нац. ун-ту ім. В. Стефаника : муз.-краєзнавчий альманах / упор. Дутчак В. Г., Карась Г. В., Ортинська М. З., Чоловський П. М. – Івано-Франківськ : Гостинець, 2006. – С. 29–33.

Орлова О. Творче становлення державного Гуцульського ансамблю пісні і танцю Івано-Франківської обласної філармонії: історичний нарис: магістерська робота за спеціальністю «Музична педагогіка і виховання» / Оксана Орлова. – Івано-Франківськ,

2000. – 86 с.
Письменницькій спілці Прикарпаття – 35. Рекомендований бібліографічний покажчик. – Івано-Франківськ, 2006.
Пушик С. Дорога до скарбів [про кер. самодіяльного вокально-хореографічного ансамблю «Верховинка»] // Прикарпатська правда. – 1973. – 4 жовт.
Слово і доля : збірник на пошану письменника, професора Степана Пушика. – Івано-Франківськ, 2004. – 330 с.
Творчий доробок українських композиторів і музикознавців. 1999–2004 : Каталог-довідник. – К., 2005. – 230 с.
Терещенко А. К. Анатолій Кос-Анатольський / Алла Терещенко. – К. : Муз. Україна, 1986. – 80 с.
Українська гімназія № 1 м. Івано-Франківська співає пісні Івана Фіцаловича: [З досвіду роботи вчителя-методиста М. Савки]. – Івано-Франківськ : Нова Зоря, 2003.
Фіцалович І. Хорові твори / упоряд. Х. П. Фіцалович / Іван Фіцалович. – Івано-Франківськ, 1997. – 72 с.
Фіцалович І. Хорові твори / упоряд. Х. П. Фіцалович. – Івано-Франківськ, 2001. – 147 с.
Хорове виконавство України. Ч. ІІ. Диригенти. Довідник / автор-упоряд. Бурбан М. – Дрогобич : Вимір, 2004. – С. 107.
Хто є хто в Україні. – К. : К.І.С., 2004. – С. 695–696.
Чом, чом, чом, земле моя : чоловічі хори та ансамблі / упоряд. П. Чоловський. – Івано-Франківськ : ОНМЦ НТ, 1991. –68 с.
Шиптур Б. Хорові твори / Богдан Шиптур. – Івано-Франківськ : обласна друкарня, 2003. – 88 с.
Яцкевич Л. Коли цвіли у Львові черемшини (Про композитора Коса-Анатольського) // Альманах Станиславівської землі. Т 2. – Нью-Йорк ; Париж; Сідней ; Торонто, 1985. – С.130–140.

ЗМІСТ

Пушик Степан Григорович (біографічна довідка)…… 3
Карась Ганна. Пісні поетового серця…… …..…… 7
Дзвони надій. Музика Богдана Шиптура – для соліста та мішаного хору у супроводі фортепіано…… 8
Козак гуляє. Музика Миколи Литвина – для мішаного хору у супроводі баяна (акордеона)…… 18
Пісня про рідну школу. Музика Василя Їжака – для мішаного хору без супро воду……..... 21
Наш Прикарпатський університет. Музика Романа Долчука – для соліста (баритон) та триголосого однорідного хору у супроводі фортепіно…… 24
Сніг по горах лебедіє. Музика Анатолія Кос-Анатольського – для мішаного хору у супроводі фортепіано…… 27
Файні люди. Музика Богдана Шиптура – для мішаного хору без супроводу…… 34
Де висока Чорногора. Музика Івана Легкого – для мішаного хору, соло тенора у супроводі фортепіано……. 38
Аркан. Український народний танець. Обробка для чоловічого хору, соліста (баритон) у супроводі фортепіано, скрипки і флейти Богдана Дерев'янка... 44
Ой росла береза. Музика Богдана Шиптура – для мішаного хору, соло тенора у супроводі фортепіано…… 54
Як убила хлопця куля. Музика Івана Фіцаловича для жіночого хору без супроводу …….. 60
Коментарі…….. 63
Методичні поради…… 68
Використана література та джерела…… 71

Навчальне видання

ДЗВОНИ НАДІЙ

Хорові твори на слова Степана Пушика

Навчальний посібник

Упорядник: ***Ганна Карась***

В авторській редакції

Комп'ютерна верстка *Віра Яремко*
Комп'ютерний набір нотного тексту
Сергій Гужій, Мирослав Федина
Дизайн обкладинки *Ірина Дундяк*

Підп. до друку 20.04.2015. Формат 60x84/8. Папір офсет.
Гарнітура "Times New Roman". Ум. друк. арк. 8,05.
Тираж 100 прим. Зам. .

Видавець і виготовлювач
Видавництво: ДВНЗ "Прикарпатськ[illegible] національн[illegible] університет [illegible]
Друк: МПП "Таля" смт. Брошнів-Осада, вул. Шкільна, 2.

ISBN -978-966-640-410-0